

The Project Gutenberg eBook of Contes D'Andersen

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Contes D'Andersen

Author: H. C. Andersen

Translator: Josep Carner

Release date: November 3, 2008 [eBook #27142]

Most recently updated: January 4, 2021

Language: Catalan

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK CONTES D'ANDERSEN ***

Produced by Anna i Ricard Samarra

CONTES D'ANDERSEN

INDEX

Joan Cristià Andersen.

Les coses que veié la Lluna.

El rossinyol.

L'aneguet lleig.

El papalló.

El cargol i el roser.

El soldadet de plom.

La princesa de bo de bo.

El vestit nou de l'emperador.

La donzella de la mar.

JOAN CRISTIÀ ANDERSEN

A una de les millors places de Copenhagen hi ha el monument de Joan Cristià Andersen, el príncep de la fantasia fill d'un trist sabater, el somniador, l'errívol, l'etern imaginatiu del conte, la novel·la i el teatre. Els viatgers de qualsevol contrada, en arribar a aquella plaça danesa, on Joan Cristià Andersen, en efígie i tot, és voltat de les flors i els infants, no necessiten recórrer al *Baedeker* per saber els mèrits de la figura estatuada, que no és un militar llampant ni un savi recòndit ni un polític eloqüent. No és sinó un poeta, i un poeta que ha parlat universalment al cor dels homes durant algunes generacions, un poeta present a les imaginacions de tots, i perdurable en elles perquè hi entrà a l'edat del tabals i les nines, llavors que l'ànima és tota plàstica i tota afanyosa dels petits mites, plena de mil fretures de pintoresc esbrinament, o d'interpretació animista.

Andersen és un gran clàssic de la infantesa. Cal recordar, però, que els grans clàssics de la infantesa són els autors susceptibles de viure novament en qualsevol etapa del desenrotllament de nostre esperit. El secret per parlar a la infantesa, no és dir pedantment coses simples, istil comú dels escriptors mediocres que han cregut que escriure per als infants equivalia a enclaustrar-se en la insípida i en uns quants tòpics morals primaris. El secret per parlar a la infantesa és dir simplement, il·luminadament, i amb un fort estímul per a l'acció, tota la complexitat de l'esperit. És a dir, parlar en poesia, i el que és més, en poesia èpica. *El Castell d'Iràs i no en Tornaràs*, la *Iliada*, la *Cançó de Roland*, i les rondalles d'Andersen, tenen comuns denominadors.

Hi ha al davant nostre, en escriure aquestes ratlles, un gravat amb la figura d'Andersen. Andersen està en un menjador, en un pacífic menjador burgès, de cara a la finestra, apoiat el colze sobre una taula rodona, entapetada. Andersen mira la finestra i ja és vell. Al mur hi ha molts de retrats, una llibrerietta, i al peu de la llibrerietta, un vas de flors. Aquest noble vell escandinau, d'esguard encara embadalit, és un successor dels autors de les *Sagas*, aquests formidables èpics del Nord. Però, nat en una època de decadència de la voluntat (com es coneix per la minúcia dels petits retrats a la paret, per la taula rodona entapetada), nat en un segle que no ha estat, com els de l'Edat mitjana, d'un romanticisme heroic, sinó d'un romanticisme burgès, Joan Cristià Andersen ha hagut de veure el món de les lluites, l'obsessionant clar-obscur del bé i del mal, del desig i el desengany, de la passió i la mort, com amb uns binocles de teatre presos a la inversa. L'epopeia d'Andersen és una epopeia en miniatura. Andersen fa moure les coses petites, les coses anònimes, les coses fàcilment invisibles, i les dota d'un antropomorfisme meravellós, ple de colpidora veritat, més sentimental que no pas humorístic, més irònic que no pas faceciós.

Aquest menut panteisme anecdòtic, no radicalment distint en son origen del que trobem a certes religions de l'Extrem Orient, i, en condició dispersa, al folklore de tots els països, és una commovedora caricatura de la creació divinal, i per tant, un testimoni del daler divinal infós en el fang de l'home. Andersen i la gerda i sempre renovellada simpatia que troba en el cor de les generacions són un admirable document humà. Les seves joguines imaginatives il·lustren certs caients de l'ànima moderna, com les Tanagres fines i delitoses ens parlen d'intimitats antigues.

* * *

Hem col·locat Andersen entre els imaginatius que tot i adreçant-se a la infantesa, deixen una petjada vívida en el cor de l'home, i són susceptibles de relectura a totes les edats. Però sigui especialment consagrat aquest recull d'algunes de les seves inspiracions de més anomenada al noi ciutadà, al noi que podrà dir, més tard, quelcom de semblant als versos d'En Maragall que duen per títol *Sol solet...*

Quan jo era petit vivia arraulit en un carrer negre. El mur hi era humit prò el sol hi era alegre.

Per lla a Sant Josep el bru sol solet lliscava i lluïa pel carreró estret.

En mon cos neulit llavors jo sentia Una esgarripança de goig i alegria.

Al noi de la ciutat -al noi tancat en el piset,- al noi que sent una enyorança estranya de la natura que no coneix, de la vida lliure per la qual és fet, i la mancança de la qual ell compensa amb la quieta dèria imaginativa de sos ulls massa suaus, -al noi dels dies monòtons i «del mocadoret al coll» volem oferir especialment aquest llibre que al capdavant és, com tots els llibres d'intensa imaginació, un llibre degut a qui fou un infant sofridor i cohibit.

Nostre infant sentirà tota a tragèdia de l'intrèpid soldat de plom. Nostre infant compendrà que el secret de la seva lliberació futura es troba en la història memorable de l'aneguet lleig. Nostre infant capirà el fat tràgic de la donzella de la mar i la pura delicadesa del rossinyol de la Xina. I si no arriba a dominar absolutament tots els matisos, d'aquesta obra cabdal d'Andersen que es diu *Les coses que veié la lluna*, i que és una de les joies de més preu de les modernes literatures escandinaves, en rebrà, tanmateix, un seguit de sensacions meravelloses, i un tast abundós dels refinaments i els exotismes que caracteritzen el nostre temps, no menys que de certes profundes ingenuïtats espirituals del poeta pensívol i vagarívol, no d'Andersen tot sol, sinó del poeta de qualsevol temps i indret que endevina, en

la seva mena de llunàtica distracció, no pas l'essència de les coses, que no és més que un calze buit o una arpa muda, sinó la llur gràcia -invisible per als ulls grollers,- efímera expressió d'un moment que el poeta redimeix de la mort.

* * *

Per qui vulgui fer objecte d'especial estudi la figura de Joan Cristià Andersen (sos textos danesos seran llegits amb poc esforç per qui conegui a fons l'alemany) retreurem en primer lloc sos llibres de viatges, escrits darrera els que emprengué subvencionat per l'Estat, per exemple: *Skyggebilder* (1831); *En Digters Bazar* (1842) escrit després d'un viatge per Grècia; *I Sverrig* (1849), resultat d'una visita a Suècia; *I Spanien*, llibre sobre Espanya.

Les primeres novel·les, traduïdes a alguns idiomes (l'anglès i l'alemany), foren *Improvisatoren* (1835), *O. T.* (1835) i *Kun en Spillemand* (1837).

La primera part de les seves immortals històries màgiques (*Eventyr*) aparegué en 1835, la segona en 1838-42, la tercera en 1845, i així continuaren, a intervals irregulars fins que les darreres aparegueren en 1871-2, havent ja Joan Cristià Andersen assolit una reputació mundial.

Les nombroses comèdies i els nombrosos poemes d'Andersen són inferiors a les històries que han popularitzat el seu nom.

La seva autobiografia *Mit Live Eventyr* (1855-77) «és de gran interès, i tal vegada, diu un crític, la més ingènua i subjectiva biografia que mai s'hagi escrit».

Altres obres d'Andersen: *Billedbog uden Billeder* (1840); *Ahasuerus* (1847); *De to Baronesser* (1847), *At vaere eller, ikke vaere* (1857). Els setanta anys que visqué el gran autor danès (1805-75), ens llegaren certament una obra copiosa. Que el poeta de *L'Aneguet lleig*, assolint noves popularitzacions en nostre idioma, augmenti nostres tresors imaginatius; car el gradual reviscolament de la imaginació catalana és el primer fonament per a fer pròsperes i invencibles les empreses de l'art i la política, de la cultura i el diner.

La imaginació és un imperatiu de conquesta. Que n'aprenquin sos camins nostres infants; i tinguem per ben segur que no hi ha literatura més estimulante que una rondalla o una epopeia.

(Joan d'Albaflor, *Maig de 1918*)

LES COSES QUE VEIÉ LA LLUNA

És una cosa ben estranya, però el fet és que quan els meus sentiments son més dolorosos i estan al ple, tant la meua llengua com les meves mans semblen lligades. No puc estergir les meves impressions en paraules o en pintura, i les sento com m'abrusen, dins de mi. I tanmateix só un artista: mos ulls m'ho diuen, i tota la gent que ha vist els meus esbossos i les meves notes m'ho reconeixen prou.

No só més que un pobre minyó, i visc en un dels carrers més estrets; però la llum no em manca, perquè visc ben en l'aire, i tinc una bella vista damunt la teulada. Per espai d'uns quants dies, a la primeria, quan vaig venir a viure a ciutat, ella em semblava ofegosa i soliu. Per compte de turons i verdes boscuries, només hi havia en mon horitzó que canonades de xemeneies. No tenia ni un sol amic, i en aquell indret ni tan sols hi havia la cara d'un conegut per a dar-me el bon dia.

Un vespre, jo que m'estava dret, i amb el cor trist, vora la finestra, jo que l'obro i miro enfora, i té, si en vaig tenir d'alegria! Vaig veure una cara que coneixia, una cara rodona i amical, la millor amiga que tenia quan era a casa. Era la Lluna, la vella, l'estimada Lluna, sense cap trasmudança, i amb el mateix posat, ben bé, que solia tenir quan em sotjava a través d'els salzes en els aiguamolls. Vaig tirar-li un bes, i ella resplendí de dret fins la meua cambra i em prometé d'entrar cada vespre que sortís de casa. Aquesta promesa l'ha complerta, ben fidelment, i és només una llàstima que s'hi estigui tan poca estona. Cada vegada que ve em conta una cosa o altra que va veure la nit abans.

«Ara pinteu això que us dic!», fa ella, «i tindreu un bell llibre d'imatges». He fet el que ella em deia manta vesprada, i, a la meua mena, podria donar una nova versió de les *Mil i una nits*; pero serien massa. Les que dono, poc son triades, però estan en l'orde que les vaig sentir. Un pintor de grans facultats, un poeta o bé un músic, potser n'haurien tret més profit: això que jo ara dono aquí són només que esbossos a corre-cuita, amb pensaments meus que de vegades s'hi emboliquen; perquè la Lluna no

venia pas cada nit: vespres hi havia que els núvols l'amagaven.

NIT PRIMERA

«El darrer vespre», per a dir-ho amb les mateixes paraules de la Lluna, «quan jo lliscava entre la clara atmòsfera de la India i em reflectia en el Ganges, vaig fer per manera d'atravessar els bosquets espessos de plàtans, les fulles dels quals es superposen la una damunt l'altra, compactes com les còrnies fulles damunt el dors de la tortuga. De l'espessedat n'eixí una donzella indiana. Era tan lleu com una gasela i tan bella com Eva. Tenia tanta aèria gràcia en tota ella, aquesta filla de la India, i, tanmateix, tanta fermesa en el determini! Jo podia llegir el seu intent quan venia. Plantes arrossegadisses i espinoses li esquinçaven les sandàlies, però ella caminava endavant, tota cuitosa. Els cérvols, que pujaven del riu, on s'havien fet passar la set, saltaven temoregament enllà d'ella, perquè la donzella duia a la mà un llum encès. Jo podia veure la sang que decorria per sos dits delicats quan ella els decantà damunt la flama per fer-li aixopluc. Ella s'acostà al riu i posà el llum damunt la faç de les aigües i el llum, tot surant, s'allunyà pel corrent. La flama parpellejava i semblava que es volgués aturar, però encara cremava, i els negres ulls guspirejants de la donzella la seguien, amb una dalerosa llambregada sota llurs vores sedoses. Ella sabia que si el llum cremava per tant de temps com ella pogués seguir-lo amb sos ulls, son enamorat vivia; però si s'apagava, és que era mort. El llum cremava i parpellejava, i el cor d'ella cremava i tremolava. Caigué de genolls, tot pregant. Al seu costat, dins l'herbei, hi havia un serpent metzinós; però ella no hi parava esment: no pensava sinó en Brama i el seu desposat. «Viu!» digué amb joia; i de les muntanyes vingué el ressò que deia «Viu!».

NIT II

«Vet-aquí que ahir», em digué la Lluna, «Vaig sotjar, cap avall, dins una eixideta voltada de cases. S'hi estava una gallina amb onze pollets. Una noieta tota bonica saltironejava entre ells. La gallina cloquejava i estenia les ales, esparverant-se, damunt la llocada. Aleshores el pare de la noieta sortí i la renyà, i jo vaig escórrer-me tot fent via, sense pensar-hi més. Però aquesta nit, fa només que cinc minuts, he mirat aquella eixida. De primer era tota quieta, però després sortí la mateixa nena. Lliscà blancement cap al galliner, aixecà la balda i es ficà a dins, arran de la gallina i els pollets. Ells que escataïnaren i agitaren les ales, i la noieta els correu al darrera. Ho he vist ben planament, perquè sotjava a dins per una clivella de la paret. Jo estava tota irritada amb la dolenta noieta, i em féu plaer que son pare comparegués i la renyés, més iradament que no pas el dia abans. La prengué del braç i ella tombà endarrera el seu cap, mostrant sos ullassos blaus tots plens de llàgrimes. -Què esteu fent?- digué ell. Ella plorà i digué: -Només volia que entrar cap a la gallina per besar-la i demanar-li que em perdonés per haver-la espantada ahir; però he tingut por de dir-vos-ho.

»El pare besà la dolça innocent en el front, i jo vaig besar-la en els ulls i en els llavis».

NIT III

«En l'estret carreró aquí a la vora -és tan estret que només em lleu que pocs minuts de fer lliscar mos raigs a sa fondària, però en aquests minuts veig a bastament per a saber quina és la gent que es mou per allí- vaig veure-hi una dona. Fa setze anys, era una noia: lluny, en el camp, jugava en el vell jardí de la parròquia. Ja la bardissa roserenca era tota xaruga i havia passat la florida: els rosers trescaven abandonats damunt els caminals, i enviaven branques totes llargues a dins de les pomeres. Per ci per lla s'obria una pobra rosa, no pas gentilment, com hauria pertocat a la reina de les flors; però encara conservava aquella color i aquella flaire. La criatureta de la rectoria em semblava una flor molt més dolça, asseguda en son escambell, sota la bardissa ensalvatgida, tot besant les galtes masegades de la seva nina. Deu anys més tard vaig veure-la altra vegada. Vaig veure-la en una sala de ball tota resplendent: era la bella núvia d'un ric comerciant. Va delectar-me la seva felicitat, i tot sovint la cercava en aquestes vesprades serenes. Ai! Ningú no féu memòria de mos ulls tan clars o de mos esguards penetradors. La meva rosa també deixava créixer tanyades ensalvatgides com les roses del jardí de la parròquia. També hi ha tragèdies en la vida de cada dia. Aquesta nit n'he vist el darrer acte. Aquí, en l'estret carreró, damunt un llit, es trobava a les portes de la mort. L'ínic propietari, insolent i cruel, son únic protector, arrabassà el cobrellit. «-Alceu-vos!- digué. -Vostra cara és un encís. Vestiu-vos, pinteuvos-la, i arreplegueu algunes monedes: altrament us tiro al carrer. Alceu-vos tot seguit!» «Tinc la mort al cor- digué ella. -Oh! Deixeu-me reposar». Però ell la forçà a aixecar-se, i pintà ses galtes i posà en son cabell una garlanda de roses. Després l'assegue vora la finestra, amb el llum a prop seu, i la deixà. Vaig mirar-la com seia immòbil, amb les mans a la falda. La finestra s'obrí d'una

rauxada, i un dels vidres es petà; però ella no es mogué. El cortinó voleiava al seu voltant com una flama. Era morta.

»La morta de la finestra oberta em predicava una lliçó de moral. Ma rosa del jardí de la parròquia!«.

NIT IV

«Vaig assistir a una comèdia alemanya anit passada», digué la Lluna. «Fou en una petita ciutat. Un estable havia estat convertit en teatre; és a dir, els compartiments romanien en peu, tots adornats per a servir de llotges. Tot el fustatge era cobert amb paper de tons vius. Un petit canelobre de ferro penjava del sostre, que era molt baix; i perquè no pogués desaparèixer dins la teulada, com en un gran teatre al so de la campana de l'apuntador, tenia un cubell capgirat al damunt seu. «Ning, ning!» féu la campana; i el petit canelobre féu un bot de pam, i aleshores hom conegué que la comèdia havia començat. Un jove príncep i la seva muller, que viatjaven passant per la ciutat, foren presents a la representació. La sala era atapeïda: només en el lloc de sota el canelobre s'hi veia un petit cràter. Ningú no seia allí perquè el seu degotava: clinc, clinc. Ho vaig veure tot, perquè feia tanta de calor que totes les espitlleres romangueren obertes. Els nois i les noies sotjaven de fora estant, tot i que la policia de dins seguia amenaçant-los amb els bastons. La noble parella segué en un parell de cadires de braços, arran mateix de l'orquestra. El burgmestre i la seva muller solien ocupar-les, però en aquesta avinentesa no tingueren més remei que seure en els bancs de fusta, com si haguesin estat ciutadans ordinaris. - Veieu? Hi ha gent que mana i hi ha gent que encara mana més- reparaven tranquil·lament les bones comares. I aquest incident dava un aire especial de festivitat a la funció. El canelobre féu sos saltirons, la multitud fou tustada d'amunt els nusos dels dits, i jo... sí, la Lluna veié tota la funció».

NIT V

«Ahir», digué la Lluna, «vaig mirar cap avall, vers la vida de París, i mon esguard penetrà en alguna de les cambres del Louvre. Una àvia xaruga, pobrament abillada, que pertanyia al més baix estament, acompanyada d'algun dels petits subalterns entrà a la cambra buida i gran del seient reial. Necessitava veure'l, li calia veure'l! Li havia costat molts de petits sacrificis, i molta de virtut persuasiva abans que assolís el seu desig. Doblegà ses mans secardines, i mirà al seu volt amb tanta de reverència com si fos a l'església. -Fou aquí.- digué -aquí.- I s'atansava al seient reial, de riques penjarelles de vellut brodat. - Aquí.- digué -aquí! I caigué de genolls i besà la catifa de púrpura: em penso que va plorar. -No hi havia aquest mateix vellut- digué el subaltern, mentre al volt de sa boca hi jugava un somriure. -Però fou aquí!- digué la dona. -Semblava igual. -Igual,- respongué ell -però no ben bé igual: les finestres eren fetes a miques, les portes arrabassades i hi havia sang damunt els paviments! -Però hom pot dir així mateix que mon nét morí damunt la cadira reial de França. Mort!- repetí la vella. No em penso que diguessin cap més cosa. Abandonaren la cambra, passat no gaire temps. La posta s'esvaí i la meva llum esdevingué més forta damunt el vellut sumptuós de la reial cadira de França. Quí us penseu que era, la vella? Us diré una història. Era un capvespre, en el més brillant dia de victòria de la Revolució de juliol, quan cada casa era una fortalesa, cada finestra una espitllera. La gentalla assaltà les Tulleries; fins i tot dones i infants lluitaven entre els combatents: la gent es precipitava per entre les cambres del palau. Un pobre minyó esparracat, a mitja creixença, lluità coratjosament entre els altres revoltats: caigué fatalment ferit pels cops de baioneta, i es desplomà en terra en la mateixa cambra del seient reial; i la seva figura sagnant fou depositada damunt la règia cadira, i d'allí estant s'escampà la seva sang damunt la púrpura imperial. Quina escena! La noble cambra, les colles combatent, una esquingada bandera per terra, la bandera tricolor sobresortint de les baionetes; i a la règia cadira el pobre noi que es moria, girats al cel l'esblaimada cara transparent i els ulls, mentre ja la mort li feia èrtiques les mans i els peus. Son pit nu i son abillament esqueixat eren mig escondits pel vellut de púrpura guarnit dels lliris de França. Li havia estat profetitzat al bressol que a la cadira reial de França moriria. El cor de la seva mare s'havia imaginat un nou Napoleó. Els meus raigs havien besat la corona de perpetuïnes damunt la tomba del minyó, i anit passada besaren el front de l'àvia velleta mentre ella somniava i veia la pintura que podeu esbossar aquí: el pobre minyó damunt la reial cadira de França!»

NIT VI

«He estat a Upsala», digué la Lluna. «Mirava damunt la gran plana coberta d'herbes asprívoles, i els camps desolats. Vaig mirar-me a les aigües del riu Firis, mentre els vapors espantaven els peixos que hi havia entre els joncs. Els núvols s'empaitaven l'un a l'altre sota meu, i deixaven caure llurs ombres damunt les tombes d'Odin, Thor i Freia, com els diu la gent. A tot arreu dels munts de la migrada torba,

noms hi han estat gravats. No hi ha cap monument allí, on els viatgers els puguin gravar, ni murs de roca on pintar-los; així és que els visitants han hagut de fendir la torba, i llurs noms es destaquen en la terra nua. Una perfecta xarxa de noms s'escampa damunt totes les muntanyoles: una forma d'immortaiitat que només dura fins que creix l'herba nova. Allí hi havia un home en peu. Buidava el corn d'hidromel, d'ampla vora d'argent, i murmurava un nom, dient al vent que no el traís; però jo el vaig sentir i el vaig conèixer. Una corona comtal guspireja al seu damunt: per això és que ell no gosa de parlar en veu alta. Vaig somriure: una corona de poeta guspireja sobre el d'ell! La noblesa d'Elianor d'Este guanya esclat pel nom del Tasso. Jo sé també on floreix aquesta Rosa de Bellesa!» Havent dit això la Lluna restà amagada per un núvol. Que no cap núvol s'esdevingui entre el poeta i la seva Rosa!

NIT VII

«Costat per costat de les llenques de costa, hi ha una gran boscúria d'alzines i faigs: la seva flaire és tota dolça i olorosa. Cada any la visiten rossinyols a cents. La mar és ben a la vora, la mar que sempre es trasmuda; i l'ampla carretera les separa. Un carruatge hi passa darrera l'altre. Jo no els segueixo pas: mon esguard més aviat reposa en un indret especial. És un túmul; esbarzers i aranyons salvatges creixen entre les seves pedres. Hi ha una poesia perfecta en la naturalesa. Com us penseu que la interpreta el poble en general? Us diré el que vaig sentir només que anit passada.

»De primer comparegueren dos rics pagesos en carruatge. -Hi ha alguns arbres d'allò més galants-digué l'un. -Hi ha deu càrregues de fusta a cada arbre- respongué l'altre. -Aquest hivern serà un hivern anguniós, i el d'antany ens pagaren la mesura de llenya arran de l'unça.- I se n'anaren. -És un mal tros de camí- digué el següent subjecte que feia via. -Són aquests arbres maleïts- respongué el seu company. -No ensopeguem ni un corrent d'aire: i encara sort de l'oratjol marí.- I s'allunyaren. Després vingué la diligència. Els passatgers dormien tots en el més bell indret del camí. El cotxer féu sonar el corn. No pensava altra cosa que això: -Que bé que el sono, i que bé sona en aquest indret! Quin efecte els deu fer?- I la diligència, també, va passar. Els que vingueren aleshores foren dos minyons a cavall. Aquí hi havia joventut i xampany a la sang, em penso. I, talment, guaitaren amb un somriure la muntanya molsosa i el boscatge ombrívol. -Com em plauria de passejar per aquesta banda amb la Cristina del Molí!- digué l'un. I acceleraren el pas. Les flors embaumaven l'aire, i els oratjols eren encalmats. Semblava que la mar fos un tros de cel estès damunt una vall pregona. Arribà un carruatge dins el qual hi havia sis viatgers, quatre d'ells dormint; el cinquè pensava en sa nova casaca d'istiu, i en si li escauria. El sisè es decantava cap endavant i demanava al cotxer si hi havia quelcom de remarcable en aquell munt de pedres. -No- respongué l'home: -no és més que un munt de pedres; però aquests arbres en són bé prou, de remarcables. -Digueu-me'n el què. -Oh, bé, són molt remarcables! compreneu, senyor? A l'hivern, quan hi ha bons pams de neu i tots els llocs semblen iguals, aquests arbres són una fita per a mi, i conec que he d'anar arran d'ells per no menar cap a mar. Veieu? Per això és que són remarcables.- I seguí menant. Comparegué un artista, i sos ulls guspirejaren. No digué cap paraula, però xiulà, i els rossinyols cantaren, l'un més alt que l'altre. -Calleu d'una vegada!- va cridar. I prengué el seu llibre de notes i començà d'anotar les colors de la manera més metòdica: -Blau, lilà, bru molt fosc. Serà una pintura esplèndida,- La veié, així com un mirall reflecteix una escena, i al mateix temps xiulà una marxa de Rossini. La darrera a comparèixer fou una pobra noia. Reposà un moment vora el túmul, i deixà en terra el seu feix. Girà sa pà'l·lida cara gentil cap al bosc, i sos ulls resplendiren; quan mirà en l'aire i trobà el cel damunt la mar. Encreuà les seves mans, i em penso que murmurà una pregària. No capia del tot els sentiments que l'amaraven, però jo sé que, anys a venir, aquesta nit li tornarà tot sovint a la memòria, amb el bell panorama al seu voltant. Serà molt més bella i fidel a sa natura en la memòria d'ella que no pas la tasca del pintor, a desgrat de les colors apuntades en el llibre. Mos raigs la seguiren fins que l'alba li besà el front».

NIT VIII

Hi havia núvols feixucs en el cel, i la Lluna no comparegué. Jo m'estava doblement solitari en una cambreta, guaitant en l'aire, cel endins, on la Lluna hauria hagut d'ésser. Mos pensaments vagarejaren envers la bona amiga que m'havia dit històries cada vespre i m'havia mostrat imatges. Quina cosa hi havia que ella no l'hagués presenciada? Ella navegà damunt les aigües irades del Diluvi i va mirar l'Arca, així com ara em mirava a mi, donant conhort al nou món que havia de mostrar-se. Quan els infants d'Israel ploraven vora les aigües daurades de Babilònia, ella sotjava tristament per entremig dels salzes on eren penjades llurs arpes. Quan Romeo s'enfilava pel balcó, i el bes de la novel·la d'amor volava, com el pensament d'un querubí, de la terra al cel, la Lluna rodona era amagada entre els ombrívols xiprers, en l'aire transparent. Ella veié l'heroi a Santa Helena, mentre ell, damunt el penyal, mirava l'oceà sens fites, i alhora grans pensaments li bequejaven el si. Però, més encara, quina és la cosa que la Lluna no ens podria dir? La vida del món és per a ella una rondalla. Aquesta nit no us veig,

ma vella amiga, i no tinc imatgeria a dibuixar en recordança de la vostra visita. Tanmateix, mentre jo mirava en l'aire, tot somniós, cap als núvols, aparegué un raig de la Lluna; però aviat fou esvaït: els núvols negres s'escamparen damunt seu. Així i tot, fou un salut, un amistós salut nocturn que m'adreçava la Lluna.

NIT IX

L'aire, de bell nou, era clar. Havia passat mant vespre mentre la Lluna era en son quart creixent. Aleshores vaig arregar una nova idea per un esbós: veus-aquí ço que la Lluna em digué: «He seguit els ocells polars i les balenes nedaires vers la costa de llevant de la Groenlàndia. Magres penyals coberts de glaç i núvols ombrívols, dominaven una vall on salzes i mates de servera estaven en espesa florida, i l'embaumada licnide difonia la seva fragància. La meua claror era opaca; el meu creixent, pàl·lid com la fulla del lliri d'aigua que ha estat flotant per espai de setmanes damunt l'aiguatge, un cop arrabassat de la seva tija. La corona de les llums del Septentrió cremava amb bròfega llum. Els raigs eixien de son cercle espaciós, i s'estenien pel cel com a arremolinades columnes de foc, jugant amb llum verda o vermella. Els habitants eren aplegats per dansar i fer alegratge però no tenien admiració a esmerçar en aquella vista gloriosa: tan avesats hi estaven. «Que els esperits dels morts juguin a pilota amb el cap de la vaca marina tan com els plagui», pensaven ells, segons llurs supersticions. L'ur atenció era del tot agabellada per la dansa i el cant. Un groenlandés sense la casaca de pells s'estava al mig de la rodona, amb un timbalet a la mà, que ell sonava, tot cantant a l'ensem un cant en lloança de les caceres de foques. El chor li responia amb un -Eia, eia, a!- i alhora saltaven al volt de la rodona, abrigats amb llurs casaques de pells blanques, que els feien semblar óssos polars. Bellugaven els caps i feien radiar els ulls de la més salvatge manera. Després constituïren un tribunal de justícia de per riure. Els pledejants donaren una passa endavant i el demandant recitava les culpes del seu adversari; però tot això d'una manera dramàtica i burlesca. La resta, mentrestant, dansaven al so del timbal. El demandat replicava en el mateix tarannà, i l'assemblea dava llur sentència tot rient. Trons ressonaven de les muntanyes estant, on rodolaven trossos dels camps de glaç, i grans masses s'escarxaven a miques polsoses. Era una típica nit d'istiu de la Groenlàndia.

»Cent passes enllà, sota un tendal de pells, jeia un home malalt. La vida encara decorria per les seves venes però li calia morir. Ell ho sabia, i els que estaven al seu voltant ho sabien també; i en tanta de manera, que la seva muller ja estava cosint la túnica de pell entorn del seu cos per no haver de tocar després el cadàver. Ella li demanà: -Voleu ésser enterrat a l'ermàs, dins la neu dura, o us estimeu més que us capbussem dins la mar? -Dins la mar- ell murmurà, tot movent el cap amb un trist somriure. -Sí, la mar és un tendal d'istiu on s'hi està a plaer- digué la dona. -Milers de foques hi juguen, i la vaca marina dormirà a vostres peus. La caça és segura i n'hi ha abundor.- Els infants udolaren i arrabassaren la pell tota tivant de la finestra, per tal que l'home morent pogués ésser devallat a la mar, l'oceà pantejant que li donava menjar en vida, i que ara, en la mort, li donaria el lloc de repòs! La seva llosa funerària fou l'iceberg flotant que es trasmuda de dia en dia. Foques reposen dalt del glaç, i els albatros estenen al seu damunt les vastes ales».

NIT X

«Vaig conèixer una vella donzella», digué la Lluna. «Solia portar una pellissa de setí groc a l'hivern. Sempre era nova, i ella no en variava mai el tirat. Cada istiu solia portar el mateix capell de palla, i em sembla que un vestit d'un gris blavenc. Només tenia el costum de sortir a veure una sola amiga, que vivia a l'altra banda del carrer; però no hi anà uns quants anys de la seva darrerria, perquè la seva amiga era morta. Ma vella amiga era tota bellugadissa dins la seva solitud, vora la finestra, que sempre era plena de belles flors a l'istiu: a l'hivern feia créixer esplèndida mostassa i morritorts damunt una peça de feltre. Aquests darrers mesos no aparegué a la seva finestra, però jo coneixia que vivia encara, perquè no li havia vist emprendre el gran viatge del qual parlaven tant ella i la seva amiga. -Sí- solia dir ella -quan em vingui l'hora de morir, viatjaré molt més lluny que no he fet en tota la meua vida. El lloc d'enterrament de nostra família és a vint milles d'aquí, i cal que m'hi portin per fer el darrer son al costat dels meus!- La nit darrerria, un carruatge de transport es deturà a la porta, i una caixa de morts fou tret a al carrer: així és que vaig conèixer que havia finat. Posaren palla al volt del taüt, i emprengueren la marxa. Dins ell dormia la quieta donzella del cap blanc, que els darrers anys no havia estat vista fora de casa. El carruatge de transport es sotraguejà ràpidament cap enfora de la ciutat, com si li calgués anar a una eixida de plaer. Encara anaren més de pressa en arribar a la carretera. El cotxer mirava a cada moment per damunt la seva espatlla: em penso que tenia mitja por de veure la vella dama asseguda damunt el taüt, amb la seva pellissa groga. Ell, doncs, fuetjà despietadament els cavalls, i els menà tan tivants que la llur boca escumejava. Una llebre es precipità a través del camí, i les bèsties es deseixiren del poder de l'home. La quieta donzella del cap blanc, que en el transcurs dels

anys s'havia mogut tan a pleret en son tomb diari, ara que era morta era accelerada a passos desbocats damunt troncs i pedres, camí avall. El taüt, que estava embolcallat d'estores, lliscà del carruatge de transport, i caigué damunt el camí, mentre cotxer, cavalls i carruatge es llançaven qui sap a on en llur folla correguda. Una petita alosa alçà el vol, del camp estant, i va prorrompre en son càntic matiner, damunt mateix del taüt. Se li posà damunt i picà l'estora, com per a mig partir la esclofolla, i després s'alçà joiosament, refilant pels aires, i jo em vaig enfonsar darrera els núvols rosats de l'aurora!».

NIT XI

«Era una festa de noccs!» digué la Lluna. «Cançons eren cantades; hom bevia brindant; tothom era alegre i festívol. Els convidats se n'anaren: era passada la mitja nit. Les mares besaren la núvia i el nuvi. Després vaig veure'ls tots sols, però les cortines eren tirades gairebé del tot; la cambra de bell estar era il·luminada per una làmpara. -Gràcies a Déu, tots són fora- digué ell, besant les seves mans i els seus llavis. Ella somrigué i plorà, i decantà el cap damunt el pit d'ell, tremolant com la flor del lotus damunt les aigües trespadores. Parlaren tots dos amb tendres mots abrandats. -Dormiu dolçament!- exclamà ell. I ella bandejà la cortina de la finestra. -Que bellament que resplendeix la Lluna!- digué. -Mireu si n'és de clara i de tranquil·la!- Aleshores apagà el llum, i la cambra, tota benestant, romangué obscura, si no és per mos raigs, que resplandiren tan brillantment com el ulls d'ella. Oh feminitat! Besa tu la lira del poeta quan ell canta els misteris de la vida!»

NIT XII

«Us daré una imatge de Pompeia» digué la Lluna. «Jo era en els extramurs de la ciutat al carrer de les Tombes, com li diuen, on hi ha els bells monuments. És l'indret on un dia, joves gaudiosos coronats de roses, dansaven amb les belles germanes de Laïs. Ara hi regna la quietud mortal. Soldats alemanys, a sou napolità, fan la guàrdia i juguen a cartes i a daus. Una colla d'estrangers, de l'altra banda de les muntanyes, arriben a la ciutat amb guies. Tenien fretura de veure aquesta ciutat que s'alçà de la tomba sota mos raigs, que li queien de ple a ple. Vaig mostrar-los les roderes del carro en els carrers empedrats amb lloses de lava; vaig mostrar-los els noms damunt les portes i els taulons de les ensenyes, encara plantats. A les petites eixides veieren les conques de les fontanes decorades amb petxines, però cap brollador no hi jugava, i cap cançó no ressonava a les cambres ricament pintades on els gossos de metall servaven les portes. Era talment una ciutat dels morts: només el Vesuvi seguia fent retronar el seu himne sens fi, els versos del qual l'home anomena «una nova erupció». Anàrem al temple de Venus, erigit en marbre blanc enlluernador, amb son encimbellat altar en front dels amples graons, i el desmai traient sa tanyada entre les columnes. L'aire era blau i transparent, i en el fons hi havia el Vesuvi, negre com una gola de llop, amb la seva columna de foc com el tronc d'un pi. En la fosca el núvol de fum semblava la copa del pi, només que era il·luminat d'un roig de sang per les flames interiors. Hi havia una cantant entre la colla, una de gran i famosa: jo he vist els homenatges que li retien en diverses capitals d'Europa. Quan arribaren al teatre de les tragèdies, tots ells seguieren als graons de pedra de l'anfiteatre. N'ompliren un reconet, repetint ço que havia passat en les centúries desaparegudes. L'escenari encara era en peu, amb els seus bastidors de mur, i un arc en el fons, a través del qual hom veu igual decoració que hom veia aleshores: la natura mateixa, les muntanyes entre Amalfi i Sorrento. Per facècia, la cantant pujà a l'escena i cantà, perquè el lloc la inspirava. Jo vaig pensar en el salvatge corser alarb, quan renilla, sacseja la crinera i pren embranzida: tan lleu era el seu cant i, altrament, tan segur. També vaig pensar en la Mare Dolorida sota la Creu del Gòlgota: tan amarat estava de pregon sentiment i de pena. Per aquell volt ressonà, igual que havia esdevingut feia mil anys, el so de l'aplaudiment i la delectança. -Sortosa, privilegiada criatura!- clamaven tots. Tres minuts després l'escena era buida i no se sentia cap so. La colla se'n va anar, però les ruïnes romangueren immutables, com ho romandran segles a venir, i ningú no sabrà el momentani esclat d'aplaudiments, les notes de la bella cantant i els seus somriures: tot és cosa passada i fugida. Fins i tot per a mi no són més que una memòria evaporada».

NIT XIII

«Jo sotjava per entremig de les finestres d'un despatx de director», digué la Lluna. «Era en algun indret d'Alemanya. Estava ben proveït: hi havia molts de llibres i un perfecte caos de papers. Mant jove era present, i el director s'estava arran del seu pupitre. Dos llibrets, tots dos de joves autors, havien d'ésser judicats. -Aquest me l'han enviat- digué. -No l'he llegit encara, però està molt ben presentat. Què me'n dieu del contingut? -Oh!- féu un que era poeta. -És molt bo: potser una mica allargassat; però ell encara és jove. Els versos podrien ésser millors, però els pensaments són sanitosos, si bé tenen un bri de

vulgaritat. Què dirà un hom? no es pot estar sempre pensant en alguna cosa nova. Crec que estareu ben a cobert si l'alabeu, encara que no suposo que mai arribi a ésser un gran poeta. Ha llegit molt, és un savi orientalista de primer orde, i té seny. Ell fou qui escrigué aquell article tan gentil a propòsit de les meves *Reflexions sobre la vida domèstica*. Cal ésser benvolent amb un jove.

»-Però digueu que és un ase fet i pastat!- digué un altre subjecte dins la cambra. -Res hi ha en poesia de pitjor que la mediocritat, i ell mai no s'alçarà damunt aquest nivell.

»-Pobre minyó!- digué un terç. -I la seva tia que hi està tan embadalida! Ella és, senyor director, qui trobà tants de subscriptors per a vostra darrera traducció!

»-Oh! la bona senyora! Bé, jo he revisat el llibre d'una ullada. Talent indubtable; ofrena prometedora; una flor en el jardí de la poesia; ben compost, i així successivament. Però l'altre llibre! Suposo que l'autor es proposa que jo el compri. Sento a dir que és lloat. Hi ha geni: no us ho sembla?

»-Oh! Tothom amb aquesta cançó enutjosa!- digué el poeta. -però si parla d'allò més estranyament! I la puntuació és tota insòlita.

»-Li seria bo que l'aporrinèssiu una mica, i li féssiu perdre els estreps: altrament es pensarà qui sap què de si mateix!-

»-Però això seria poc enraonat- cridà un altre. -No vituperem els seus petits defectes: val més que ens alegrem de les seves troballes, i en té una pila: deixa tots els altres fora de combat.

»-Déu ens en guard! Si és un geni així, serà capaç de suportar algun aporrinament. Hi ha una mala fi de gent que l'alaben en privat. No li fem perdre el cervell!

»-Talent indubtable- escrigué l'editor; -l'acostumada manca de cura; de vegades fa versos incorrectes: hom ho pot veure a la pàgina 25, on hi ha dues falses quantitats. Hom li recomana l'estudi dels clàssics, i així successivament!

»Vaig anar-me'n enllà- digué la Lluna, -i vaig sotjar a través de la finestra, la cambra de la tia on seia el poeta benivolgut, el *manyac*. L'adoraven tots els convidats, i era feliç del tot. Vaig cercar l'altre poeta, el *fer*: era també entre una gran tertúlia, a casa d'un dels seus admiradors, on la gent parlava del llibre de l'altre poeta. -Voldria llegir el vostre, també- digué el Mecenes, -però ja sabeu que jo sempre dic el que penso, i, parlant amb el cor a la mà, no n'espero grans coses, de vós: sóu massa independent, massa fantàstic; però reconec que com a home sóu una persona respectabilíssima.

»Una noia reia en un recó, i llegia en un llibre aquestes paraules:

Geni atuït, fes penitència; se'n porta els llors la somnolència: així és avui com era ahí, i així serà fins a la fi».

NIT XIV

La Lluna va dir-me: «Hi ha dues casetes a la vora del camí, en el bosc. Les portes són baixes i les finestres corbades, però l'espina-serbina i els raïms dels coralets les envolten. Les teulades són cobertes de molsa; flors grogues i pèl-de-ca. Només hi ha que cols i patates, en el jardinet; però vora la bardissa ixen unes mates florides de saüc, i sota d'elles seia una nena. Sos ulls bruns es fixaven en la vella alzina que hi ha entre les dues casetes. L'arbre tenia un gran tronc nuós. La copa n'havia estat serrada, i la cigonya havia fet son niu al cim de la soca. L'ocell s'estava allí, movent el bec. Un minyonet sortí i es posà a prop de la noia: eren germà i germana.

»-Què mires?- demanà ell.

»-Estic mirant la cigonya- digué ella: -la veïna m'ha dit que ens portarà un germanet o una germaneta aquesta nit, i estic vetllant per veure-ls quan vinguin.

»-La cigonya no farà res d'això- digué el noi. -La veïna m'havia dit això mateix; però rigué tot dient-ho, i jo li vaig demanar si gosaria de jurar-ho en el nom de Déu, i ella no va gosar: així és que vaig conèixer prou bé que tota aquesta beneiteria de la cigonya no és més que alguna cosa que s'empatollen per a nosaltres, les criatures!

»-Doncs, si és així, d'on vindrà el nen?- demanà la noia.

»-El portarà Nostre Senyor- digué el noi. -Nostre Senyor el té sota el seu mantell, però ningú no pot veure a Déu: així és que no el veurem pas, quan el porti.

»Justament aleshores una rauxada de vent zumzejà entre les fulles del saüc, i els infants picaren de mans i es miraren l'un a l'altre. -Deu ser Nostre Senyor que porta el nen!- I s'agafaren de les mans. S'obrí la porta de la caseta, i aparegué una dona. -Entreu- digué: -entreu i veureu quina cosa ha portat la cigonya: és un germanet!

»Els infants decantaren el cap: massa savien que havia vingut».

NIT XV

«Jo anava passant damunt els brucs de Limburg», digué la Lluna, «i vaig veure una cabana tota sola vora el camí. Alguns arbres sense fulles creixien al seu voltant, En un d'ells hi cantava un rossinyol; s'havia esgarriat. Vaig conèixer que havia de morir de fred i que jo sentia el seu cant del cigne. En rompre el dia passà una caravana de pagesos emigrants, fent via a Brema o Hamburg per embarcar-se cap a Amèrica, on la bella fortuna, la fortuna de llurs somnis, els esperava. Les dones portaven els infantons, i els infants més grans corrien d'una banda a l'altra al costat d'elles. Un malaurat cavall arrossegava un carro, on hi havia uns quants atuells miserables de parament de casa. Feia un vent molt fred, i una nena petita s'arrambà més estretament a la seva mare, la qual mirava mon disc que defallia, i pensava en quina amarga fretura havien sofert a la seva llar, i els feixucs impostos que era impossible de pagar. Els pensaments d'ella eren com els de tota la caravana: així és que l'alba rosada resplendí damunt ells com un entrelluc d'aquell sol de fortuna que estava a punt d'alçar-se. Oïren el cant del rossinyol morent, i per a ells no fou en cap manera fals profeta, sinó més aviat un averany de bona fortuna. El vent xiulava agudament, i ells no entenien la seva cançó. -Navegueu amb tota segurança damunt l'oceà! Heu donat tot el que posseïeu a canvi del viatge: pobres i desemparats tocareu terra a les platges del vostre Canaan. Us heu de vendre vós, la vostra muller i els vostres infants, però no sofrireu per molt de temps. La deessa de la mort us espia darrera les amples fulles embaumades: son bes de benvinguda us farà entrar la febre pestilent dintre la sang! Aneu navegant, aneu navegant damunt les ones embravides!- Però els viatgers escoltaven venturosament el cant del rossinyol, perquè els prometia bona fortuna. La llum del dia resplendí entre els núvols flotants, i els pagesos s'adreçaren, per entremig dels brucs, cap a l'església. Les dones, amb llurs vestits negres i amb mocadors blancs al volt de la testa, semblaven haver davallat de les belles pintures del temple. En tot el volt d'allí només hi havia que la gran plana morta, coberta de bruc torrat i marcit, i les muntanyes, arenoses i esblanqueïdes, de més enllà. Les dones tenien el devocionari a la mà i anaven cap a l'església. Ai! Pregueu, pregueu per aquells que llurs passes menen a la tomba, més enllà de les aigües rodoladisses!

NIT XVI

«Conec un Putxinel-li», digué la Lluna, «El públic esclata en cridòries tot seguit que el veu. Cada un de sos moviments és tan còmic, que tota la sala braola quan ell es mostra. És sa personalitat això que els fa riure, i no pas el seu art. Fins i tot quan era petit, i jugava amb els altres minyons, ja era un Putxinel-li. La natura el féu únic: li donà un gep a l'espatlla i un altre al pit. Però l'home interior, l'esperit, ah!, aquest fou ricament dotat: ningú no té més pregons sentiments o major elasticitat d'imaginació que ell. El teatre fou son ideal: si ell hagués estat esvelt i ben fet, hauria estat el primer tràgic en qualsevulla escena. El gran i l'heroic omplen la seva ànima, i tanmateix no tenia més remei que ésser un putxinel-li. Adhuc la seva pena i la seva melangia augmentaven la còmica eixutor de ses faisons totes anguloses, i recaptaven el riure de les multituds que aplaudien llur predilecte. La gentil Colombina era bona i amical, però s'estimava més casar-se amb Arlequí. Hauria estat molt, massa còmic, en la vida real, que la Belleza i el Monstre s'haguessin dat les mans. Quan el Putxinel-li estava tot descoratjat, ella era l'única persona que podia fer-lo somriure, i, encara més, fer-lo riure i tot, de tot cor. A la primeria ella es mostrava també melangiosa, després alegre, i a la fi plena d'acudits. -Jo sé què us passa, i ben bé que ho sé!- digué ella. -Esteu enamorat. -Jo i l'Amor- exclamà ell -seríem una bonica parella! com ens aplaudiria el públic! -Esteu enamorat- repetia ella. -Esteu enamorat de mi.- No hi havia cap mal en dir això quan hom sabia que no hi havia cap possibilitat d'amor. Putxinel-li rigué i saltà en l'aire, i tota la seva melangia fou passada. Però ella havia dit veritat: ell l'estimava, l'adorava, així com adorava tot allò que era més enlairat i millor dins l'art. El dia del casament de Colombina ell fou la més alegre persona que hi hagué, però de nit plorà llàgrimes amargues. Si el públic hagués vist les ganyotes de la seva cara, ben segur que l'haurien aplaudit.

»Fa pocs dies, Colombina finà, i el dia del seu enterrament Arlequí féu festa: no era un vidu afligit? L'empresari es veié obligat a presentar quelcom encara més alegre que de costum, perquè el públic no s'adonés de com mancava la presència de la gentil Colombina. Així, doncs, Putxinel-li hagué d'ésser doblement vitenc: dansà i gambadejà amb la desesperança al cor, i fou més aplaudit que mai. -Bravo! Bravíssimo!- Putxinel-li fou cridat a saludar: verament, havia estat impagable.

»La darrera nit, després de la representació, el petit geperut eixia de la ciutat cap al cementiri soliu. Les corones ja es marcien damunt la tomba de Colombina. Ell seguí damunt el sepulcre. Se n'hauria pogut fer una pintura colpidora; tenia la mà sota el mentó, i els ulls girats cap a mi; semblava un monument: un Putxinel·li damunt una tomba, característic i còmic. Si el públic hagués vist el seu predilecte, com s'hauria escridassat a dir: -Bravo! Bravíssimo, Putxinel·li!».

NIT XVII

Escolteu la cosa que em va dir la Lluna.

«He vist el cadet esdevenir oficial i posar-se per primera vegada son bell uniforme; he vist la noia amb son vestit de ball, i he vist una reial núvia delectant-se amb les seves robes pompàtiques; però mai no he vist una delectança major que la que ahir vaig veure en un infant, una neneta gran, de quatre anys. Portava una túnica nova, blava, i un capell de color de rosa: acabaven tot just de posar-li una cosa i altra, i els circumstants demanaven llum. La Lluna, que resplendia a través de la finestra, era de claredat massa defallida: necessitaven quelcom de més brillant. La neneta estava tan enravenada com qualsevol nina, romanent amb els braços apartats del vestits, i amb els dits de la mà separats i encatronats. Oh! Com guspirejaven sos ulls i resplendia tota la seva faç de felicitat! -Demà sortiràs portant-ho- digué la mare. I la petita mirà avall, resseguint el seu vestit, i somrigué tota contenta. - Mare!- digué. -Què pensaran els gossos quan em vegin amb totes les coses boniques?»

NIT XVIII .

«Us he dit», digué la Lluna, «coses de Pompeia, aquesta ciutat dels morts ressuscitada i que rau altre cop entre els indrets vivents. Jo conec una altra ciutat encara més fantàstica: no és tant el cos com l'esperit d'una ciutat. Em sembla de sentir la llegenda de la ciutat flotant, onsevulla que les fonts juguin damunt les conques de marbre. Sí, l'aigua pot dir-me la història; les ones de la mar en canten la cançó! Sura la boira tot sovint damunt les llenques de les seves aigües: és el vel de la seva viduesa. El nuvi del mar és mort; son palau i ciutat són ara son mausoleu. Coneixeu aquesta ciutat? Mai el giravoltar de les rodes o el repic de les ferradures dels cavalls no han sonat en sos carrers. El peix hi neda, i la negra góndola llisca damunt la sumitat de ses aigües verdes. Jo us mostraré», continuà la Lluna, «el fòrum de la ciutat, la seva gran plaça, i us imaginareu de trobar-vos en terra de fades. L'herba creix entre ses lloses totes amples, i a l'albada els coloms manyacs vénen, a milers, a voleiar al voltant de la seva altívola torre solitària. Per tres bandes esteu voltats de columnates: sota llur aixopluc seu el turc silenciós, tot fumant la seva llarga pipa. Un bell minyó grec es decanta contra les columnes, i mira, en l'aire, els trofeus, els altívols pals erigits a son volt, recordances d'un antic poder. Les banderes en cauen com a penjarelles de dol. Allí reposa una noia. Ha deixat en terra les seves feixugues ferrades d'aigua, i el jou dins el qual les portava penja damunt les seves espatlles: ella es recolza contra la columna de la Victòria. No és un palau de fades això que veieu davant vostre: és una església. Ses cúpules i boles daurades replendeixen sota mos raigs. Aquests majestuosos cavalls de bronze han viatjat, com el cavall de bronze de la rondalla meravellosa. Vingueren aquí, se'n tornaren, i vingueren de bell nou. No veieu aquesta coloració sumptuosa damunt les parets i les vitralles? Sembla com si el geni hagués cedit a les fantasies d'algun infant, quan adornava aquest temple de prodigis. No veieu el Lleó alat damunt la seva columna? L'or encara resplendeix, però les seves ales són nuades. El Lleó és mort, perquè el rei de la mar és mort: ses grans sales són buides, i només hi ha que parets nues allà on pintures de gran preu solien penjar. Els *lazzaroni* dormen ara sota les arcades, quan només els nobles més altívols del país gosaven abans de petjar aquell sol. De la pregonesa dels pous (o potser ve de plúmbees habitacions veïnes del Pont dels Sospirs?) n'arriba un gemec, igual que en els dies que els tamborins sonaven, de les góndoles estant, amb llurs alegres llaços, quan l'anell nuviat volava del brillant Bucentaure a Adria, reina de la mar. O Adria! Embolcalla't en la boira! Que el teu vel de viduatge cobreixi el teu sí! Penja'l damunt el mausoleu de ton nuvi, o Venècia!, ciutat dels palaus marmoris i espectrals!

NIT XIX

«M'estava mirant un gran teatre», digué la Lluna. «Tota la sala era atapeïda d'espectadors, perquè un nou actor havia de fer son *début*. Mos raigs lliscaven damunt una finestreta del mur. Una cara pintada s'arrambava a sos vidres: era l'heroi de la vetllada. La barba cavallerívola ondulava al voltant de son mentó, però hi havia llàgrimes en els ulls d'aquell home perquè havia estat xiulat a l'escena, i justament xiulat. Pobre company! Però un «pobre company» no pot ésser tolerat en el reialme de l'Art. Era un

subjecte de sentiments pregon i amava la seva art amb daler, però l'art no l'amava a ell. La campaneta de reglament sonà: entrà l'heroi a escena; «gosadament i altívolament», deia l'acotació de l'obra. Havia de confrontarse amb un públic per qui era una deu de riotes. Quan l'obra acabà, vaig veure un home embolcallat en un mantell, que s'arrossegava escales avall. Era el rei atuit de la vetllada: s'ho murmuraven l'un a l'altre els tramoïstes. Vaig seguir el pobre dissortat fins a casa seva. Penjar-se és una lletja mort, i hom no sempre té metzines a la mà. Vaig conèixer que pensava en totes dues coses. Vaig veure com es mirava la cara esblaimada en el mirall, i mig cloïa els ulls per veure si seria un bell cadàver. Un hom pot ésser molt malaurat i, tanmateix, incórrer en l'afectació. Pensà en la mort, en el suïcidi i crec que es plorà a sí mateix: plorà amargament; i quant un hom ha pogut trencar el plor no es mata.

»Un any sencer ha passat d'aleshores ençà. Vet-aquí que en un petit teatre hi feia un comèdia una pobra companyia rodoladissa. Vaig veure una cara ben coneguda, les galtes pintades i la barba ondulant. Em mirà i somrigué; i, no obstant, havia estat xiulat a l'escenari feia un sol minut; xiulat per un públic miserable, de baix estament, en un teatre infeliç!

»Aquesta nit un taüt fou conduït en un carruatge fora de les portes de la ciutat: no el seguia ni una ànima. Havia estat un suïcidi: el de nostre pobre heroi, pintat i menyspreat. El cotxer era l'única persona del dol: no hi havia ningú més, si no és la Lluna. El suïcida fou abandonat al recó del cementiri, sota la paret. Aviat hi creixeran les ortigues, i els fossers llançaran al damunt les herbes i la runa de les altres tombes».

NIT XX

«Vinc de Roma», digué la Lluna. «Allà, enmig de la ciutat, al cim d'un dels set turons, hi ha les ruïnes del palau dels cèsars. La figuera borda creix ara a les clivelles dels murs, cobrint llur nuditat amb amples fulles d'un verd grisenc. L'ase fa via per les seves bardisses de llorers entre els munts de pedres, i esbrota els àrids escardots. Allí on un dia les àguiles de Roma voleiaven (vingueren, veieren i venceren), hi ha ara l'entrada d'una barraca bastida amb argila entre dues rompudes columnes de marbre. La vinya penja de les seves finestres tortes, com una garlanda funeral. Una vella hi viu amb la seva néta, que és petiteta: ara governen dins el palau dels cèsars i en mostren els tresors als qui el van a veure. Només hi ha que una paret tota nua que hagi romàs en peu a la cambra sumptuosa del seient reial: el xiprer ombrívol assenjala amb la seva ombra tota llarga l'indret on havia estat la imperial cadira. La terra és amuntegada fins quí sap aon damunt el sòl en ruïnes, i la noieta, ara única filla dels cèsars, tot sovint porta allí son tamburet quan sonen les campanes del capvespre. Del forat del pany que hi ha a la porta de la vora d'ella, en diu son balcó, perquè d'allí estant pot veure-hi mitja Roma, fins a l'altívola cúpula de la església de Sant Pere. Regnava el silenci, com sempre, aquest capvespre, quan la nena sortí a la plena llum de mos raigs. Portava damunt la testa una gerra d'aigua de forma antiga. Sos peus eran nus, i esparracades les seves faldilles i les mànegues de la seva camisola. Vaig besar les espatlles delicadament arrodonides de l'infant, sos ulls obscurs, i son cabell negre resplendent. S'enfilà pels graons de la caseta, que eren espadats i fets de trossos cantelluts de marbre de les columnes rompudes. Llangardaixos d'alegres colors es precipitaven entre sos peus, però no la sobtaren. Ella estava a punt d'alçar la mà a la corda de la campana, la qual no es sinó un peu de llebre al capdavall d'un tros de cordill: veu's aquí la campana d'ara en el palau dels cèsars. Es deturà un moment. En què pensava? Potser en el bell Jesús Infant, abillat d'or i argent allà baix a la capella, on resplendien les llànties d'argent, i on ses amiguetes prenien part en els himnes que ella també sabia. No ho sé pas. Anà cap endavant altra vegada, relliscà i la gerra caigué de son cap damunt els graons on es féu a miques damunt el marbre acanalat. Ella esclatà en plor. La bella descendent dels cèsars plorava damunt la pobra gerra petada. Allí s'estava, amb els peus nus, plorant i no gosant estirar el cordill, la corda anunciadora del palau dels cèsars».

NIT XXI

La Lluna no havia resplendit, si fa no fa, per espai d'una quinzena; però en acabat vaig tornar-la a veure: s'alçà tota rodona i brillant entre els núvols, que es movien a pleret. Pareu esment al que va dir-me:

«He seguit una caravana d'una de les ciutats del Fezzan. Feren parada vora el desert, al costat d'un dels salobrarers. Resplendia la plana salinosa com un llençol de glaç, i només per ci per lla la cobrien arenes ventisses. Un dels ancians, amb una ampolla d'aigua penjant de son cinyell, i un sac de pa sense llevat, que jeia al seu devora, féu un quadrat en l'arena amb el seu bàcul, i hi escrigué algunes paraules del Corà. Després d'això tota la caravana entrà dins l'espai consagrat. Un jove mercader, fill del sol

(vaig veure-ho en sos ulls i en les belles línies de son rostre), cavalcava pensívolament en son blanc corser estarrufat. Quí sap si estava pensant en sa bella esposa novella? Feia només dos dies d'ençà que un camell cobert de pells, i de xals de moltíssim preu, portà la seva núvia encisera al voltant dels murs de la ciutat al so de tabals i flubiols. Cantaren les dones; salves de festa foren disparades: les més ressonants i sovintejades les disparava el mateix nuvi. I ara... ara estava menant la caravana a través del desert. Vaig seguir-los moltes de nits; vaig veure'ls reposar a la vora dels pous, entre les palmeres escarransides. Enfonsaven llurs ganivets en el sí del camell caigut, i rostien la carn vora les brases. Mos raigs refrescaren l'arena roent; mos raigs els mostraren les roques colgades, com a illes submergides en una mar de sorres. No trobaren tribus enemigues a la planura sense vestigis, ni s'alçaren tempestes, ni temperis d'arena escombraren implacablement la caravana. A casa, la dona gentil pregava pel seu marit i pel seu pare. «Són morts?» preguntava ella a mon disc esplendorós. Ara el desert és al darrera llur, i aquest vespre seuen sota les palmeres altívoles, on la grua estén les amples ales, i el pelicà les sotja a través del brancam de la mimosa. La luxuriant garriga és, amb menyspreu, feixugament petjada per l'elefant. Una trepa de negres tornen del mercat, que és terra endins, endins. Les dones tenen grans de coure entortolligats al volt de llurs testes, plenes de rulls, i van vestides amb faldilles de blau índic. Elles menen els bous, atuits de càrrega i duent als llocs els infants negres ben nus, que jeuen, tot dormint. Un negre mena amb una corda un lleó novell que ell ha comprat. S'acosten a la caravana. El jove mercader seu immòbil i sense dir paraula, tot pensant en la seva muller gentil, tot somniant, en terra dels negres, en sa blanca flor de l'altra banda del desert, aixeca son cap!...»

Un núvol passà sobre la Lluna; després un altre. No vaig sentir cap més paraula aquell vespre.

NIT XXII

«He vist una nena petita que plorava», digué la Lluna. «Plorava per la dolentia d'aquest món. La nina més bonica del món li havia estat dada. Oh! Era delicadíssima i trencadissa, certament poc feta per afrontar l'adversitat. Però els germans de la nena petita, grans minyonassos, se n'havien emportat la nina i l'havien posada per dins un arbre d'allò més alt, i després havien fugit a més córrer. La pobra nena petita no podia fer-la davallar ni heure-la de cap de les maneres, i seia en terra i plorava. La nina, sens dubte, plorava també: estenia les seves mans entre les branques, i tenia el posat de ben desventurada. Sí, aquesta devia ésser l'adversitat d'aquest món, de la qual parlava tant la mamà. Oh! pobra nina! Anava davallant el vespre, anava fent-se fosc, i aviat seria de nit. Hauria d'estar-se a la serena, tota sola dalt de l'arbre, tota la nit? No: la nena petita no podia comportar-ne el pensament. «M'estaré amb tu», deia, baldament no fos gens ni mica coratjosa i ja li passés pel magí que estava veient els petits follets, amb llurs gorretes punxegudes, que sotjaven entre les mates, i que llargues ombres fantasmals dansaven d'ací d'allà en el passeig tenebrós. Elles vingueren més aprop, i estengueren les mans envers l'arbre on era asseguda la nina, i reien i l'assenyalaven amb llurs dits. Oh! Que n'estava d'espaordida, la nena petita! «Però si hom no ha fet cap pecat, -pensava ella- el dimoni no pot fer cap mal. No n'hauré pas fet algun, de pecat?» Aleshores va començar de pensar: «Oh! sí! -digué- He rigut del pobre ànec que té un parrac vermell al volt de la seva pota. Feia tanta gràcia quan caminava tot coix! Per això vaig riure; i és un pecat, el riure's d'animals que no poden parlar», Després va mirar en l'aire, envers la seva nina. «T'has mai rigut d'animals que no poden parlar?» I la nina hauríeu dit que movia el seu cap.

NIT XXIII

«Jo mirava allà baix, al Tirol», digué la Lluna. «He deixat que els pins ombrívols fessin caure llurs ombres allargades damunt els penyals. Jo veia sant Cristòfol amb Jesús Infant a la seva espatlla, així com són pintats a les parets de les cases. Són de colossal grandària, i arriben de terra estant fins al cim de tot de les façanes. Hi ha també sant Fluvià tirant aigua a la casa abrindada, i el Salvador que penja sangonant a la creu, al marge del camí. Aquestes imatges són velles per a la generació de avui en dia, però jo he vist llur origen. Hi ha un convent soliu penjat al flanc de la muntanya, com un niu d'orenetes. Dues de les monges eren dretes a la torre, tocant la campana. Totes dues eren joves: així és que llurs esguards vagarejaven damunt les muntanyes, cap al món esbarjós d'enllà d'enllà. Un carruatge de viatgers passava per la carretera. El corn del cotxer sonava alegrement, i les pobres monges fixaven els ulls, plenes d'un mateix pensar, en el carruatge. Una llàgrima romangué en els de la més joveneta. El so del corn esdevingué més i més feble, fins que les seves notes morents foren ofegades per la campana del convent».

NIT XXIV

Escolteu el que em va dir la Lluna.

«Fa anys, jo era a Copenhaguen. Vaig sotjar per la finestra d'una cambreta pobríssima. Pare i mare eren tots dos adormits, però llur filllet era despert. Vaig veure que les florides cortines d'indiana es bellugaven, i el noi va guaitar enfora. Creguí, a la primeria, que mirava el rellotge de Bornholm, llegat de l'avi. Era alegrement pintat de roig i de verd, i tenia la puput al cim, pesos de càrrega feixuga, i el pèndol amb son disc de llautó resplendent que anava endavant, i endarrera: «Tic tac». Però no era pas això, el que ell mirava. No: era el torn de filar de sa mare, que estava sota el rellotge. Era el més estimat tresor del minyó en tota a casa; pero no gosava tocar-lo, o l'haurien tustat damunt els nusos dels dits. Hores i hores, mentre la seva mare filava, podia mirar el torn, i espisar el fus vertiginós i la roda que xiulava: això li feia venir pensaments al seu estil. Oh! Només que ell gosés filar amb aquella roda! Pare i mare dormien: els mirà, mirà la roda, i aviat tragué un peuet nu enfora del llit, i després un altre peuet nu, seguit de dues cametes, i patapam!, ja va ser en terra. Es girà de bell nou per veure si son pare i sa mare eren encara adormits. Sí, dormien ben feixuc: així és que se n'anà blancement, tot blancement, dins sa curta camiseta, i començà de filar. El cordó s'enjegà, i la roda anà més i més de pressa. Vaig besar son cabell groguís, i sos ullassos blaus. Era una gentil imatge.

»Talment aleshores es despertà la seva mare. Bandejà la cortina i mirà enfora, i es pensà que veia un follet o alguna altra animeta menuda. -En nom del Cel!- digué, tot empenyent el seu marit. Ell obrí els ulls, els fregà, i mirà l'enfeinada figureta. -Si és nostre Bertel!- digué. Jo estenc les llambregades a tanta de distància, que al mateix instant vaig obrir l'interior de les galeries del Vaticà, on són les escultures dels déus. Vaig inundar el grup del Laocon amb la meva llum, i va semblar que el marbre sospirés. Vaig segellar amb una suau besada el pit de les Muses: gairebé hauríeu dit que es movien. Però mon esguard es deturà més estona damunt el magne grup del Nil, amb el déu colossal. Ell es decantava consirosament contra l'Esfinx, somniosa i meditativa, com si estigués passant memòria dels anys esvaïts. Els petits Amorells follejaven al seu volt, tot jugant amb els cocodrils. Un Amorell tot diminut seia dins la cornucòpia, amb els braços doblegats. mirant el gran déu solemniel del riu. Era una vera pintura de minyonet que s'estava al torn de filar: les faisons eren les mateixes. Aquest petit infant de marbre era vivent i graciós, una cosa de no dir; però la roda del temps havia rodat més de mil vegades d'ençà que ell brollà del marbre. Tantes de vegades com el minyonet havia fet rodar el torn en la humil cambreta, havia fet sos tombs la roda del temps, i encara havia de fer-ne, abans que la nostra època creés déus de marbre com aquells.

»Tot això s'esdevingué fa anys», continuà la Lluna. «Ahir vaig atalaiar una badia a la costa llevantina de la Zelàndia. El roquissar que la voltava era bellament boscos, i al mig dels boscos hi havia un vell castell rogenic amb cignes que nedaven en els valls. Una vileta camperola n'era a la vora, amb la seva església colgada entre pomeres. Una processó de barques, amb atxes abrاندades, lliscava damunt les aigües tranquiles. Aquestes atxes no eren pas enceses per a dar cops de fitora a les anguiles. No: hi havia una gran festa. S'escampaven sons de música i de cantúries, i en una de les barques hi era l'heroi de tot l'homenatge. Era un potent homenàs embolcallat en un mantell; tenia ulls blaus i crinera blanca. El vaig conèixer i vaig pensar en el Vaticà, i en el grup del Nil entre totes les escultures dels déus. Vaig pensar després en la cambreta pobrissona: em penso que fou a *Gronné-gade* on el petit Bertel segué, en camiseta, a filar. La roda del temps havia anat voltant, i déus novells havien brollat del marbre d'aleshores ençà. De les barques vingué el crit de: -Visca, visca Bertel Thorwaldsen! (1).

(1) Bertel Thorwaldsen, gran escultor danès, imitador de l'escultura clàssica (1770-1844).

NIT XXV

«Us daré una pintura de Francfort», digué la Lluna. «Vaig mirar un edifici, de preferència. No era pas el lloc de naixença de Goethe, ni la vella Casa de la Ciutat, on a través de les finestres són obirades les banyes dels bous un dia rostits i donats al poble per la coronació de l'emperador. No: era la casa d'un veí, la que jo mirava. Era pintada de verd i molt senzilla; ran a la cantonada del carreró dels Jueus. És la casa de Rothschild. Vaig mirar a dins per la porta oberta. L'escala era brillantment il·luminada: hi havia lacais que tenien a la mà llums encesos en massissos canelobres d'argent, decantant-se tots humils davant l'anciana que era davallada en una cadira de mà. El senyor de la casa estava amb el cap nu, i segellà amb un bes respectuós la seva mà. Ella era sa mare. Saludà benvolent a son fill i als lacais, i se l'endugueren cap a una caseta de l'ombrívol carreró. Allí vivia; allí havia infantat els seus fills; allí havia tret florida la llur fortuna. Si ella deixés la caseta del carreró mesquí, potser la sort els abandonaria: aquesta era la seva creença».

La Lluna no em digué res més: la seva visita fou molt, massa curta, aquesta nit; però jo vaig pensar en l'anciana del carreró mesquí. Amb una paraula que ella hagués dit, tindria un palau a les vores del Tàmesi; amb una paraula només, tindria una vil·la a la badia de Nàpols. -Si jo deixés la caseta on començaren les fortunes de mos fills, podrien abandonar-los llurs fortunes.- És una superstició, però superstició d'una mena que, si hom coneix la història i veu la imatge, només necessita que dos mots per a ésser capida: «Una Mare».

NIT XXVI

«Ahir a trenc de dia», digué talment la Lluna, «cap xemeneia no fumava encara a la gran ciutat, i jo m'estava mirant precisament aquelles xemeneies, quan de cop i volta un caparró eixí del cim d'una d'elles, seguit de la part superior d'un cos, amb els braços reposant damunt el caire de la xemeneia. -Visca!- Era un petit escura-xemeneies que havia muntat el bell cim d'una, per primera vegada a la vida, i havia tret el nas al defora. -Visca!- Aquesta era una cançó ben diferent d'arrossegat-se pels topants de les estretes canonades i xemeneies menors. Un fresc oratjol li vingué a la cara, i pogué veure sense enfarfec tota la ciutat, fins a les verdes bosquíries de més enllà. El sol tot just eixia, gros i rodó, i resplendí de dret damunt son rostre, il·luminat de gaubança, baldament fos tot emmascarat de sutge. - Ara em pot veure tota la ciutat,- digué -i em pot veure la llum i el sol també: visca!- I féu voleiar la seva escombreta per damunt son cap.

NIT XXVII

«La nit darrera vaig ataialar una ciutat de la Xina», digué la Lluna. «Mos raigs il·luminaren les llargues murades nues que voregen els carrers. D'ací d'allà, tanmateix, trobeu una porta, però sempre closa ben estretament; perquè què se li'n dóna, al xinès, del món exterior? Les finestres de les cases que hi ha dins les murades són cobertes ben sòlidament de persianes. El temple era l'únic indret que deixava traspuar una tèrbola llum per les seves finestres. Vaig mirar, en dins, les seves colors sumptuoses. Les parets, de terra fins al sostre, son cobertes de pintures de colors vius i daurats opulents. Hi ha representacions dels treballs dels déus aquí a la terra. Hi ha una imatge d'un déu en cada nínxol, gairebé amagada per riques draperies i banderes voleiadisses. En front de cada déu (tots ells són fets d'estany), hi ha un altaret amb aigua sagrada, flors, i una encesa de candeles de cera. Al capdamunt del temple hi és Fu, caporal de tots els déus. És embolcallat en seda de color groga, que és santa. Al peu de l'altar hi seia un ésser vivent, un jove sacerdot, Semblava que estigués en oració, però enmig de les seves pregàries s'havia posat a somiejar; i sens dubte allò era un pecat, perquè ses galtes s'abrusaven, i el seu cap es decantava més i més. Pobre Sui-hung! No es veia pas, en son somieig, més enllà d'aquells murs paorosos, en un jardinet on ell mateix havia endegat els jaços de flors? Potser aquesta era una feina que li plaïa molt més que no pas la de vetllar per les candeles de cera en el temple. O potser el seu desig era de seure a una taula ricament parada, eixugant-se els llavis, després de cada cobert, amb un tovalló de paper? O bé qui sap si son pecat era tan gran que, en gosar ell expressar-lo, les cèliques potestats el castigarien amb la mort. S'arriscarien sos pensaments a esgarriar-se amb els vaixells dels bàrbars cap a llur pàtria, la tan llunyana Anglaterra? No, sos pensaments no fugien envers un camp tan llunyà, i tanmateix eren tan pecaminosos com només pugui concebre'ls la sang ardent de la juvenesa. Pecaminosos, s'entén, aquí al temple, davant la imatge de Fu i els altres déus. Jo sabia per on vagarejaven sos pensaments.

En els afores de la ciutat, damunt el terrat tot pla i enllosat d'una casa, on la baraneta semblava de porcellana, i entre bells pitxers plens de grans campanetes blanques, seia la bella Pe, amb sos ulls estrets i plens de malícia, sos llavis abundosos i sos peus menuts. Les sabatetes l'oprimien, però l'opressió que sentia al cor era força més gran, i alçava tediosament sos braços, delicadament modelats, dins les mànegues remoroses de setí. Enfront d'ella hi havia un bol de cristall amb quatre peixos daurats. Ella remenava l'aigua a pleret amb una vareta envernissada de laca i acolorida: a pleret, oh!, ben a pleret, perquè estava consirosa. Pensaria en la riquesa del daurat abillament dels peixos i en la segurança amb què vivien en el bol de cristall, amb menja abundosa? Tanmateix quina major felicitat no haurien tingut si haguessin romàs en llibertat! Ah! sí! La bella Pe ho comprenia d'allò més. Sos pensaments vagarejaven lluny de casa seva i cercaven el temple; però no pas per motius divinals! Pobre Pe! Pobre Sui-hung! Sos pensaments mundans es trobaven, però la fredor de mos raigs els va caure entremig com l'espasa d'un àngel!»

NIT XXVIII

«Era una calma com de mort», digué la Lluna. «L'aigua era tan transparent com aire pur que jo atravessava. Jo podia veure les curioses plantes d'allà baix, sota l'aigua. Eren com arbres d'una boscúria gegantina que s'estenien cap a mi, per braçades i braçades. El peix els nedava damunt el cim. Un esbart de cignes salvatges volaven pel defora, molt amunt de l'aire. Un d'ells es deixà caure amb les ales esteses avall i més avall. Seguia amb els seus ulls la caravana aèria, mentre la distància entre ells creixia ràpidament. Mantenia les seves ales esteses i immòbils i queia com una bombolla de sabó cau en l'aire quiet. Quan tocà la superfície de l'aigua, decantà el cap endarrera, entre les seves ales, i romanguè tan aturat com la blanca florida del lotus damunt un llac tranquil. S'alçà un oratjol suau i inflà la superfície, tota lluentaig, de l'aigua fosforescent, que brillava com si el mateix èter anés rodolant en vastes ones dilatades. El cigne aixecà el seu cap, i els esquitxos de l'aigua arrosaren la seva esquena i el seu pit com a flames blaves. L'auga anà difonent la seva llum rosada a tot el volt, i el cigne emprengué la volada cap en l'aire amb renovellada braó, cap al sol que s'aixecava, cap a la ratlla de la costa, d'un blau estantís; cap aon havia volat la caravana aèria. Però ell volava tot sol, amb el daler en son pit. Volava sense companyia damunt les blaves aigües reinflades».

NIT XXIX

«Us daré una pintura més de la Suècia», digué la Lluna. «Entre boscúries obagues, vora les platges melangioses del Roxen, hi ha la bella església del convent de Wreta. Mos raigs caigueren, a través d'una reixa del mur, dins un esbarjós soterrani, on dormen els reis en llurs tombes de marbre. Una reial corona lluentaiga a la paret, damunt ells, com a emblema de la glòria del món. Una corona reial, però que és feta de fusta pintada, i mantiguda per un tascó de fusta clavat a la paret. Els corcs han atravesat amb llur rosec la corona daurada; l'aranya ha filat la seva tela des de la corona al vas mortuori. La teranyina és una bandera de dol, trencadissa i efímera com el dol dels mortals. Que n'és, de tranquil, el son d'aquells reis! Jo em recordo ben bé de còm eren. Encara veig el refiat somriure al volt d'aquells llavis que amb tanta autoritat i determini deien mots de joia o de marriment.

»Quan penetra el vaixell entre les muntanyes com una barca del país de les fades, mant estranger ve a l'església i en visita el soterrani sepulcral. Pregunta el nom dels reis, i els noms ressonen amb un so mort i oblidat. Mira la corona menjada dels corcs, i, si té el seny piadós, sent que llisca una tristesa al seu somriure. Dormiu, o morts! La Lluna us recorda, la Lluna envia ses fredes esplendors, nit a través, cap a vostre reialme silenciós, damunt el qual penja la corona de fusta».

NIT XXX

«Arran de la carretera», digué la Lluna, «hi ha un hostel, i al seu davant mateix hi ha un gran cobert pels carros, el sostre del qual estava a mig embardissar. Vaig mirar entremig de les bigues i, a través del forat obert de la trapa, dins l'inconfortable espai de més avall. Un gall d'indi dormia damunt una barra i una sella reposava damunt una buida menjadora. Un carruatge de viatgers estava enmig del cobert. La seva gent dormien a dins tan ben aixoplugats com era possible, mentre els cavalls eren nodrits i abeurats, i el cotxer estirava les cames, baldament (i ho sé de cert) hagués dormit ben feixuc per més de mig camí. La porta de l'alcova de l'establer era oberta, el llit estava tot revolt, i una candela gotejava damunt el sòl. El vent geliu xiulava d'una banda a l'altra del cobert. Era més a prop del trenc d'alba que de la mitja nit. Una colla de músics rodamons dormien en un compartiment de l'estable. El pare i la mare, em jugaria qualsevol cosa que somniaven en les gotes del líquid inflammat que hi havia dins la seva ampolla, i la pàl·lida noia en les gotes ploroses de sos ulls. Una arpa jeia a llur cap, i un gos a llurs peus».

NIT XXXI

«Fou en una vileta camperola», digué la Lluna «Vaig veure-ho l'any passat, però tant se val, perquè ho vaig veure d'una manera ben precisa. Aquesta nit he llegit el que en deien els diaris, però la història no hi és de molt tan intel·ligible. Un ensinistrador d'òssos seia al taulell d'una taverna, tot menjant el seu sopar. El seu ós era lligat a la part de fora, més enllà del cobert de fusta. Pobre ós! No hauria gosat fer mal ni a una criatura, encara que tingués un posat prou ferotge. Tres noiets jugaven a la claror de mos raigs, en una golfà. El major potser tenia sis anys; el més petit no passava de dos. Plaf, plaf! Un so apagat anava pujant l'escala. Quí deuria ésser? La porta s'obrí de bat a bat: era l'ós, el gran ós pelut! Li havia semblat tediós de romandre allí fora, a l'eixida, i havia trobat son camí escales amunt. Jo ho vaig veure tot», digué la Lluna. «Els infants s'espaoirdiren en gran manera, a la primeria de veure el gros animal pelut: cada un d'ells s'arrossegà a un diferent recó; però l'ós va trobar-los. Els flairà però no els

va fer mal. -Bah! Deu ésser un gos dels més grossos- pensaven. I començaren de donar-li copets. Ell s'estengué en terra, i el noi més petit rodolà al damunt d'ell, i jugà a amagar sos rulls daurats en el llarg vestit de pells de la fera. En acabat, el noi més gran va treure el seu tabal, i va atabalar tan fort com va saber. Totduna que va sentir-lo l'ós s'alçà damunt les cames del darrera i vinga dansar: era un galant espectacle. Cada noi es posà l'escopeta a l'espatlla, i l'ós, naturalment, va haver de tenir la seva, i l'agafà tan estreta com qualsevol d'ells. Era verament un estrany companyó de joc el que havien arreplegat: no cal negar-ho. Anaven d'amunt d'avall: «Un, dos, un, dos». Precisament aleshores algú vingué a la porta i l'obrí: era la mare dels infants. Hauríeu hagut de veure la terrible muda agonia de sa cara esblaimada, badant la boca i amb esguard d'ensust. Però el noi més petit li féu un senyal amb el cap. Mai no hauria estat tan a gust, i cridà fort, en son estil infantívol: -No fem sinó jugar a soldats, mare.- I en acabat aparegué l'ensinistrador d'óssos».

NIT XXXII

Bufava el vent, fort i geliu; els núvols s'empaitaven i la Lluna només es mostrava de tant en tant.

«Atalaio els núvols que volen, des del silenci de l'espai sobirà!» va dir-me. «Puc veure com s'empaiten damunt la terra. Tot just suara estava atalaiant una presó, fora de la qual hi havia un carruatge tot clos: un presoner estava a punt de pendre comiat. Mos raigs traspassaren la finestra enreixada, i resplendiren damunt la paret interior. El presoner escrivia algunes ratlles a la paret: era el seu adéu-siau. No escrivia paraules, sinó una melodia: el xarbotament del seu cor en la darrera nit que despenia en aquell indret. La porta s'obrí, i fou menat al carruatge. Mirà en l'aire, cap al meu disc rodó, i passaren núvols entre nosaltres, com si ell no pogués veure la meva faç ni jo la seva. Va entrar al carruatge, la porta es tancà, petà la xurriaca, i se n'anaren per entremig de l'espessa boscúria, on mos raigs no podien assolir-los. Vaig mirar de bell nou a través de la reixa de la presó, i mos raigs caigueren altra vegada damunt la paret on era escrita la melodia, el seu darrer adéu-siau: quan fallen les paraules, tot sovint la música pot parlar! Però mos raigs només il·luminen unes quantes notes isolades: la major part romandran sempre en la fosca per a mi. Fou un himne de mort, el que escrigué? O bé eren notes d'un villancet de joia? Anava a trobar la mort, o bé l'abraçada de la seva benvolguda? Els raigs de Lluna no poden pas llegir tot allò que els mortals escriuen. Atalaio els núvols fugidors, del silenci estant de l'espai sobirà; veig núvols poderosos que s'encalquen tot creuant la terra».

NIT XXXIII

«Em plauen els infants una cosa de no dir», féu la Lluna. «Els més petits, sobretot, són tan entretinguts! Tot sovint sotjo envers ells, a través de les cortines, quan menys es pensen que jo els vegi. És tan entretingut de veure'ls fent per manera de despullar-se ells mateixos! De primer una espatlleta nua i rodona surt del davantal; després llisca un braç enfora. O bé veig una mitja estirada que exhibeix una cameta amb clotets, ferma i rodona, i després un peuet fet per a ésser besat, i jo el beso», digué la Lluna. «Cal que us digui el que he vist aquesta nit. Mirava a l'altra part d'una finestra, la persiana de la qual no arribava al capdavant, perquè no hi havia veïns en front. He vist tota una colla de menuts, germans i germanes. Hi ha una nena, tota petita, que només té quatre anys, però que sap el parenostre tan bé com qualsevol dels altres; i la seva mare seu a la vora del seu llit, cada vespre, per sentir-lo. Després la besa i seu al seu costat fins que ella trenca el son, cosa que generalment s'esdevé tot seguit que tanca els ulls.

»Aquesta nit els dos infants majors estaven prou entremeliats. Un d'ells saltava d'una banda a l'altra, a peu coix, en sa llarga camisa de nit, tota blanca. El segon estava damunt d'una cadira amb els vestits de tots els altres apilotats al seu damunt. Va dir que això era una endevinalla, i que havien d'endevinar quina cosa significava. El terç i el quart posaven acuradament llurs joguines en un calaix; i, naturalment, això és una cosa que cal fer, però llur mare els digué que quietud, perquè la petita anava a dir la seva pregària. Vaig sotjar al volt del llum», digué la Lluna. «La petitona de quatre anys en el llit, entre tot el fi blancatge de lli; ses manetes eren creuades, i son rostre tot seriós i greu; i començà: -Pare nostre!- en alta veu. -Però què és això, digué la seva mare, interrogant-la a mig camí. -Quan deies «Nostre pa de cada dia dau-nos, senyor», has dit quelcom més que no he pogut sentir bé. Què deies? Vejam, digues-m'ho.- La petitona vacil·lava, i mirava temoregament la seva mare. -Què has dit després de «Nostre pa de cada dia dau-nos, senyor?» -No us enutgeu, mareta estimada- féu la petita. -«Poseu-hi, si us plau, força mantega.»

EL ROSSINYOL

A la Xina, com sabeu, l'emperador és un xinès, i tota la gent que el volta són també xinesos. Han passat molts d'anys d'ençà que la història que vaig a contar-vos s'esdevingué; però això encara és una raó de més pes per a contar-la; altrament cauria en oblit. El palau de l'emperador era la més bella cosa del món: tot ell era fet de la porcellana més formosa, i de més preu, però al mateix temps tan trencadissa que hom no podia tocar-la sinó amb el major esment. Hom podia veure en el jardí les flors més extraordinàries del món: les més belles tenien campanetes d'argent que els eren fermades, i que dringaven perpètuament; de manera que ningú no podia passar entre les flors sense mirar-les. Cada petit detall del jardí havia estat sospesadíssim, i el jardí era tan gran que el mateix jardiner no sabia on acabava. Si hom anava caminant i caminant, hom arribava a belles boscúries on hi havia arbres altívols i llacs pregons. Els boscos s'estenien fins la mar, que era pregona i blava; pregona abastament perquè els vaixells més grans poguessin navegar cap endins, sota les branques dels arbres.

Entre aquests arbres hi havia un rossinyol qui cantava tan delitosament que fins i tot el pobre pescador que tenia una pila d'altres coses a fer s'aturava a sentir-lo quan eixia de nit a parar les seves xarxes.

-O Cel! Quína cosa tan bella!- deia. Però en acabat li pertocava d'atendre a sos quefers i s'oblidava del rossinyol. A la nit següent en tornar-lo a sentir, exclamava de bell nou: -O Cel! Quína cosa tan bella!

A la capital de l'emperador hi arribaven viatgers de totes les contrades del món. Tot ho admiraven en gran manera, sobretot el palau i els jardins; però quan oïen el rossinyol deia tothom:

-Això és millor que tot!

En retornar a llurs terres en feien descripcions, i els que eren savis escrivien molts de llibres sobre la ciutat, el palau i el jardí; però ningú no deixava de banda el rossinyol: sempre el posaven per damunt de tot. Els viatgers que eren poetes escrigueren els més bells poemes, tots ells sobre el rossinyol que hi havia dins la boscúria vora la blava mar pregona. Aquests llibres rodaren per tot el món, i amb el temps n'arribaren alguns fins a l'emperador. Ell seia en la seva cadira d'or llegint i més llegint; i movia el cap, tot complagut d'haver esment de tan belles descripcions de la ciutat, el palau i el jardí.

-«Però el rossinyol és millor que tot»- va llegir. -Què és això?- digué l'emperador. -El rossinyol? Ves, no n'havia sentit parlar. Hi ha un ocell així en mon reialme, i, encara més, dins el meu jardí, i mai no n'he sentit parlar? Ara vegeu! Haver hagut de descobrir-ho en un llibre!

Aleshores cridà el seu cavaller de servei, el qual era de tan alta nissaga que, quan algú d'alguna categoria inferior gosava parlar-li o fer-li una pregunta, ell només responia que -P,- que vol dir no res absolutament.

-Diuen que aquí hi ha un ocell molt meravellós, rossinyol de nom- digué l'emperador. -Diuen que és millor que qualsevol altra cosa de tot el meu reialme! Ves, jo mai no n'havia sentit parlar.

-Mai no he sentit que se'n fes esment- digué el cavaller de servei.

-Mai no ha estat presentat a la Cort.

-Desitjo que comparegui aquí aquest vespre a cantar per a mi- digué l'emperador. -Tot el món sap les coses que em pertanyen, i jo no en sé res!

-Fins ara mai no havia sentit que se'n fes esment- digué el cavaller de servei. -El cercaré i el trobaré!

Però on calia trobar-lo? El cavaller de servei correu escales amunt i escales avall, i per dins i per fora de totes les cambres i corredors. Ningú dels que topava havia mai sentit parlar del rossinyol: així és que el cavaller de servei tornà corrents cap a l'emperador. i digué que la cosa devia ésser una llegenda inventada pels que havien escrit els llibres.

-No ha pas de creure vostra Majestat imperial tot allò que sigui escrit. Els llibres tot sovint són pures invencions, fins i tot quan no pertanyen a la que en diem *Nigromancia!*

-Però el llibre on jo ho he llegit m'ha estat enviat pel potentíssim emperador del Japó: així és que no pot contenir falsedat. Vull sentir aquest rossinyol: Insisteixo en que sigui aquí aquesta nit. Jo l'hi estenc la meva més graciosa protecció; i, si no ve cap aquí, tota la meva Cort serà petjada havent sopat!

-Tsing-pi!- digué el cavaller de servei. I tornà a córrer en fora, escales amunt i avall, per dins i per fora de totes les cambres i corredors. La meitat de la Cort corria amb ell, perquè ningú no tenia ganes que el petgessin. Hi hagué preguntes i més preguntes sobre aquell rossinyol que era conegut de tot el

món de fora, però de ningú de la Cort. A la fi trobaren una pobra donzellea a la cuina. Ella que digué:

-O Cel! El rossinyol? Força que el conec! Sí, verament sap que cosa és cantar. Cada nit se'm permet de recollir menjar de rebuig per dur-lo a la meva pobre mare malalta: ella viu allà baix, arran de la platja. En mon camí de retorn, quan estic cansada, reposo una estoneta al bosc, i aleshores sento el rossinyol. El seu cant em fa venir llàgrimes als ulls; em sembla talment que la meva mare em besés!

-Minyoneta cuinera- digué el cavaller de servei; -us procuraré una posició estable dins la cuina, i el permís de veure l'emperador com dina, si voleu portar-nos on és el rossinyol. Ordes s'han dades que ell comparegui a la Cort aquesta nit.

Aleshores se'n anaren tots plegats a fora, per adreçar-se al bosc on el rossinyol solia cantar. La meitat de la Cort hi va fer cap. Mentre hi estaven anant tan depressa com sabien, una vaca començà de bruelar.

-Oh!- digué un jove cortesà, -Aquí el tenim. Quin poder tan meravellós en un ésser tan petit! Verament, ja l'havia sentit abans.

-No, això són vaques que bruelen; encara estem d'allò més lluny de l'indret.

Aleshores les granotes començaren de fer el seu rac-rac a l'aiguamoll.

-I això diuen que és tan bonic?- féu el capellà xinès. -És ben semblant al dringar de les campanes de l'església.

-No, això són granotes!- digué la minyoneta de la cuina, -Però em penso que ara ja no trigarem a sentir-lo!

Aleshores el rossinyol començà de cantar.

-Vet-lo aquí!- digué la minyoneta. -Escolteu, escolteu! Aquí rau!- I assenyala un ocellet cendrós, encimbellat a les branques.

-És possible?- digué el cavaller de servei. -Mai no hauria cregut que fos d'aquest posat. Que ordinari sembla! El veure gent de tan alta categoria, amb el surt, li deu haver fet perdre totes les colors.

-Rossinyolet!- digué la minyoneta de la cuina, aixecant la veu. -El nostre graciós emperador desitja que canteu per a ell.

-Amb el major gust!- digué el rossinyol, tot refilant de la manera més delitosa.

-Sembren talment campanetes de cristall- digué el cavaller de servei. -Mireu, la seva petita gola, si n'és, d'activa! És extraordinari que mai no l'haguem sentit fins ara! Estic segur que assolirà un gran èxit a la Cort!

-Cantaré de bell nou davant de l'emperador?- digué el rossinyol, que s'havia pensat que emperador era present.

-Mon preciós rossinyolet- digué el cavaller de servei: -tinc l'honor de comandar la vostra presència per a una festa de la Cort d'aquesta nit, on encisareu S. G. M. l'emperador amb les vostres cantúries corprenedores.

-El meu cant sona millor entre els arbres- digué el rossinyol.

Però anà amb ells de bon grat en sentir que l'emperador el desitjava.

El palau fou tot il·luminat per a aquella avinentesa. Les parets i els paviments, que tots eren de porcellana, resplendien de rebre la llum de milers de fanalets d'or. Les més belles flors, totes de mena trencadissa, agençaven els corredors. Hi havia qui-sap-les empentes d'ací d'allà, i un viu corrent d'aire; però justament això feia dringar les campanetes, i hom s'omplia les orelles del dringament. Al mig de la gran cambra de recepció on era assegut l'emperador, hi havien plantat un pal, i damunt ell havia de posar-se el rossinyol. Tota la Cort era aplegada, i a la minyoneta de la cuina se li havia permès d'estar darrera la porta, perquè ja tenia el títol efectiu de cuinera. Tothom portava els millors vestits; tothom girava els ulls envers l'ocellet gris que feia moure el cap a l'emperador. El rossinyol cantà delitosament, i a l'emperador li vingueren les llàgrimes als ulls i li rodaren galtes avall; i aleshores el rossinyol cantà més bellament que mai, i les seves notes commogueren tots els cors. L'emperador en fou encisat, i digué que el rossinyol tindria sa recompensa: la seva sabatilla d'or penjada al coll. Però el rossinyol declinà l'ofertament, tot agraint-lo, i digué que prou recompensat estava.

-He vist llàgrimes en els ulls de l'emperador: aquesta és la meva recompensa de més preu. Les

llàgrimes d'un emperador són d'un poder meravellós! Déu sap que estic premiat abastament.- I de nou esclatà en dolça cantúria celestial.

-És la més delitosa coqueteria que mai hagi vist- deien les dames. I es posaren un poc d'aigua a la boca per assajar igual gorgoteig i fer-lo quan algú els parlés, creient-se així tan prodigioses com el rossinyol. Fins i tot els lacais i les cambres declararen que estaven satisfets; i això és dir molt perquè són la gent més difícil de complaure. Sí, certament, el rossinyol havia fet sensació. Havia de romandre a la Cort, ara, i tenir la seva pròpia gàbia, així com llibertat per donar un tomb dues vegades al dia i una a la nit. Anaven sempre amb ell dotze lacais, cada un dels quals agafava una cinta que era lligada al volt de la seva cama. No hi havia gran gaubança en sortir d'aquesta manera.

Tota la ciutat parlava de l'ocell meravellós; i si, en trobar-se dues persones, l'una deia a l'altra: -Ros,- i l'altra responia a la una -Nyol,- en acabat sospiraven, havent-se entès perfectament. A onze fills de fabricants de formatges els fou donat el nom de rossinyol; però cap d'ells en va sortir amb veu.

Un dia vingué un gran paquet per a l'emperador: a la banda de fora hi era escrita la paraula «Rossinyol».

-Ara tindrem un altre llibre sobre aquest celebrat ocell- digué l'emperador.

Però no era pas un llibre: era una petita obra d'art dins una caixa, un rossinyol artificial, exactament igual al vivent, però atapeït, per damunt, de diamants, robins i safirs.

Quan se li havia donat corda, a l'ocell, podia cantar un dels cants de l'ocell de bo de bo, i remenava la cua, on parpellejaven l'argent i l'or. Una cinta era lligada al voltant del coll, i duia la següent inscripció: «El rossinyol de l'emperador del Japó és ben pobre, comparat al de l'emperador de la Xina».

Tothom digué: -Oh! Quína preciositat!- I la persona que havia portat l'ocell artificial rebé tot seguit el títol d'Imperial Portador de Rossinyols en Cap.

-Ara, que cantin plegats. Quín duo no serà!

I hagueren de cantar plegats. Però la cosa no anà prou bé, perquè el rossinyol de bo de bo cantà al seu estil, i l'artificial no pogué cantar sinó valsos.

-No hi ha mancament, en això- digué el mestre de música: -entona perfectament, i és correctíssim en tot.

Després hagué de cantar l'ocell artificial tot sol. Fou un èxit tan gran com el que havia tingut l'ocell de bo de bo, i a més era molt més joliu a l'esguard, parpellejava com braçalets i agulles de pit.

Cantà tres vegades la mateixa melodia, i no es cansava gota: la gent, de bon grat l'hauria tornat a sentir des del començament; però l'emperador digué que ara havia de tocar el torn al de bo de bo...

Però a on era? Ningú no havia reparat com ell fugia per la finestra oberta, retornant a les seves boscuries totes verdes.

Tots els cortesans el posaren com un drap brut, i digueren que era un ocell ingratiíssim.

-Però tenim el millor ocell- digueren. I després l'artificial hagué de tornar a cantar, i aquesta fou la vegada trenta-quatre que sentiren la mateixa melodia; però encara no la sabien del tot, perquè era tan difícil!

El mestre de música lloà tremendament l'ocell, i insistí que era molt millor que no pas el rossinyol de bo de bo, no solament considerant el seu exterior tot ple de diamants, sinó el dintre també.

-Perquè, veieu? dames i senyors, i l'emperador davant de tots... el rossinyol de bo de bo mai no sabeu què us farà sentir; però, pel que fa a l'artificial, tot està determinat a l'avançada: així és, i així ha de romandre, i no pot ésser altrament. Us podeu donar compte de les coses, podeu obrir-lo i mostrar la inventiva humana en ajustar els valsos, i veure còmm funcionen, i còmm una nota segueix l'altra!

-Aquest és exactament el meu parer- digueren tots. I el mestre de música aconseguí el permís de mostrar l'ocell al públic el pròxim diumenge. També ells havien de sentir-lo, digué l'emperador. Així és que el sentiren i tots se n'entusiasmaren, com si s'haguessin embriagat de te (que aquest és un costum completament xinès).

Després tots digueren: -Oh!- i estengueren llurs índexs enlaire i mogueren llurs caps.

Però el pobre pescador que havia sentit el rossinyol de bo de bo, digué:

-Sona molt bonic, i és molt semblant al de bo de bo; però hi manca alguna cosa, no sé quina.

El rossinyol de bo de bo fou bandejat del reialme.

L'ocell artificial tenia son estatge damunt un coixí de seda, vora del llit de l'emperador. Tots els presents d'or i pedres precioses que havia rebut eren al seu voltant. Son títol havia ascendit a ésser el de Cantaire Imperial en Cap de l'Alcova, en el primer lloc de la seva categoria, a mà esquerra; perquè l'emperador creia que la part més important era aquella on el cor tenia seient. I àdhuc un cor d'emperador és a mà esquerra.

El mestre de música escrigué vint-i-cinc volums sobre l'ocell artificial. El tractat era molt llarg, i escrit en els caràcters xinesos més difícils. Tothom digué que l'havia llegit i l'havia comprès; perquè altrament haurien passat per estúpids, i llurs cossos haurien estat petjats.

Així anaren les coses per un any sencer. L'emperador, la Cort i tots els altres xinesos sabien de cor qualsevol petit refilet de la cantúria de l'ocell artificial; però això feia que els plagués més encara, perquè tots podien unir-se al cant. Àdhuc els nois de carrer cantaven -«tzi-tzi-tzi»- i -«cluc, cluc, cluc»-, i l'emperador també ho cantava.

Però un vespre, quan l'ocell cantava d'allò millor i l'emperador era ajagut al llit escoltant-lo, quelcom s'enjegà dins l'ocell amb un -ssst.- Després una molla es trencà: totes les rodes feren -rrrr,- i parà la música.

L'emperador saltà del llit i envià a cercar sos propis metges; però de quín servei podien ésser? Després envià a cercar el rellotger, i, després d'una pila de parloteigs i d'esbrinaments, aconseguí que l'ocell funcionés de bell nou, si fa no fa; però digué que calia estalviar-lo tant com fos possible, perquè estava gastat en gran manera i no podia renovar-se la mecànica fins al punt d'estar segur de la melodia.

Fou un gran cop, aquest! Només un cop l'any gosaren fer cantar l'ocell, i amb prou feines; però aleshores el mestre de música feia un petit parlament, servint-se de totes les paraules més difícils. deia que era tan bo com sempre, i la seva dita tenia fe.

Cinc anys havien passat, i aleshores caigué un gran dol damunt la nació; perquè tots estimaven molt llur emperador, i estava malalt i li caldria morir, segons deien. Ja era escollit un emperador nou, i la gent demanà al cavaller de servei còm seguia llur emperador.

-P,- respongué ell, tot bellugant el cap.

L'emperador jeia pàl·lid i fred en son llit sumptuós. Els cortesans creien que era mort, i eixiren tots a presentar llurs respectes al nou emperador. Els lacais sortiren a fer un poc de xerrameca, i les cambres donaren una gran reunió, on se serví cafè. Draperies eren esteses per totes les cambres i corredors per esmortir el so de les petjades: així és que hi havia quietud, molta de quietud. Però l'emperador encara no era mort. Jeia èrtic i esblaimat en el llit sumptuós, amb penjarolles de vellut i borles d'or feixugues. Hi havia una finestra oberta, al damunt seu, i la lluna escampava una faixa de llum damunt l'emperador i l'ocell artificial, que era al seu darrera.

El pobre emperador amb prou feines podia respirar: semblava tenir un pes amunt el pit. Obrí sos ulls, i aleshores veié que era la Mort, que damunt son pit era asseguda, portant la seva corona d'or. Amb una mà agitava l'espasa daurada de l'emperador, i amb l'altra la seva bandera imperial. A tot el voltant, entremig dels plecs de les penjarolles de vellut, sotjaven moltes cares tafaneres: algunes eren fastigoses; altres eren gentils i plaents. Eren les bones i les males accions de l'emperador, que ara el miraven de fit a fit, mentre la Mort l'esclafava.

-Us recordeu d'allò?- murmuraven l'una darrera l'altra. -Us recordeu d'això?- I li deien tantes de coses, que la suor relliscava per sa faç.

-Mai no havia vist semblant cosa- digué l'emperador. -Música, música! Soneu els grans timbals xinesos- cridà -perquè no pugui sentir això que elles em diuen!

Però elles continuaren i continuaren, i la Mort seia, tot movent el seu cap, igual que un xinès, a cada cosa que anava essent dita.

-Música, música!- xisclava l'emperador. -Vós, preciós ocellet daurat: canteu, canteu! Us he carregat de pedres precioses, i fins i tot he penjat la meva mateixa sabatilla daurada al voltant del vostre coll: canteu, us dic, canteu!

Però l'ocell romania tot callat, perquè no hi havia ningú que li donés corda: així és que, naturalment, no podia funcionar. La Mort seguia fixant les grans conques buides de sos ulls al seu damunt, i tot era

callat, tan terriblement callat!

De cop i volta, vora la finestra, hi hagué un esclat de bellíssima cantúria: era el rossinyol vivent, plantat en una branca de fora. Havia sentit parlar de la fretura de l'emperador, i havia comparegut a donar-li reconfort i esperança. Mentre ell cantava, les cares del voltant esdevingueren esblaimades i més esblaimades, i la sang corregué amb nova vigoria per les venes de l'emperador i a través de sos peus i braços afeblits.

Fins i tot la Mort escoltava el cant i deia:

-Vés seguint, rossinyol, vés seguint!

-Prou, si em doneu l'espasa daurada tota resplendent; prou, si em doneu la bandera imperial; prou, si em doneu la corona de l'emperador.

I la Mort retornà cada un d'aquests tresors per un cant, i el rossinyol seguí cantant. Cantà coses del quiet cementiri, on les roses floreixen, on la flor del saüc embauma l'aire i on l'herba tendra és sempre de bell nou humitejada per les llàgrimes de qui plora. Aquest cant inspirà a la Mort l'enyorança del seu jardí, i, com una freda boira cendrosa, atravessà cap enfora, la finestra.

-Gràcies, gràcies!- digué l'emperador. -Ocellet celestial, bé us conec! Us havia bandejat de mon reialme; i vós, tanmateix, heu foragitat amb vostre encís les males visions que eren al voltant de mon llit tot fent la cantadissa, i heu llevat la Mort mateixa de mon cor! Com podré mai donar-vos-en la paga?

-Ja m'heu recompensat- digué el rossinyol -Vaig fer-vos venir les llàgrimes als ulls la primera vegada que vaig cantar per a vos, i mai no ho oblidaré! Aquests són els joiells que alegren el cor d'un cantaire. Però dormiu, ara, i desperteu-vos renovellat i fort! Jo cantaré per a vós!

I aleshores cantà de bell nou, i l'emperador caigué en un dolç somni retornador. El sol resplendia finestra endins de la seva cambra quan ell es despertà renovellat i sa. Cap dels que l'assistien no havia encara retornat envers ell, perquè es creien que era mort; però el rossinyol encara era allí, tot cantant.

-Sempre més romandreu amb mi!- digué l'emperador. -Només cantareu que quan us plaurà, i jo de l'ocell artificial en faré mil bocins.

-Res d'això!- digué el rossinyol. -Ell ha fet tot el bé que ha pogut! Serveu-lo així com heu fet sempre. No puc pas bastir mon niu i viure dins aquest palau; però deixeu que vingui quan em plagui, i aleshores em posaré a la branca, de nit, i cantaré per a vos. Cantaré per alegrar-vos i també per fer-vos pensívol: Us diré cançons dels venturosos i també dels que pateixen. Us diré cançons del bé i del mal que se us mantenen amagats. El petit ocell cantaire vola lluny i per molts indrets: va envers el pobre pescador i envers la casa camperola; envers gent que està molt lluny de vós i la nostra Cort. Estimo més llur cor que no pas la vostra corona i, tanmateix, hi ha una flaire de santedat, al volt de la corona, també! - Vindré, i cantaré per a vos! -Però una cosa m'heu de prometre.

-Us ho prometo tot!- digué l'emperador, que romania en peu, amb les robes imperials que tot just s'havia acabat de posar, i tenia l'espasa d'or tota feixuga damunt son cor.

-Una cosa us demano! No digueu a ningú que teniu un ocellet que tot us ho diu: val més que ho feu així!

Després el rossinyol volà quí sap a on. Els que assistien el malalt tornaren per veure el posat de llur emperador difunt, i allí estigué ell en peu, tot dient-los:

-Bon dia!

L'ANEGUET LLEIG

El camp era aleshores un bé de Déu. Corria l'istiu. El blat era daurat, i les civades encara eren verdes. El fenc era amuntegat damunt les riques prades de les fondàries, per on feia via la cigonya, tot parlotejant en egipcià, el llenguatge que li havia ensenyat la seva mare.

Al volt del camp i la prada hi havia boscos que no s'acabaven mai i en mig dels quals dormien estanys profunds. Sí, l'encontrada era verament delitosa. A l'indret més assolellat hi havia una casa vella, voltada d'uns fossats que s'endinsaven força; i grans fulles de repalassa brollaven de les parets de la

casa fins arran mateix de l'aigua. Algunes eren tan grans que un infantó podia aixoplugar-se sota d'elles. Entre les fulles, l'arrecerament era tan gran com al cor d'una boscúria; i allí hi havia una ànega asseguda damunt son niu. Precisament estava curant sos aneguets; però gairebé estava cansada de seure, de tant de temps que la cosa durava. Altrament tenia molt poques visites, perquè les altres ànegues s'estimaven més de nedar d'ací d'allà dels fossats que no pas de remenar les anques allí dalt, sota les fulles de repalassa, parlotejant amb ella.

A la fi l'un ou darrera l'altre començà de petar. -Xip!, xip!- feien. Tots els menuts havien entrat a la vida, i empenyien el cap enfora.

-Cuac, cuac!- digué l'ànega. I tots ells començaren de fer -Cuac!- tan fort com saberen, i miraren a llur volt, a totes bandes, entre les fulles verdes. Llur mare els deixà mirar tant com els vingué de grat, perquè el verd és bó per als ulls.

-Que n'és, de gran, el món, verament!- digueren tots els menuts. Perquè, tanmateix, tenien molt més d'espai per a moure's que no pas quan eren a dins la closca.

-Que us penseu que és això, tot el món?- digué la mare. -S'estén una pila a l'altra banda del jardí, i agafa fins i tot el jardí del rector; però no he arribat mai tan enllà. Suposo que ja sou tots aquí?- I va alçar-se. -No, veig que encara no hi són tots: l'ou més gros encara jeu aquí. Per quant de temps n'hi haurà?- I tornà a asseure's damunt el niu.

-Bé, còm va la cosa?- digué una ànega vella que havia vingut a fer-li una visita.

-Aquest ou no acaba mai- respongué l'oca asseguda -la closca no es vol petar; però mireu-vos els altres: són els aneguets més formosos que mai hagi vist; exactament iguals a llur pare, el poca-pena! Mai no se'l veu per casa.

-Deixeu-me veure l'ou que no es vol petar- digué la vella ànega. -Podeu estar segura que és un ou de gall dindi! Una vegada em van estafar així, i vaig tenir mals de cap i cabòries sense fi ni compte amb els menuts, perquè us puc ben dir que l'aigua els esgarrafa. No hi hagué manera: vaig cloquejar i aferrussar-m'hi, però no en vaig treure res. Deixeu-me veure l'ou! Si és un ou de gall dindi! Deixeu-lo de banda, i ensenyeu els altres menuts a nedar.

-El covaré una mica més: he covat tan de temps que bé puc continuar fins a la fira de sant Joan.

-Com us plagui- digué l'ànega vella, i se n'anà.

A la fi l'ou gruixut va petar. -Xip! Xip!- digué el menut. I es llançà en fora. Que n'era de gros i de lleig! L'ànega se'l mirava.

-És un aneguet monstruosament gros- digué: -cap dels altres no s'hi retirava. Serà, tanmateix, un ou de gall dindi? Ben aviat ho esbrinarem: a l'aigua anirà a raure, baldament l'hi hagi de tirar a puntades de peu jo mateixa.

L'endemà, el dia era gloriosament bell, i el sol resplendia damunt totes les fulles de repalassa. La mare ànega, amb tota la seva família, se n'anà cap els fossats.

Xaf!, es llançà dins l'aigua, -Cuac! cuac!- digué. I els aneguets s'hi deixaren caure l'un darrera l'altre. L'aigua els esquitxà damunt les testes, però es redreçaren de bell nou i suraren bellament. Llurs potes s'enjegaven totes soles, i no n'hi mancava cap; fins i tot el gros, lleig i cendrós, nedava amb ells.

-No, no és gall dindi- féu ella. -Mireu que bellament fa anar les cames i que test es manté! És el meu menut! Al capdavant no és pas tan mala cosa, quan hom se'l mira amb aquella atenció. Cuac, cuac! Veniu amb mi, i us conduiré al món i us presentaré al corral de les oques; però romangueu-me sempre ben a la vora, perquè ningú no us pugui trepitjar, i tingueu compte amb el gat!

Després se n'anaren cap al corral dels ànecs. Hi havia en dansa un paorós aldarull, perquè dues cries lluitaven per un cap d'anguila, i a la fi va ser el gat qui l'hagué.

-Així és com van les coses en aquest món- digué la mare dels ànecs. I es llepà el bec, perquè el cap d'anguila el volia ella.

-Feu anar les cames- digué; -feu per manera de cloquejar degudament, i decanteu el coll davant aquella ànega vella d'allí. És la de més alta categoria de totes; té sang espanyola a les venes, i això explica el seu volum; i, veieu?, té un parrac vermell al volt de la cama; això és una cosa prodigiosament bella i la més extraordinària marca de distinció que un ànec pugui tenir. Això mostra clarament que no se la pot deixar de banda, i que mereix ésser contemplada, tant per les bèsties com pels homes! Cloquegeu, ara! No gireu els peus cap a dins: un aneguet ben educat conserva les cames ben

separades, com fan son pare i sa mare. Així. I, ara, decanteu els colls i digueu: cuac!

Feren allò que se'ls havia comandat; però els altres ànecs que hi havia pel volt van mirar-los, i van dir, en veu d'allò més alta:

-Ara veieu. D'aquí endavant ens les haurem d'haver amb aquesta trepa! Com si ja no fóssim massa! Ai, senyor! I que n'és de lleig, aquest aneguet! No el podem pas tolerar!

I un ànec anà envers ell i li mossegà el coll.

-Deixeu-lo fer- digué la mare: -no fa cap mal.

-Ben segur que no; però es tan desmanegat i estrafalari!- digué el mossegaire. -Cal aporrinar-lo.

-És una bella fillada talment- digué la vella àneca que duia el parrac al volt de la cama. -Tots són de bella presència, fora d'aquest: aquest és d'una mostra desgraciada. És una llàstima que no el pogueu tornar.

-Això és impossible, Vostra Gràcia- digué la àneca mare. -No és gentil, però és una criatura com un tros de pa, i neda tan bellament com qualsevol dels altres. És més: crec que tanmateix puc arriscar-me a afegir que jo penso que millorarà d'aquí endavant, o potser amb el temps es farà més petit! Era massa gran dins l'ou: així és que no ha sortit amb gaire bon posat.- I després li donà tustets al coll i l'amanyagà. -A més, és un mascle- digué: -així és que la cosa no té tanta importància. Em penso que serà molt fort, i no dubto que s'obrirà camí en aquest món.

-Els altres aneguets són molt bonics- digué la vella àneca. Ara feu com si estiguéssiu a casa vostra; i, si trobeu el cap d'una anguila, podeu portar-me'l.

Després d'això es sentiren ben bé a casa llur. Però el pobre aneguet que havia estat el darrer a sortir de la closca, i que era tan lleig, fou mossegat, empès, i víctima de la riota dels ànecs i de les gallines.

-És massa gros- deien tots. I el gall dindi que havia nat amb els esperons posats, i per tant es creia ben bé un emperador, s'estarrufà tot com un vaixell a plena vela, s'adreçà envers ell, i gorgolà fins a esdevenir-ne tot caravermell. El pobre aneguet estava esmaperdut, i no sabia per on girar-se; estava desesperat perquè era tan lleig, i l'escometia tot el corral.

Així passà el primer dia, i després les coses empitjoraren i empitjoraren. El pobre aneguet fou empaitat i pataquejat per tothom: fins i tot sos germans i germanes el malmenaven, i sempre estaven dient:

-Tant de bo que el gat us engrapés, cosa fastigosa!

Fins i tot la seva mare deia:

-Voldria, en nom de Déu, que fóssiu a unes quantes milles de distància.

Els ànecs el mossegaven, les gallines el picaven, i la noia que els nodria li dava puntades de peu

Ell que sí? que va fugar-se i va volar de damunt el clos, i els ocellets fugiren esglaiats pels aires.

-És perquè só tan lleig- pensà el pobre aneguet, tot cloent els ulls. Però tanmateix continuà corrent. Després arribà a un gran aiguamoll on vivien els ànecs fers. Estava tan cansat i tan atùit, que romangué allí tota la nit.

Al matí els ànecs fers comparegueren volant, a inspeccionar llur nou companyó.

-Quína mena de criatura sóu?- demanaren, mentre l'aneguet es girava d'una banda a l'altra i els saludava tan bé com podia.

-Sóu terriblement lleig!- digueren els ànecs fers. -Però això tan se'ns en dona, mentre no us caseu en nostra família.

Pobre minyó! No havia pas pensat en casori: Tot el que necessitava era el permís de raure entre els joncs i beure un poc de aigua de l'aiguamoll.

Romangué allí dos dies sencers. En acabat vingueren dues oques feres, dos mascles. No feia gaire temps que havien eixit de la closca, i, per tant, eren bastant impertinents.

-Escolteu, companyó- digueren: -sóu tan lleig que tenim una veritable flaca per vós: voleu aplegar-vos amb nosaltres i ésser un ocell de pas? Hi ha un altre aiguamoll per aquí a la vora, i hi ha algunes oques feres molt boniques, totes elles gentils damisel·les que saben dir: cuac! Sou prou lleig per a fer fortuna

entre elles.

En aquell mateix moment es sentí en aire: -Pam, pam!,- I les dues oques feres caigueren mortes entre els joncs, i l'aigua s'enrogí de sang. -Pam, pam!,- seguiren fent les escopetes; i esbarts sencers d'oques feres eixiren del joncar, i els trets feren noves víctimes entre elles.

Hi havia una gran cacera, i els caçadors eren amagats al volt de l'aiguamoll: alguns eren, fins i tot, asseguts a les branques dels arbres que estenien llur ufana damunt l'aigua. El fum blau s'alçava com a núvols entre els arbres obacs, i s'escampava per damunt l'estanyol.

Els gossos d'aigües rodaven d'ací d'allà per l'aiguamoll, xap, xap! Els joncs i les canyes es decantaven sota llur pas per totes bandes. La situació era terriblement alarmant per al pobre aneguet. Recargolà son cap, fent-li dar un tomb i ajocant-lo sota l'ala, i justament aleshores un gossàs basardós aparegué arran mateix d'ell: la llengua li penjava enfora de la boca i sos ulls miraven perversament de fit a fit. Obrí el gran abisme de la seva boca a tocar de l'aneguet, mostrà son dentat agudíssim... i... xap! Se n'anà sense tocar-lo.

-Oh! Gràcies a Déu!- sospirà l'aneguet. -Só tan lleig que fins i tot el gos no vol mossegar-me!

Després romangué tot arraulit mentre els trets xiulaven entre les mates, i bala darrera bala fendí els aires.

No vingué el retorn de la calma fins a una hora molt tardana del dia, però fins i tot aleshores el pobre aneguet no gosà aixecar-se; esperà algunes hores més abans de mirar a son volt, i després fugí de l'aiguamoll tan rabent com pogué. Passà a través de camps i prades, i feia un vent tan fort que hagué de maldar de valent per fer via.

Pels volts de la nit arribà a un pobre cabanó. Era un cobert tan miserable que no podia decidir com es deixaria caure: així és que romania en peu. El vent xiulava tan ferotgement al volt de l'aneguet, que li calgué asseure's damunt la cua per resistir-lo; i el vent vinga bufar i més bufar. Després l'aneguet veié que la porta havia perdut un golfo, i penjava tan torta que ell podia arrossegar-se cap a dins de la casa a través del forat; i d'aquesta manera penetrà dins la cambra. Allí vivia una vella amb el seu gat i la seva gallina. El gat, que ella anomenava *Fillet*, podia arquejar el seu dors, fer un rebuf i llançar guspises elèctriques: s'entén si se li amanyagava el pèl a la inversa. La gallina tenia unes cametes menudes i breus, i per això era anomenada *Gallineta camacurta*. Ponia bons ous, i la vella n'estava tan enamorada com si li hagués estat filla.

En ésser matí, l'estrany aneguet fou descobert tot seguit, i el gat començà a botzinar i la gallina a cloquejar.

-Què diables passa!- féu la vella mirant a son volt. Però els seus ulls no filaven gaire, i es va pensar que l'aneguet era un gros ànec que s'havia escapat. -Veu's aquí una gran troballa- digué: -ara tindrem ous d'àneca, si no és un mascle! Cal esbrinar-ho.

Tingué l'aneguet a prova per espai de tres setmanes, però els ous no van comparèixer. El gat era el cap de la casa, i la gallina era la mestressa, i sempre parlaven de «nosaltres i el món», perquè es creien que representaven la meitat del món, i una meitat que era ben bé la millor.

-Podeu pondre?- demanà la gallina.

-No!

-Voleu tenir la bondat de posar-vos un segell a la boca, doncs?

I el gat digué:

-Podeu arquejar el dors, tirar un rebuf, o treure guspises?

-No.

-Aleshores valdria més que us reservéssiu les vostres opinions quan parla la gent de seny.

L'aneguet s'estigué en el recó, criant mal humor i va començar a pensar en l'aire lliure i el sol. El dominà un desig invencible de surar per l'aigua, i a la fi no pogué menys d'assabentar-ne la gallina.

-En nom de Déu! Per què us capfiqueu?- preguntà ella, -No teniu res a fer: vet-aquí per què us passen pel magí aquestes cabòries. Pongueu uns quants ous o apreneu de tirar un rebuf, i tot això se us n'anirà del cap.

-Però és tan delitós, de surar damunt l'aigua!- digué l'aneguet; -i tan delitós de sentir-la com llisca

damunt el cap quan us tireu a fons!

-Quín divertiment tan galdós!- digué la gallina -Em penso que us heu begut l'enteniment. Demaneu-li al gat còm pensa sobre això. És la criatura de més seny que conec. Demaneu-li si li plau, de surar per l'aigua o de capbussar-s'hi. De mi, no en parlem. Demaneu-ho a la nostra mateixa mestressa, la vella: no hi ha ningú, en tot el món, més intel·ligent que ella. Què us penseu que en té cap ganes, de surar per l'aigua o d'anar-hi per sota?

-No m'heu comprès- digué l'anequet.

-Bé, si no us comprenem nosaltres, quí ho podrà fer? Suposo que no us considereu pas més intel·ligent que el gat o que la vella: de mi no cal fer-ne esment. No feu el ximple, criatura, i agraiu a la vostra planeta tot el bé que us hem prodigat. No heu pogut viure en aquesta cambra tota calenta, i amb una companyia vora la qual podeu haver après alguna cosa? Però sou un beneit, i no es passa gust en acoblar-se amb vós. I podeu creure que no vull sinó el vostre bé, i us canto les veritats franques: no hi ha via més segura per conèixer quins són els nostres amics. Feu per manera, doncs, de pondre alguns ous, o d'ensinistrar-vos en el rebuf, o de llançar guspies.

-Em penso que sortiré cap al món de fora- digué l'anequet.

-Oi! Feu-ho, positivament!- digué la gallina.

Així és que l'anequet se n'anà, i surà per damunt l'aigua i s'hi capbussà; però tota criatura vivent el mirava de reull per la seva lletjor. Vingué el temps tardor: les fulles dels boscos esdevenien grogues i brunes; el vent les prenia i donaven toms de dansa. El cel tenia posat d'una gran fredor, i s'hi aturaven els núvols, feixucs de neu i calamarça. Un corb, damunt el clos de rama cantava un trist regany, de tant de fred. Feia esgarrijar només que de pensar-hi; el pobre anequet es trobava, veritablement, en un mal trencacoll.

Un capvespre, el sol es ponia amb hivernenca resplendor, quan un esbart de vells ocellassos eixiren fora de les mates. L'anequet mai no havia vist cosa més bella: eren blancs que enlluernaven, amb llargs colls onejants. Eren cignes, i feien un crit peculiar, tot estenent llurs magnífiques ales esbarjoses, i volant de les contrades fredes cap a les terres més calentes i la mar lliure. Pujaren amunt, tan amunt! I el lleig anequet esdevingué singularment neguitós: donà toms i més toms dins l'aigua, com una roda, estirant en l'aire el seu coll com si volgués seguir-los. I aleshores féu un crit tan penetrant i tan inconegut, que ell mateix va esglaiar-se'n en gran manera. Oh! No podia oblidar aquells ocells formosos, aquells ocells felços; i tan aviat com va ésser fora de l'esguard es va capbussar fins arribar a fons, i quan tornà a eixir estava totalment fora de test. No sabia quins eren aquells ocells, o a on volaven; però tanmateix es sentia atret per ells com mai n'havia estat per cap criatura de la terra. Gens ni mica no els envejava: còm se li hauria pogut acudir el simple desig d'ésser semblant prodigi de bellesa? Son cor hauria estat ple d'agraïment si hagués aconseguit, només, que aquells grans ànecs l'haguessin tolerat en llur companyia. Pobre i lleig animaló!

L'hivern fou d'un fred tan terrible, que l'ànec no tingué més remei que donar volts per l'aigua per evitar que es glacés; però cada nit el trau dins el qual nedava anà fent-se més i més petit. Després glaçà tan fort que tot el glaç del damunt va petar, i l'anequet hagué de bellugar les cames contínuament perquè el glaç no es cloqués al seu voltant. A la fi estava tan cansat que ja no podia fer cap més moviment, i començava de glaçar-se al cor mateix del glaç.

A primeres hores del matí passà un camperol i el va veure. Va adreçar-se cap el glaç i va fer-hi un forat, martellejant-lo amb el seu esclop, que era d'allò més feixuc; i portà l'anequet a casa, a la seva dona. Allí no trigà a reviscolar-se. Els infants volien jugar-hi, però l'anequet cregué que es proposaven malmenar-lo, i, en son esglai, es llençà a dins el perol de la llet, i la llet esquitxà tota la cambra. La dona xisclà i alçà les mans en l'aire. Després l'anequet anà d'un vol dins el barralonet de la mantega, i caigué dins l'atuell de la farina i en va sortir. Imagineu-vos què semblaria, a aquella hora! La dona s'escriassava, i provà de ensopegar-lo amb les estenalles, i els infants caigueren l'un damunt l'altre volent atrapar-lo, i xisclaven i reien. Per sort la porta era oberta, i l'anec fugí cap a les mates i la neu novament caiguda, i allí s'aturà gairebé exhaurit.

Però fóra massa trist d'esmentar totes les privacions i misèries que hagué de passar, aquell hivern tan aspre. Quan el sol començà de resplendir i donar escalf altra vegada, l'anequet era a l'aiguamoll i es trobava entre els joncs. Les aloses cantaven, i havia vingut la primavera gentil.

Aleshores, de cop i volta, alçà les seves ales, i elles es mogueren amb molta més força que no pas abans, i el duïen enfora vigorosament. Abans que sabés on era, es trobà dins un gran jardí on les pomeres eren al ple de la florida, i l'aire era tot embaumat de lilàs, les llargues branques dels quals protegien les vores alteroses del llac! Oh! Que n'era, de delitosa, la frescor de la primavera!

Davant mateix d'ell contemplà tres bells cignes blancs que avançaven al seu encontre, d'unes mates estant. Amb llurs plomes, que feien un dolç murmuri, nedaven lleument damunt l'aigua. L'aneguet reconegué els ocells majestuoses, i el dominà una estranya melangia.

-Volaré envers ells, envers els ocells reials, i ells m'esbocinaren perquè jo, que sóc tan lleig, goso atansar-m'hi. Però tant se val; més m'estimo que ells em matin que no pas que els ànecs em mosseguin, les gallines em piquin, o la dona de les gallines em doni una puntada de peu, o em calgui passar tanta de misèria a l'hivern.

Així és que volà cap a l'aigua i nedà envers els cignes sobirans. Ells el veieren, i es precipitaren envers ell amb les plomes estarrufades.

-Mateu-me, oh!, mateu-me!- digué la pobra criatura. I, decantant son cap envers l'aigua, esperà la seva mort, Però quina cosa veié, reflectida en l'aigua transparent?

Veié a sos peus la seva pròpia imatge; però ja no era un ocell matusser i d'un gris ombrívol, tot lleig i desmanegat: ell també era un cigne! No hi fa absolutament res que sigueu nats en un corral d'ànecs, si heu eixit d'un ou de cigne!

Es sentí ben joiós de totes les misèries i tribulacions que havia passat: ara n'havia esdevingut més apte per a donar preu a la seva bella fortuna, i a tota la bellesa que li donava la benvinguda.

Els cignes grans nedaren i nedaren al seu volt, i l'amanyagaren amb llurs becs. Alguns infantons comparegueren al jardí amb grana i trossos de pa, que llançaren a l'aigua; i el més petit cridà: -N'hi ha un de nou!- Els altres infants feren, en joiosa cridòria: -Sí, n'ha vingut un de nou!- I picaren de mans i dansaren per aquells topants, corrent darrera llur pare i llur mare. Després tiraren el pa a l'aigua, i un d'ells digué que «el nou era el més bonic, perquè era tan jove i tan bell». I els vells cignes decantaren llurs caps i li feren homenatge.

Ell es sentí tot avergonyit, i amagà son cap sota l'ala; no sabia què pensar-ne. Era feliç en gran manera, però gens envanit; un bon cor mai no s'envaneix. Pensà cò'm havia estat perseguit i menyspreat, i ara els sentia dir a tots que era el més formós de tots els ocells formosos. Els lilàs decantaven llurs tanys a dins mateix de l'aigua, al davant seu, i el sol resplendent escalfava i alegrava, i ell feia murmurar les seves plomes i alçava en l'aire son coll esvelt, dient en son cor, tot ple de joia: -Mai no havia somniat tanta de ventura quan era l'Aneguet lleig!

EL PAPALLÓ

El Papalló cercava una promesa, i, naturalment, desitjava d'escollir-ne una de ben gentil entre les flors. Ell les examinava, tan quietament i discretament segudes damunt llurs tiges, com seu generalment una noia quan no està emparaulada; però n'hi havia tantes per triar, que la cosa era per trencar-s'hi el cap. Al Papalló no li plaia d'afrontar dificultats; així és que, en la seva perplexitat, volà cap a la Margarida. Sabia que ella podia dir l'averany, i que tot sovint ho feia; perquè els enamorats n'arrencaven fulla darrera fulla, i amb cada una d'elles hom feia una pregunta referent a la persona amada: -És veritable amor? -De tot cor? -Amor que defalleix? -Amor enfredorida? -Gens d'amor?- o altres preguntes semblants. Cadascú demana en son llenguatge; així, doncs, no estirà les fulles sinó que les besà totes, l'una darrera l'altra, amb l'esperança d'aconseguir una bona resposta.

-Dolça Margarida- digué -sóu la més sàvia comare de totes les flors i sabeu la manera de predir els esdeveniments. Digueu-me, em cal abastar aquesta o bé aquella? o quina abastaré? Quan ho sàpiga, volaré de dret envers la galant minyona, i començaré de fer-li postures.

Però Margarida poc li volia tornar resposta; l'havia cremat que ell li digués «comare». Ell preguntà una segona vegada, i una tercera, però no pogué arrencar-li una paraula; de manera que defugí el mal de cap de demanar-li res més, i fugí enllà d'enllà, sense més aldarull, cap a son afer matrimonial.

Era al començament de la primavera, i hi havia un batalló d'Allasses blanques i Safrans. -Tenen un posat molt joliu- digué el Papalló; -són unes caretetes enciseres, però em semblen massa jovenetes.- Ell, com molts de joves, preferia noies un poc madures. Així, doncs, volà cap a les Anèmones, però eren massa vergonyoses per a ell; les Violetes eren massa apassionades; les Tulipes eren massa amigues de l'ostentació; les Jonquilles eren massa plebees i les flors del tell eren massa petites i tenien una parentela que no s'acabava mai; les flors de pomera eren, en bona fe, tan boniques de mirar com les

Roses, però avui hi eren i demà no hi eren, al grat del vent. No valdria la pena d'entrar al matrimoni per tan curta estona, creia ell. El Pèsol d'olor era la flor que li plaïa més; era rosada i blanca, pura i delicada, i pertanyia a aquella mena de noies notables que sempre van endegades, però poden fer-se útils a la cuina. Estava a punt de fer-li una declaració quan, en aquell precís moment, observà una tabella de pèsol que penjava ben a la vora d'ella, amb una flor seca al capdavall. -Quí és aquesta?-preguntà. -La meva germana- respongué el Pèsol d'olor. -Tanmateix? això vol dir que vós probablement arribareu a semblar-vos-li, ben aviat,- clamà el Papalló, empenya la volada.

Els Xuclamels penjaven damunt el clos; tenien posats de grans dames, però amb cares llargues i pell esgroguissada. No responien al seu gust. Però, quí responia al seu gust? Ah! demaneu-li a ell.

La Primavera va passar, va passar l'estiu, i la tardor anava passant també; les flors eren encara abillades de colors brillants, però ai! la fresca flaire de la jovesa era esvaïda. La fragància l'atreïa en gran manera, encara que ell ja no era jove, tampoc; i no se'n trobava gens entre les Dàlies i les Malves de jardí.

Així doncs, el Papalló es decantà a la Farigola boscana.

-Amb prou feines floreix, però és una flor, ça com lla, i tota fragància: cada fullola n'és plena. Em casaré amb ella.

Començà, doncs, de festejar-hi.

Però la farigola boscana estava èrtiga i callada, i al capdavall digué:

-Amistat, sí, però res més. Sóc vella, i vos sós vell. Podem viure perfectament l'un per l'altre, però no pas casar-nos! No ens convertim en babaus, a nostra edat tardana!

Així és que el Papalló no va haver cap flor. Havia perdut massa temps en l'escorcoll, i aquella darrera no podia ésser. El Papalló esdevingué un vell conco, com diu la gent.

Vingueren les darreries de la tardor, i no hi havia altra cosa que plugetes menudes o aigua a gavadals; el vent bufava tot fredeluc damunt els vells sàlzers, fins que les fulles s'esgarrifaren i cruïxiren les branques. No era pas cosa plaent de volar pel món amb vestit d'estiu; aquell és el temps, segons contem, que convé més l'amor casolà. Però el Papalló no volà més pel món. Havia anat a raure casualment dins una casa, on hi havia foc a l'estufa: sí, veritable calor d'estiu. Podia viure, però «viure no es prou», deïa ell; «hom necessita claror de sol, llibertat i una floreta».

I volà contra els vidres de la finestra, i fou observat i admirat, i clavat amb una agulla en una caixa de curiositats. Allà no podien fer res per al seu tarannà.

-Ara estic plantat en una tija, com les flors- digué el Papalló. -No és pas cosa molt agradívola, tanmateix. Gairebé és com ésser casat, de tan subjecte que hom es troba.- I féu per manera de consolar-se amb aquesta reflexió.

-És un pobre conhort- exclamaren les plantes que hi havien als testos de la cambra.

-Però una planta en un test, és cosa ben difícil de creure- pensà el Papalló; -estan massa ficades entre la gent humana.

EL CARGOL I EL ROSER

Al volt d'un jardí hi havia un clos de mates d'avellaner, i més enllà camps i prades, amb vaques i moltons; però al mig del jardí hi havia un Roser al bo de la florida. Sota d'ell s'allargassava un Cargol que tenia qui-sap-les coses a complir, segons ell. -Espereu que vingui la meva hora- digué; -jo faré molt més que llevar roses, o avellanes, o donar llet com fan les vaques.

-Espereu qui-sap-lo de vós- digué el Roser. -Puc demanar quan en veurem alguna cosa?

-Em pendré el meu temps- replicà el Cargol. -Sempre porteu tanta de pressa en la vostra tasca, que mai al volt d'ella no s'esparvilla la curiositat.

L'any següent el Cargol s'allargassava, gairebé en el mateix indret d'abans, a la llum del sol, sota el Roser; aquest ja poncellava, i les poncelles havien començat a expandir-se en flors badades, sempre

gerdes, sempre noves. I el Cargol sortia enfora, a mitges, estenia les seves banyes, i en acabat tornava a ficar-les cap endins.

-Tot té el mateix posat d'antany; enlloc no hi ha progrés visible.
El Roser és cobert de roses; mai no sortirà d'aquesta cançó enujosa.

Passà l'estiu, passà la tardor; el Roser havia donat roses i poncelles, seguit seguit, fins que la neu començà de caure. El temps esdevingué humit i tempestuós, el Roser es decantà cap a terra i el Cargol s'hi colgà.

Començà un nou any: el Roser va reviscolar-se i el Cargol tornà a treure el nas.

-Ja no sóc més que un pal revellit de Roser- digué, -us cal parar esment que aviat us assecareu. Heu donat al món allò que podia donar-li el vostre natural. Si valia molt o no gaire, és cosa que no tinc temps de considerar; però el que és ben cert, és que no heu fet la més petita cosa per al vostre millorament; d'altra manera, hauríeu pogut produir quelcom de ben distint. Podeu negar-ho? Aviat us convertireu en un pal tot nu. Compreneu el que dic?

-M'alarmeu- cridà el Roser. -Mai no havia pensat en semblant cosa.

-No; mai no us heu encaparrat a pensar gaire. Però no heu reflexionat mai, per atzar, per quina raó devia ésser que floríeu, i de la manera que floríeu, i com era que ho féieu d'una manera i no d'una altra?

-No- respongué el Roser; -floria de goig, perquè no podia fer altrament. El sol escalfava tant, l'oratjol refrescava tant; bevia rosada clara i pluja feixuga; respirava... vivia! Després, em pujava de terra una mena de força, i em venia una força de dalt. Sentia una quantitat de plaer sempre nou, sempre gran, i no tenia més remei que florir. Era la meua vida; no podia fer altrament.

-Heu tingut una vida ben planera- observà el Cargol.

-Verament, molt m'ha estat concedit- digué el Roser -però ara ja no em serà concedida altra cosa. Vós teniu un d'aquests senys consirosos que rumien profundament, i tan afavorit que espalmareu al món.

-No tinc, en cap manera, aquest propòsit- digué el Cargol. -El món no significa res per a mi. Què se me'n dona del món? Prou feina tinc amb mi mateix i a dins de mi.

-Però en aquesta terra, no hauríem de donar al proïsme nostre millor ajut, contribuint amb el que poguem? Sí; jo només he estat capaç que de donar roses; però vós, vós que heu arreplegat tantes virtuts... què heu donat al món? Què li donareu?

-Què li he donat? Què li donaré? Li escupo al damunt! No és bo per res! No m'interessa gens ni mica. Doneu vostres roses -d'aquí no en podeu passar;- que els avellaners donguin avellanes, i les vaques donguin llet. Cada un de vosaltres té el seu públic; jo tinc el meu a dins de mi. Em ficaré dintre meu, i allí romandré. El món no és res per a mi.

I el Cargol es retirà dins la seva casa, i s'hi amuradà.

-Quina llàstima, quina pena!- exclamà el Roser. -Jo no puc lliscar dins un aixopluc, per més que pugui desitjar-ho. Sempre he de brollar cap enfora, brollar roses. Les fulles cauen, i volen quí sap aon entre el vent. Però vaig veure una de les roses posada dins un devocionari pertanyent a la mestressa de la casa; una altra de les meves roses anà a raure al pit d'una noia bella i joveçana, i una altra fou besada pels dolços llavis d'un infant en un èxtasi d'alegria. Tot això m'encisava tant! Era per a mi una veritable felicitat... són recordances de les més gustoses que hi hagi a la vida.

I el Roser anà florint en la seva innocència, mentre el Cargol es retirava dins la seva casa apegalosa. El món no era res per a ell!

Passaren els anys.

El Cargol havia retornat a la terra, el Roser havia retornat a la terra; també la seca fulla de rosa del devocionari havia desaparegut, però noves fulles de rosa florien en el jardí i hi havia nous cargols que lliscaven a dins de llurs cases: el món no era res per a ells!

Llegirem també llur història? No fóra pas diferent.

EL SOLDADET DE PLOM

Una vegada hi havia vint-i-cinc soldats de plom, tots germans, perquè eren de la mateixa vella cullera de plom. Cada un dels homes tenia el seu fusell a l'espatlla, mirava al seu davant de fit a fit i portava el més elegant uniforme roig i blau que hom pogués imaginar.

La primera cosa que sentiren en llur nou món, en ésser llevada la tapadora de la capsa, fou el picament de mans d'un minyonet que cridava:

-Soldats, soldats!

Era la diada del seu natalici, i tot just acabaven de fer-n'hi present: així és que no perdé gens ni mica de temps a plantar-los damunt la taula.

Tots els soldats eren exactament iguals, amb una excepció: n'hi havia un que diferia dels altres a tenir una sola cama. Perquè fou el darrer que hom havia fet, i no havia restat plom abastament per a acabar-lo. Tanmateix, però, ell es tenia tan bé damunt la seva única cama com els altres damunt dues; i el fet és que ell era el que ara esdevindrà famós.

Damunt la taula on anaven essent plantats, hi havia moltes d'altres joguines; però la principal cosa que recaptava l'esguard era un delitós castell de paper. A través de les menudes finestretes, hauríeu pogut talment mirar dins les cambres. A la part de fora hi havia alguns arbrets rabassuts que voltaven un petit mirall representant un llac, la superfície del qual reflectia els cignes de cera que hi nedaven. Era ben, ben enciser; però la cosa més bonica que tenia era una donzelleta que romania a la porta, tota badada, del castell. També ella era feta de retalls de paper, però portava un vestit de la glassa més lleugera, amb una exquisida cinteta blava damunt les seves espatlles, com si fos una banda, on hi havia encastada una antiqüela tan gran com tota la seva cara.

La donzelleta estenia tots dos braços, perquè era una balladora; i, tot ballant, havia alçat en tanta de manera una de les seves cames, que el soldat de plom no la podia veure gens ni mica, i va suposar que també ella no tenia sinó una sola cama.

-Aquesta fóra la muller que m'escauria!- va pensar. -Però és d'una categoria molt massa enlairada: viu en un palau, mentre que jo no tinc sinó una capsa, i, encara, som vint-i-cinc a partir-nos-la. No, allò no fóra pas un estatge digne d'ella; però haig de fer mans i mànegues per entaular-hi coneixença.

Després jagué tan llarg com era a l'altra banda d'una capsa de rapè que era damunt la taula. D'aquell indret estant podia veure d'allò més bé la petita damisel·la, qui continuava de tenir-se damunt una sola cama sense perdre l'equilibri.

A una hora tardana del vespre els altres soldats foren encabits a llur capsa, i la gent de la casa se'n anà a jòc.

Aleshores els tocava el torn a les joguines, de jugar: elles s'entretenien fent-se visites, donant batalles i concertant balls. Els soldats de plom començaren de moure fressa de llur capsa estant, perquè volien aplegar-se als jocs; però no podien tirar enllà la tapadora. Els peta-nous feien salts mortals, i el llapis gargotejava ximpleries damunt la pissarra.

Hi hagué tant d'aldarull, que el canari es despertà i s'hi uní; però les coses que deia eren en vers. Els dos únics que no es bellugaven eren el soldat de plom i la petita balladora. Ella estava tan enravenada com sempre, sobre la punta d'un peu, amb els braços estesos; ell estava igualment ferm damunt la seva única cama, i no n'apartava la mirada, de la balladora, ni un sol moment.

Després el rellotge va sonar les dotze, i, patapam!, saltà la tapadora de la capsa de rapè. Però no hi havia pas rapè, no! Hi havia un dimoniet negre, un follet que s'enjegava.

-Soldat de plom!- digué el follet: -feu-me la mercè de guardar-vos els ulls per a cosa del vostre ram.

Però el soldat de plom va fer veure que no ho havia sentit.

Al matí, quan els infants es llevaren, posaren el soldat de plom damunt el marc de la finestra; i, no sé pas si fou per obra del follet o d'una ratxada de vent, el fet és que de cop i volta la finestra s'obrí d'una revolada, i el soldat caigué de cap, del tercer pis en avall.

Fou una davallada terrorífica, i a la fi tocà terra, amb la cama en l'aire i la baioneta clavada entre dues pedres del paviment.

La criada i el noi, tot seguit corregeren cap avall, a cercar-lo; però, baldament arribessin gairebé a petjar-lo, no ensopegaren de veure'l.

Només que el soldat hagués dit: -Aquí só!- l'haurien trobat fàcilment; però a ell no li semblà escaient de cridar, tot anant d'uniforme.

Tot seguit va començar de ploure, i les gotes caigueren més i més cuitoses, fins que arribà a congriar-se un regular torrent. Quan la pluja fou passada, van fer via per allí dos nois del carrer.

-Mira!- va dir l'un. -Aquí hi ha un soldat de plom! Deixa'm anar a cercar una vela.

Així és que van fer un vaixell amb un diari, i van posar el soldat al mig del vaixell, i ell navegà avall avall, de dret cap a la claveguera. Tots dos minyons li corrien en seguiment, picant de mans.

Déu del cel! Quínes onades hi havia a la gola de la claveguera! Però és que tanmateix havia plogut a bots i a barrals. El vaixell de paper dansà d'amunt d'avall, i de tant en tant giravoltava frenèticament. Un calfred atravesà el soldat de plom; però ell romangué indomable i no mogué un sol membre: no feia sinó mirar de fit a fit al seu davant, amb el fusell a l'espatlla.

De sobte el vaixell rodà sota una llarga foradada de fusta, i tot esdevingué tan fosc com quan ell es trobava dins la capsa.

-A on diantre aniré a raure?- pensà ell, -Bé, bé; tot és per la malvestat d'aquell follet! Oh! Només que la donzelleta estigués amb mi dins el vaixell! baldament la tenebror fos doble, poc se me'n donaria!

En aquell moment una grossa rata d'aigua, que vivia a la foradada, s'enfilà.

-Teniu passaport?- demanà la rata. -Feu-me a mans el vostre passaport.

El soldat de plom no parlà, però agafà encara més estretament el seu fusell. L'embarcació es precipità cap endins, i la rata era al darrera, a tocar. Ecs! Còm petava de dents, i quíns crits feia quan trobava miques de branquetes i de palla!

Però el corrent esdevingué més i més fort. El soldat de plom ja podia veure la claror del dia al seu davant, al cap de la foradada; però a l'ensem va sentir un so braolador, apte per a colpir d'esglai el cor de més ardidesa. Imagineu-vos! Allà on acabava la foradada, el corrent es tirava de dret al gran canal. Això seria tan perillós per a ell com ho seria per a nosaltres el precipitar-nos de dret dins el remolinàs d'un riuàs.

Ja era, aleshores, tan a prop de l'extrem, que era impossible d'aturar-se. El vaixell pegà embranzida cap enfora. El pobre soldat de plom es mantingué tan estirat com li permeteren les seves forces: ningú no podia dir d'ell que hagués arribat ni a extremir-se.

El bot giravoltà tres o quatre vegades, i s'omplí d'aigua fins al caire: no tenia més remei que enfonsar-se. El soldat de plom estava amb aigua fins al coll, i el vaixell anava enfonsant-se més i més. El paper havia esdevingut més i més fluix, i a la fi l'aigua li passà damunt el cim.

Aleshores el soldat pensà en la seva petita balladora, que mai més no havia de tornar a veure, i aquesta tonada d'una cançó ressonà a les seves oïdes:

Avant, soldat sempre gosat! Por de morir no et fa fugir!

Al capdavall el paper cedí del tot, i el soldat caigué atravesant-lo; però al mateix moment se l'empassà un peix qui-sap-lo gros.

Oh! Quína fosca hi havia en els dintres d'aquell peix! Era fins i tot pitjor que ésser dins la foradada. I, a més, quína estretor! Però el soldat de plom era tan indomable com sempre, i jeia tan llarg com era, amb el fusell a l'espatlla.

El peix es bellugava d'allò més, i feia els més frenètics moviments.

A la fi esdevingué ben quiet, i, al cap d'una estona, una escomesa com un llampec l'atravesà.

El soldat es trobà una vegada més entre la llum del dia i algú digué en veu alta:

-Un soldat de plom!

El peix havia estat pescat, dut a la pescateria, venut i menat a la cuina, on la cuinera l'obrí de part a part amb un gran ganivet. La minyona agafà el soldat per la cintura, amb dos dits, i se l'emportà a la saleta, on tothom volgué veure l'home meravellós que havia viatjat dins el païdor d'un peix. El soldat de

plom, però, no era gens orgullós. El plantaren damunt la taula, i, prodigi de prodigis!, es trobà a la mateixa cambra on havia estat abans. Veíe els mateixos infantons, i les joguines, que encara eren damunt la taula, així com el bell castell amb la balladora petita i bonica.

Encara es tenia damunt una sola cama, i mantenia l'altra en l'aire. Ja veieu com també ella era inflexible.

El soldat estava tan commogut, que poc li hauria costat de vessar llàgrimes d'estany; però això no hauria estat escaient. La mirava a ella i ella el mirava a ell; però no es digueren mai cap paraula.

En aquell instant un dels infantons aixecà en l'aire el soldat de plom, i, sense cap ni centener, el tirà al foc. Sens dubte el follet de la capsa de rapè n'era culpable d'aquest tropell. El soldat romania allí, abrandat per la flama i dins la calor més paorosa; però no sabia pas si allò era l'escalfor del foc de bo de bo, o l'escalfor de sos propis sentiments. Havia perdut totes ses colors brillants: quí pot dir si això s'hauria esdevingut per son perillós viatge o per son dol?

Mirà la donzelleta, i ella el mirà, i ell conegué que s'anava fonent; pero encara feu per manera de mantenir-se test, recolzant bravament el fusell a l'espàtlla.

Una porta fou, de cop i volta, oberta: el corrent d'aire s'endugué la balladora, i ella voleià, com un silf, cap a la flama de dret, com el soldat; i s'arborà, i tot seguit fou consumida.

En aquell moment el soldat era reduït a una mica de plom; i quan la minyona, al matí següent, llevà les cendres, el trobà en forma d'un petit cor de plom. Tot ço que romania de la balladora era la seva antiqüela, i encara tota cremada, negra com el carbó.

LA PRINCESA DE BO DE BO

Una vegada hi havia un príncep i li calia una princesa *de bo de bo*. Ell va donar ben bé la volta al món per a trobar-ne una, però sempre tenien un sis o un as. Hi havia abundor de princeses, però ell trobava gran dificultat a descobrir si eren princeses de bo de bo: sempre reparava quelcom que no acabava de fer el pes. Així és que a la fi se'n va tornar a casa seva, i estava molt tristoi perquè li calia de mala manera una princesa *de bo de bo*.

Un vespre hi va haver una tempesta que feia feredat: tronava i llampegava, i l'aigua queia a bots i a barrals: tanmateix era una nit que esgarrifava.

Al mig de la tempesta, algú trucà a la porta de la ciutat; i el rei pare, ell mateix, anà a obrir-la.

Era una princesa dreta al defora, però malmesa una cosa de no dir per la pluja i la tempesta. Rajava un doll d'aigua de son cabell i son vestit, l'aigua entrava pel cim de les seves sabates i sortia pels talons; però ella va dir que era una princesa de bo de bo.

-Aviat veurem si això és veritat- pensà la vella reina; pero no va badar boca. Se n'anà cap al dormitori, tragué tots els llençols i deixà un pèsol damunt les posts travesseres. Aleshores, ella que sí? que agafà vint matalassos de llana i els posà damunt el pèsol, i després vint matalassos de ploma i els posà damunt els matalassos de llana. I allí havia de dormir aquella nit la princesa. L'endemà li demanaren còm havia dormit.

-Oh! Terriblement!- digué la princesa. -Amb prou feines he tancat els ulls en tota la nit! Déu sap què hi havia, en el llit. Hauria dit que jeia damunt alguna cosa dura, i tinc tot el cos blau i negre, aquest matí. És terrible!

Tot seguit veieren que devia ésser una princesa de bo de bo, quan havia sentit el pèsol a través de vint matalassos de llana i vint matalassos de ploma. Ningú sinó una princesa de bo de bo podia tenir una pell tan delicada.

Així, doncs, el príncep la prengué per muller, perquè aleshores sí que va estar segur que havia trobat una princesa de bo de bo; i el pèsol fou posat al Museu, on hom encara pot veure'l, si ningú no l'ha robat.

I aquesta història és de bo de bo.

EL VESTIT NOU DE L'EMPERADOR

Fa qui-sap-los anys, hi havia un emperador que tenia tanta de taleia pels vestits nous, que hi despenia tots sos cabals.

Tant se li'n donava dels seus soldats o del teatre, o de cavalcar per les bosquíries, si no era per lluir sos vestits nous. Tenia un vestit per cada hora del dia; i la gent, en lloc de dir, com esdevé tractant-se de qualsevol altre rei o emperador: -És a la cambra del Consell,- deien sempre, en aquest cas: -L'emperador és a la seva cambra d'abillatge.

La vida era d'allò més joiosa a la gran ciutat on vivia: exèrcits d'estrangers venien a visitar-la cada dia; i, entre ells, una vegada, comparegueren dos estafes.

Els es feren passar com a teixidors, i digueren que sabien de teixir les més belles teles que hom pugui imaginar. No solament les colors i el mostrejat eren d'una bellesa mai vista, sinó que els vestits fets d'aquelles teles tenien la qualitat peculiar d'esdevenir invisibles en front de qualsevol persona que no fos a posta per al càrrec que tenia, o bé fos curta de gambals d'una manera que hom no podia comportar.

-Deuen ésser esplèndids, aquests vestits- pensà l'emperador. -Tot duent-los, seré capaç de descobrir quíns homes del meu reialme ocupen indegudament llurs càrrecs. Distingiré la gent assenyada dels ximplers. Sí; no tinc mes remei que comandar que teixeixin per a mi un poc d'aquesta tela.

Pagà als dos estafes un munt de moneda, a l'avançada, per tal que poguessin començar llur obra tot seguit.

Els pararen dos telers, i feren veure que filaven; però no tenien cap cosa damunt la llançadora. A la primeria demanaren una pila de seda de la més fina, i fil d'or del més purificat, i posaren una i altra cosa dins llurs maletes, mentre anaven treballant amb els telers buits fins a quí sap quína hora de la nit.

-M'agradaria de saber com aquests filadors se les van havent amb llur tela- pensà l'emperador.

Però es sentí una mica colpit en reflexionar que qualsevol que fos estúpid, o bé inepte per al lloc que ocupava, no podria veure'n res. Ell creia, certament, que, quant a ell, no li calia tenir-ne temences; però tanmateix pensà que enviaria de primer algú altre per veure com anava la cosa. Tothom sabia, dins la ciutat, quí poder meravellós tenia la tela, i tothom es delia per a veure quant ximple era el seu veí.

-Enviaré mon vell i fidel ministre envers els teixidors- pensà l'emperador. -Ell és l'home escaient per a veure el posat de la tela, perquè és home de seny deixondit i ningú no compleix sos deures millor que ell.

Així, doncs, el bon ministre capblanc anà dins la cambra on els dos estafes seien, treballant amb els telers buits.

-El Cel em valgui!- pensà el vell ministre, obrint els ulls de bat a bat. -Ai, si no puc veure absolutament res!- Però tindrà gran compte de no dir-ho.

Tots dos estafes li demanaren que tingués la bondat d'acostar-se una mica més, i li demanaren si no li semblava d'un bell mostrejat i de colors delitoses.

Li assenyalaren el teler buit, i el pobre ministre mirà de fit a fit amb tota la força que pogué; però no aconseguí veure cap cosa, perquè, naturalment, no hi havia cap cosa a veure.

-Cels piadosos!- pensà. -És possible que jo sigui un ximple? Mai m'ho hauria pensat, i cal que ningú se n'assabenti. No sóc escaient per al lloc que em fou confiat? Mai no diré que no puc veure la tela.

-Bé, senyor: que no ens dieu res, de la tela?- digué el que feia veure que filava.

-Oh! És una formosor! un encís!- digué el vell ministre, tot mirant a través de les seves ulleres. -Quí mostrejat, i quíns colors! Diré a l'emperador, per ma fe, que la tela m'ha plagut una cosa de no dir.

-Ens delecta de sentir-vos-ho- feren els filadors. I després nomenaren totes les colors i descrigueren l'especial mostrejat.

El vell ministre parà gran esment a les coses que digueren, per poder repetir-les quan retornés al palau i veiés l'emperador.

Després els teixidors seguiren demanant més diners, més seda i més or, per poder continuar filant; però tot anà a raure a la butxaca llur: ni un cap de fil no anà a raure dins el teler. Ells, doncs, continuaren, igual que sempre, filant amb els telers buits.

L'emperador no trigà gaire temps a enviar un altre fidel funcionari per veure com la tela anava avançant, i si estaria llesta aviat. Li esdevingué igual cosa que al ministre: vinga mirar i mirar; però, com que no hi havia sinó el teler buit, no pogué veure absolutament res.

-No us apar que és una bella peça de tela?- digueren tots dos estafes, mostrant i explicant el bell mostrejat, les belles colors, que era impossible de veure, perquè no existien.

-Massa conec que no só un ximple!- pensà l'home. -Així és que dec ésser inepte per a l'alta posició que m'ha estat conferida. Ho trobo d'allò més estrany, ça com lla. Però, tanmateix, hom ha de mirar que ningú n'hegui esment.

Així és que lloà la tela que no veia, i els assegurà que l'embadalien les belles colors i l'originalitat del dibuix.

-És verament enciser!- digué a l'emperador.

Tota la gent de la ciutat parlava d'aquella esplèndida tela.

Aleshores que sí?, que a l'emperador el temptà el gust que passaria de veure-la mentre encara era al teler.

Per tant, acompanyat d'una colla de cortesans selectes, entre els quals hi havia els dos fidels funcionaris que ja havien vist abans la tela imaginària, anà a visitar aquells dos estafes tan murrís que anaven treballant, tant de valent com havien fet sempre, amb els telers buits.

-És magnífica!- digueren a l'ensems els dos honorats funcionaris.

-Repareu, Majestat, quín dibuix! Quínes colors!

I assenyalaren el teler buit, perquè es creien que els altres veien la tela, ben segur.

-Déu meu!- pensà l'emperador. -No veig absolutament res! Això és terrible! Sóc un ximple? Sóc inepte per a la corona imperial? Ah! No podia esdevenir-me cosa pitjor.

-Oh! És una bellesa!- digué l'emperador, -Li dono la meva aprovació més alta!

I mogué el cap amb satisfacció, tot mirant el teler buit. Res no l'hauria pogut decidir a reconèixer que no veia cap cosa absolutament.

Tot el seguici mirà i tornà a mirar; però no veié altra cosa que els altres que havien mirat. Tanmateix, però, tots exclamaren, amb sa Majestat:

-És una bellesa!

I li aconsellaren que es posés un vestit fet d'aquella prodigiosa tela en l'avinentsa d'una gran processó que precisament estava a punt de celebrar-se.

-És magnífica! sumptuosa! excel·lent!- digueren, l'una boca darrera l'altra: tothom n'estava igualment enamorat.

L'emperador donà a cada un d'els bergants una orde de cavalleria per a posar-se al trauc i el títol de Cavallers teixidors.

Els estafes vetllaren tota la nit, en la vigília del dia que havia de celebrar-se la processó, i encengueren setze candeles perquè la gent pogués atalaiar que dalerosos estaven de deixar enllestit el nou abillament de l'emperador.

Feren veure que treien la tela del teler. La tallaren desplegada en l'aire, amb unes estisores d'allò més grosses, i l'anaren embastant amb agulles per les quals no havien passat cap fil. A la fi digueren:

-Ara ja està a punt el vestit nou de l'emperador!

L'emperador, amb sos cortesans de més enlairada categoria, anà cap al vestit personalment; i tots dos estafes aixecaren un braç en l'aire, així com si estiguessin agafant alguna cosa, i digueren:

-Veieu? Aquí hi ha les calces; aquí hi ha el gec; aquí hi ha el mantell...- I així per l'estil. -Tot tan lleuger com una teranyina. Hom pensaria que no porta res al damunt, però justament això és la gràcia!

-Sí-, digueren tots els cortesans, Però no pogueren veure cap cosa, perquè no hi havia cap cosa a veure.

-Voldrà vostra imperial Majestat plaure's graciosament a llevar-se els vestits que porta,- digueren els impostors -de manera que li puguem posar els nous vestits, aquí davant del gran mirall?

L'emperador es llevà tot el seu vestit, i els impostors pretengueren anar-li donant l'una peça de roba darrera l'altra, de les pertanyents al vestit que havien pretès fer. Pretengueren estrènyer-li quelcom contra la cintura i nuar-li quelcom: era el ròssec, i l'emperador donà voltes i més voltes en front del mirall.

-Quín posat tan bell que fa sa Majestat amb el vestit nou! Còm li escau!- exclamà tota la gent del voltant. -Quín dibuix i quínes colors! És un vestit sumptuosíssim!

-A fora està esperant el tàlem que ha d'aixoplugar la testa de nostra Majestat a la processó- digué el mestre de cerimònies.

-Bé, estic a punt del tot- digué l'emperador. -No m'escau d'allò més bé, el vestit?

I donà un tomb altra vegada en front del mirall, de manera que semblés estar considerant les grans coses que duia.

Els camarlencs que havien d'agafar el ròssec es decantaren, feren veure que l'alçaven de terra amb totes dues mans, i anaren caminant amb llurs mans en l'aire. No gosaven deixar traspuar que no podien veure absolutament res.

Aleshores l'emperador anà fent sa via en la processó sota el tàlem sumptuós, i tothom deia, pels carrers i per les finestres:

-Que bell que és el nou vestit de l'emperador! Quín ròssec tan esplèndid! I tot li escau ajustadíssim!

Ningú no volia que traspués que no podia veure cap cosa, perquè aleshores no hauria estat apte per al seu lloc, o bé hauria estat un ximplet.

Cap dels vestits que abans havia dut l'emperador no havia tingut tant d'èxit.

-Però si no porta res al damunt!- digué un noi.

-Oh! Escolteu l'innocent!- digué son pare. I l'una persona féu saber a l'altra allò que el noi havia dit.

-No porta res al damunt: un infant diu que no porta res al damunt!

-Però si és que no hi porta res, al damunt!- cridà al capdavant tota la gent.

L'emperador es recargolà, perquè conegué que era veritat; però pensà que «la processó, ara, havia de seguir el seu curs» i es mantingué més enravenat que mai, i els camarlencs anaren agafant en l'aire el ròssec invisible.

LA DONZELLA DE LA MAR

Enllà enllà de la mar, l'aigua és tan blava com el blauet més blau, i tan clara com el cristall més clar; però és molt pregona, massa pregona perquè un cable la sondegi, i, si molts campanars fossin amuntegats l'un damunt de l'altre, no podrien pas arribar des del jaç de la mar fins a la superfície de l'aigua. És allà baix de tot que viu la Gent de la Mar.

Ara no us imaginéssiu pas que a la fondària no hi ha sinó l'arena blanca tota nua. Oh! no; arbres i plantes dels més meravellosos hi creixen, amb unes tiges i fulles tan vincladisses que, al més lleu moviment de l'aigua, elles es mouen, així com si fossin vivents. Tots els peixos, grans i petits, llisquen entre les branques, igual que aquí dalt llisquen els ocells, a través de l'aigua. El palau del Rei de la Mar rau a l'indret més pregon. Ses parets són de coral, i les llargues finestres punxegudes de l'ambre més clar; però el sostre és fet de petxines que s'obren i es tanquen amb l'ondulació de l'aigua. Això és d'un bell efecte, perquè hi ha perles resplendents a l'interior de cada cLosca, cada una de les quals seria l'orgull de la corona d'una reina.

El Rei de la Mar feia molts d'anys que havia perdut la seva muller, però sa vella mare es captenia de la casa. Era una dona assenyada, encara que tan orgullosa de sa noble naixença, que portava dotze ostres a la cua, mentre les altres grans dames només podien dur-ne que sis. Altrament era digna de tota lloança, sobretot perquè estimava tant les princesetes de la mar, ses nétes. Eren sis belles noies, però la més jove era la més bonica de totes: la seva pell era tan blanca i delicada com una fulla de rosa, sos ulls tan blaus com el més pregon del mar; però, així com les altres, no tenia peus, i en lloc de cames duia una cua de peix.

Solien passar-se tot el sant dia jugant a les grans sales del palau, on flors vivents brollaven de les parets. Quan les grans finestres d'ambre eren obertes, els peixos hi entraven, així com les orenetes volen dins nostres cambres quan obrim les finestres; però el peix nedava de dret cap a les princesetes, menjava de les mans llurs, i permetia que el tustessin.

Fora del palau hi havia un gran jardí, amb arbres d'un roig encès i un blau pregon, el fruit dels quals resplendia com l'or, mentre les flors lluien com foc damunt llurs tiges sempre onejants. Hom hi petjava la més fina arena, però d'una blava tinta fosforescent. Tota cosa era amarada, allà baix, d'una blava llum meravellosa; més aviat us hauríeu cregut que éreu molt encimbellat pels aires, amb només que cel damunt i dessota, que no pas que us trobéssiu al fons de l'oceà. Quan la calma era absoluta, tot just podíeu llambregar el sol, semblant a una flor de púrpura amb una tija de llum que irradiava del seu calze.

Cada princeseta tenia el seu petit jaç de flors, on podia cavar i plantar així com li plagués. L'una feia son jaç de flors seguint la forma d'una balena, una altra creia gentil de dibuixar el seu com una figura de donzelleta de la mar; però la més joveneta feia el seu ben rodó, com el sol, i no volia sinó flors d'un matis rosat, com sos raigs. Era una donzelleta curiosa, tota quieta i pensívola; i mentre les altres germanes adornaven llurs jardins amb totes menes d'objectes extraordinaris que havien arreplegat dels naufragis, ella no hi volia sinó les flors rosades com el sol d'allí dalt, llevat de l'estàtua d'un bell infant. Aquesta estàtua era cisellada en marbre de la més pura blancor, i algun naufragat navili l'havia duta a fons. Vora la estàtua plantà un desmai d'un rosa rogenic que cresqué amb moltíssima d'ufana, i les novelles branques delicades anaren penjant a son volt i al seu damunt, fins que gairebé tocaven l'arena blava, on les ombres eren moradenques i anaven movent-se tot-hora, així com les branques. Hauríeu dit que les fulles i les arrels bescanviaven besos, tot joguinejant.

A ella no hi havia cosa que li des major plaer que sentir parlar del món d'allí dalt, poblat d'éssers humans; i féu que la seva àvia velleta li digués tot el que sabia de vaixells i ciutats, la gent i els animals. Però sobre tota cosa li semblava estranyament bell que allà dalt, a la terra, les flors tinguessin flaire, perquè no en tenien pas als fondals de la mar; i també que les boscúries fossin verdes, i que els peixos que hom veia passar entre les branques poguessin cantar tan vivament i dolçament, que era una delectança de parar-hi l'oïda. Comprenen? L'àvia en deia peixos, dels ocellets: altrament les donzelles de la mar no l'haurien compresa, perquè mai no havien vist un ocell.

-Quan tingueu quinze anys- digué l'àvia -us serà permès de pujar en l'aire per la mar i seure damunt les roques al clar de lluna, i mirar els grans vaixells que naveguen; i veureu també les boscúries i les ciutats.

Una de les germanes faria quinze anys l'any següent, però les altres... Bé, cada una d'elles era un any més jove que l'altra, de manera que la més petita havia d'esperar cinc anys sencers abans que la deixessin pujar de la fondària a veure quines coses hi havia a la terra. Però cadascuna prometia a les altres de fer la completa història de tot el que hagués vist i li hagués semblat més meravellós el primer dia. Llur àvia mai no els en podia parlar abastament: tantes i tantes eren les coses de les quals volien tenir noves.

Cap d'elles no sentia tant de daler com la petita, la que havia d'esperar-se mes estona i que era tan quieta i somniosa. Manta nit s'estava vora les finestres obertes, mirant a través de l'aigua blava tota ombrívola que els peixos futejaven amb llurs cues i aletes. Podia veure la lluna i els estels, és ben veritat: eren d'una llum pàl·lida, però semblaven molt més grans, a través de l'aigua, del que semblen a nostres ulls. Quan veia una ombra fosca que lliscava entre ella i aquelles alimares, sabia que o bé era una balena que nedava damunt ella, o un vaixell carregat d'éssers humans. Estic segur que ells mai no somniaren que una bella donzelleta de la mar era allà baix, tot estenent ses blanques mans envers la quilla.

La princesa més gran va arribar al seu quinzè natalici, i havia d'aventurar-se aigua amunt. En tornar tingué a centes de coses a dir; però el més delectable de tot, digué, era jeure a la llum de la lluna damunt un banc d'arena en una mar tranquil·la, i contemplar la gran ciutat vora la platja, on els llums guspirejaven com a estels innumbrables; parar oïda a la música i a la fressa i aldarull dels carruatges i la gent; veure tots els cloquers i agulles de les esglésies, i sentir el so de les campanes; i, precisament perquè no podia anar a la platja, això li semblava més cobejable que tota altra cosa.

Oh! Amb quín afany s'ho escoltava la germana més petita! I quan, d'allò més tard del vespre, va estar-se a la finestra oberta i va mirar en l'aire, a través de l'aigua foscament blava, pensà en la gran ciutat amb tota la seva fressa i aldarull, i es va imaginar que fins i tot sentia el so de les campanes de l'església.

L'altre any fou permès a la germana segona de muntar per l'aigua i anar nedant on se vulla que li plagués. El sol tot just es ponía en arribar ella a flor d'aigua: aquell fou l'espectacle més bell, pensava ella, que mai hagués vist. Tot el cel semblava d'or, digué; i, quant als núvols, llur bellesa era indescriptible: flotaven amb resplendors roges i moradenques damunt sa testa. I, molt més de pressa del que ells anaven, un esbart de cignes volava com un vel blanc, tot allargat damunt l'aigua, cap al sol ponent. Ella va nedar envers el sol; però ell va enfonsar-se, i s'esvaí tota la llum rosada damunt els núvols i les aigües.

Un any després la tercera germana va muntar i, essent de molt la més gosada, nedà cap amunt d'un ample riu que anava a raure a la mar. Veí belles muntanyes verdes, abillades de vinyes; palaus i estatges camperols que sotjaven les esplèndides bosquíries. Sentí com els ocells cantaven, i el sol era tan encès, que tot sovint no tenia més remei que capbussar-se per refrescar la seva cara roent. En una petita badia trobà una colla d'infants que hi corrien nus i clapotejant dins l'aigua. Ella volgué jugar-hi, però ells s'espantaren i fugiren. Després comparegué un animalet negre: era un gos, però ella no n'havia vist cap en sa vida. Va lladrar tan furiosament, que ella, espordida, va anar-se'n cap a la mar lliure. Mai no pogué oblidar les belles bosquíries, les muntanyes verdes i els bells infants que podien nedar per l'aigua, baldament no tinguessin cua com els peixos.

La quarta germana no era tan valenta: va romandre a la part més llunyana de l'oceà, i, segons el seu record, aquell era l'indret més bell. Hom podia veure milles i milles d'estesa al seu voltant, i el cel era al damunt com una gran cúpula de cristall. Havia vist vaixells, però només de lluny: així és que semblaven gavines. Hi havia delfins grotescos que feien salts mortals, i balenes gegantines que treien dolls d'aigua pels badius com a centes de fonts per cada banda.

Aleshores vingué el torn de la quinta germana. El seu natalici s'esqueia en hivern: així és que veí espectacles que les altres no havien obirat en llurs primers viatges. La mar semblava tota verda, i arreu arreu hi suraven grans muntanyes de glaç, cada una de les quals semblava una perla, digué, però era molt més alta que no pas els campanars bastits pels homes. Prenien les formes més prodigioses i gusporejaven com a diamants. Ella havia segut en una de les més esbarjoses, i tots els navilis que passaven es desviaven enfora, alarmats, en veure-l'hi asseguda, amb sa llarga cabellera que s'escampava, tota solta en el vent.

Al vespre el cel esdevingué cobert de negres nuvolades. Tronava i llampegava, i les enormes muntanyes de glaç, que resplendien sota els llampecs fulgurants, eren alçades ben amunt de l'aigua per les negres ones. Tots els navilis escurçaven veles, i arreu hi havia temença i tremolor; però ella seia quietament en sa flotant muntanya, tot espiant la llum blava del llampec que queia en zig-zags a dins la mar brillant.

La primera vegada que cadascuna de les germanes s'havia alçat aigua amunt, tot havia estat delectança, de tantes coses noves i belles que mirava; però ja més gran, i en llibertat d'anar on li plagués, cadascuna esdevenia indiferent i enyorava casa seva: passat un mes, si fa no fa, totes deien que, al capdavall, llur palau a la fondària era millor que tot: era de tan bell estar!

Mant vespre, les cinc germanes, de bracet, s'alçaven plegades aigua amunt. Tenien gentilíssimes veus, molt més clares que les de cap mortal; i quan s'anava alçant una tempesta i esperaven que hi hauria navilis naufragats, cantaven, amb les més enciseres melodies, els prodigis de la fondària, tot invitant als navegaires a no tenir-ne por. Però els mariners no podien entendre les paraules: així és que es pensaven que allò era la veu de la tempesta; ni era per a ells de veure aquell paradís del fons de la mar, perquè, en enfonsar-se el vaixell, s'ofegaven i només llurs despulles podien arribar al palau de la mar. Quan les germanes més grans muntaven així, amb els braços enllaçats, en ésser vespre, la més petita romania endarrera tota sola, tot mirant com se n'anaven, com si estigués a punt de plorar; però les donzelles de la mar no tenen llàgrimes, i per això pateixen més.

-Oh! Si jo tingués quinze anys!- deia -còm em plauria, n'estic segura, el món d'allà dalt i la gent moridora que hi viu!

A la fi vingué son quinzè natalici.

-Ara tindreu llibertat d'anar i venir- digué la seva àvia, la vella reina vídua. -Veni: us agençaré com a les altres germanes!- I li posà una corona de lliris blancs al volt del cabell, però cada pètal de les flors era mitja perla. Després la vella reina clavà vuit ostres a la cua de la princesa per a mostrar la seva alta

categoria.

-Quín mal que fa!- deia la donzelleta de la mar.

-Heu de passar-ne la pena per raó de l'elegància!- digué la seva àvia.

Però oh! amb quína alegria s'hauria arrabassat tota aquesta esplendor i deixat de banda la feixuga corona! Les flors roges del seu jardí li esqueien molt més, però no gosà de fer cap trasmudança. -Adéu-digué. I pujà tan lleugera i tan airosa, per l'aigua, com una bombolla.

El sol s'acabava de pondre quan ella alçà el cap damunt les aigües; però els núvols eren encara encesos d'una claror rosada i daurada, i l'estel vespertí guspirejava en el cel dolçament acolorat. L'airet era suau i gerd i la mar tan tranquil·la com un safaretx. Un gran vaixell de tres pals era allí a la vora, amb una sola vela posada, perquè no feia un alè de vent, i els mariners seien al volt dels cordatges, damunt les creuetes i als caps dels arbres. Hi havia música i cantúries dins el navili, i en caure la fosca foren enceses a centes de llanternes de colors: semblava que les banderes de totes les nacions voleïessin pels aires. La donzelleta de la mar nedà de dret fins als finestrons de les cabines, i, cada vegada que l'ona l'enlairava, podia veure a través dels vidres transparents, colles de gent alegrement vestida. El més bell de tots era el jove príncep, d'ullassos ben negres. No devia tenir gaire més de setze anys, i tota aquella festa era en honorament del seu natalici. Els mariners dansaven a coberta, i, quan el príncep compareixia entre ells, muntaven coets a cents, fent una claror com si fos de dia, i espaordint en tanta de manera la donzelleta de la mar que hagué de capbussar-se a l'aigua. Aviat s'arriscà a treure novament el cap, i li semblà talment que tots els estels del cel caiguessin en un xàfec al seu voltant. Mai no havia vist aquelles màgiques alimares. Astres, qui-sap-lo grans, giraven arremolinats; peixos-defoc eren sospesos en l'aire blau; i tot allò es reflectia en la mar tranquil·la i cristal·lina. Hi havia tanta de claror en el vaixell, que hom podia veure la corda més petita, i la gent no ho cal dir. Oh! Que n'era, de bell, el príncep! Còm reia i somreia en saludar sos invitats mentre la música ressonava en la nit quieta!

S'anà fent tard i més tard, però la donzelleta de la mar no podia llevar els ulls del navili i del bell príncep. Les llanternes de colors foren apagades, no muntà cap més coet, i el canó ja no retronava; però del fons de la mar venia un confós murmuri, un so planyívol. Mentrestant ella era gronxada amunt i avall per les ones, de manera que pogués mirar dins la cabina; però el navili va anar movent-se i movent-se, fins que vela darrera vela fou inflada pel vent, les ones s'embraviren, grans núvols s'acoblaren, i llampegà en la llunyania. Oh! La tempesta seria paorosa! Aviat els mariners hagueren d'escurçar vela. El gran navili es gronxava i anava a rodolons a mesura que la maltempsada resplendia damunt la mar irosa. Les negres ones s'alçaren com a muntanyes, prou grans per a atuir-lo; però ell s'enfonsava com un cigne entre elles, i tornava a sortir una altra vegada, i una altra més, damunt llurs crestes torrejants. La donzelleta de la mar trobà que aquell era un joc ben entretingut; però no creien això els mariners. El navili petava i gemegava; els poderosos fustatges es torçaven i es doblegaven sota els cops poderosos; l'aigua rompia damunt les cobertes, trencant el pal major com si fos una canya; i el navili es tombà damunt son flanc, i l'aigua penetrà dins la cala.

Aleshores la donzelleta de la mar veié que estaven en perill, i que havia d'anar amb compte, pel que li pertocava, amb les fustes surants i les desferres. De moment la fosca era tan espessa que no podia veure cap cosa; però en esclatar el llampec la claror fou tan gran que pogué veure tot el que passava en el navili. Cada mariner mirava per la pròpia seguretat tan bé com podia; però ella seguí amb son esguard més especialment el jove príncep, i quan el navili s'enfonsà el veié com s'enfonsava dins la mar pregona. A la primeria en fou tota contenta, perquè ell aniria a estar-se amb ella; però després féu memòria que els éssers humans no podien viure sota l'aigua, i només un cop mort, podria anar el príncep al palau de son pare, No! Calia que no morís. Així, doncs, nedà envers ell, entremig dels taulons i les fustes que suraven al grat de l'aigua, oblidant del tot que la podien esclafar. Es capbussà avall avall de l'aigua, i muntà de bell nou entre les ones, i a la fi arreplegà el jove príncep, en el moment precís que ja no podia nedar més dins la mar arremorada. Sos braços i peus eren entumits; sos ulls formosos es cloïen; i hauria mort si la donzelleta de la mar no hagués anat a rescatar-lo. Ella mantingué son cap damunt les aigües, i deixà que les ones els emmenessin a llur grat.

A trenc d'alba tota la tempesta era passada; del navili no se'n veia rastre. El sol s'aixecava de l'aigua amb radiant esclat, i sos raigs de color de rosa semblaven projectar una encesor de vida a les galtes del príncep; però sos ulls romanien closos. La donzella de la mar besà son bell front altívol, i menà endarrera son cabell, que degotava. Li semblà que era com l'estàtua de marbre de son jardinet. Tornà a besar-lo, i desitjà que pogués viure.

A la fi veié terra eixuta al seu davant, i altes muntanyes blaves, damunt les cimes de les quals resplendia la neu, blanca com si s'hi hagués aturat un esbart de cignes. Al peu, vora la platja, hi havia belles bosquíries verdes, i en primer terme una església o temple: no ho sabia ben bé; però era un casal d'aquesta mena. Llimoners i tarongers s'expandien pel jardí, i altívoles palmeres eren arran de la porta. En aquell indret la mar formava una cala, on l'aigua era tota tranquil·la, però molt pregona, fins a

arribar als penyals. A llur peu hi havia una llenca de sorra blanca i fina: cap allí nedà ella amb el bell príncep, i allí damunt el deixà, tenint gran esment que el seu cap reposés més alt, sota la llum calenta del sol.

Aleshores les campanes començaren de sonar en el gran edifici blanc, i un nombre de joves donzelles comparegueren al jardí. Aleshores la donzelleta de la mar nedà enfora, a l'altra banda d'unes altes roques, i cobrí son cabell i son sí amb les escumes, de manera que ningú no pogués descobrir-li la carona; i després vigilà per veure quí descobriria el jove príncep.

No trigà gaire estona a arribar vora d'ell una de les donzelles. De primer semblà tota esporuguida, però això només durà un moment, i després anà a cercar-ne unes quantes més; i la donzella de la mar veié que el príncep anava retornant-se a la vida, i que somreia a les que el voltaven, però mai no va somriure-li a ella. Compreneu? Ell no sabia que ella l'hagués salvat; i ella passà tanta de pena quan ell fou conduït a dins del gran casal, que es capbussà tota entristida dins l'aigua, i se'n tornà cap al palau de son pare.

Sempre havia estat callada i pensívola, i ara n'esdevingué més que mai. Les seves germanes li demanaven tot sovint què havia vist en la seva primera visita al cim de l'aigua; però ella mai no volgué dir-los-en res.

Més d'un vespre, més d'un matí, muntà a l'indret on havia deixat el príncep. Veié com esdevenia assaonada, i després com era collida, la fruita del jardí; veié fondre's la neu al cim de les muntanyes; però mai no veié el príncep: així és que sempre tornà a casa més trista que no estava abans. A casa seva, son únic conhort era de seure en son jardinet, tot nuant els braços al volt de la bella estàtua de marbre que li feia memòria del príncep. Ara tot allò s'havia tornat ombra tenebrosa, perquè ella havia deixat de captenir-se de les seves flors, i el jardí s'havia trasmutat en un erm negligit, de llargues tiges i fulles entortolligades amb les branques de l'arbre.

A la fi ella no pogué comportar per més temps el seu secret: així és que el digué a una de les seves germanes, i d'aquesta aviat el saberen les altres, però ningú més, llevat d'una o dues donzelles més de la mar que només ho digueren a les amigues més cares. Una d'aquestes estava assabentada de tot el que es referia al príncep: també ella havia vist la festa del navili; sabia d'on havia vingut el príncep i on queia el seu reialme.

-Veni, germaneta- digueren les altres princeses. I, tot estenent cada una els braços damunt les espatlles d'una altra, s'alçaren de l'aigua en llarga cadena, justament davant del palau del príncep.

Era bastit en pedra d'un groc clar i resplendent, amb grans escales de marbre, una de les quals menava al jardí. Cúpules magníficament daurades s'alçaven damunt la terrada, i els espais que hi havia entre les columnes que voltaven el casal eren plens d'estàtues de marbre que semblaven vivents. A través dels vidres clars de les altes finestres, hom podia veure sales sumptuoses agençades amb costoses penjarolles de seda, i les pintures de les parets, verament, pagaven el tret de veure-les. Al mig d'una sala central, jugava una vasta fontana, llançant els raigs de sos esquitxos cap amunt, envers una cúpula de cristal de la teulada, a través de la qual les lluïssors del sol il·luminaven l'aigua i les belles plantes que creixien en l'esbarjosa conca.

Ara sabia ella l'estatge d'ell, i tot sovint solia anar-hi en ésser vespre i a les nits, per damunt l'aigua. Nedava molt més a la vora de la terra del que les altres gosaven, i àdhuc s'arriscava a muntar per l'estret canal que hi havia sota l'esplèndida terrassa de marbre, la qual deixava caure una ombra tota llarga damunt l'aigua. Allí solia asseure's, tot mirant el jove príncep, qui es creia ésser sol i vern a la clara llum de la lluna.

Ella el veié més d'un vespre com navegava pels voltants en son bell vaixell, amb banderes voleiadisses i música sonadora. Ella solia sotjar entre la verdor dels joncs; i si s'esqueia que el vent s'apoderés de son llarg vel argentat, i algú el veia, només pensava que era un cigne que agitava les ales.

Manta nit oí els pescadors que pescaven a l'encesa tot parlant de les belles empreses del jove príncep; i ella es sentia ben joiosa de pensar que li havia salvat la vida quan se l'enduien les ones, mig mort; i no podia oblidar com el seu cap havia pesat fortament damunt son pit i com l'havia besat apassionadament. Però ell no en sabia res, de tot això, i mai no l'havia vista a ella, ni que fos en somnis.

La donzelleta esdevingué més i més amant de la humanitat, i tingué més i més daler de viure amb ella: el món dels homes semblava infinitament major que no pas el seu. Ells podien creuar ràpidament l'oceà amb llurs navilis; podien pujar a les muntanyes, fins i tot per damunt els núvols; i llurs terres boscoses, abillades d'herbei, s'estenien més enllà del que sos ulls abastessin. Hi havia moltes coses que ella volia saber, però les seves germanes no podien pas respondre a totes les seves preguntes: així és

que ella interrogà la seva àvia velleta, que coneixia bé el món de dalt i l'anomenava ben escaientment «la contrada del cim de la mar».

-Si no s'ofeguen, el homes,- demanà la donzelleta -viuen sempre més, no moren, com nosaltres fem aquí dins de la mar?

-Sí- digué la vella dama -també els cal morir, i el temps de llur vida és, fins i tot, més curt que no pas el nostre. Nosaltres podem viure aquí tres cents anys, però quan deixem d'existir esdevenim senzilla escuma damunt l'aigua, i no arribem a aconseguir una tomba entre nostres ben amats. No tenim ànimes immortals, no tenim vida futura: som així com les algues, que, un cop tallades, no poden reviure mai més! Els homes, al contrari, tenen un esperit que viu per sempre, que viu després que el cos s'ha tornat pols, i s'aixeca damunt l'aire clar, fins als estels resplendents. Així com nosaltres muntem per l'aigua a veure la terra dels mortals, ells munten a belles contrades inconegudes que mai no veurem nosaltres.

-Per què no tenim ànimes immortals?- demanà tristament la donzelleta de la mar. -Jo donaria tots mos tres cents anys per esdevenir per un sol dia ésser humà i tenir després la meva part en el reialme celestial.

-No hem de pensar aquestes coses- digué la àvia: -estem molt millor i som més feliços que no pas els éssers mortals.

-Així, em caldrà morir i surar com a escuma damunt l'aigua, i mai més no tornaré a sentir la música de les ones ni a veure les belles flors ni el sol vermell! No puc guanyar-me per cap via un esperit immortal?

-No- digué l'àvia: -això només podria ésser si un ésser humà us amés en tanta de manera que fóssiu per a ell més que pare i mare, i tots els seus pensaments i tota la seva amor fossin tan centrats en vós, que ell volgués que el sacerdot junyís les vostres mans i us jurés de ser-vos fidel en aquest món i per tota l'eternitat: aleshores el vostre cos seria penetrat de la seva ànima. Així, i només així, podríeu assolir una part en la felicitat dels homes. Ell us donaria una ànima, tot conservant la seva. Però això mai no podrà complir-se! Allò mateix que és vostra bellesa més gran dins la mar, vostra cua de peix, és tinguda per fastigosa a la terra: tan poc entesos són en aquest ram. Per a ésser gentil allí dalt, us calen dos puntals matussers que ells anomenen «comes».

Aleshores la donzelleta de la mar sospirà i mirà tristament la seva cua de peix.

-Siguem feliços- digué l'àvia: -saltem i fem gambades durant els nostres tres segles de vida. Ben segur que és un temps prou llarg, i, quan tot sigui acabat, reposarem força millor en nostres tombes. Ah! Aquesta nit hi ha un ball de cort, aquí.

Aquest ball fou molt més esplèndid que no pas els que veiem a la terra. Les parets i el sostre de la gran sala de ball eren de cristall gruixut, però transparent. Petxines colossals d'un rosa roig i de un verd tendre eren afilerades, a centes, a cada costat, contenint llumenetes blaves que il·luminaven tota la cambra i resplendien a través de les parets, de manera que la mar d'enfora n'era tota esclarida. Hauríeu pogut veure innombrables peixos, grans i petits, que nedaven envers les parets de cristall, els uns amb resplendents aletes carmesines, mentre les dels altres eren daurades i argentades. En mig de la cambra hi havia una ampla corrent d'aigua trespadora, i damunt d'ella les donzelles de la mar i els homes de la mar dansaven al ritme de llur bella cantúria. No hi ha éssers a la terra que tinguin veus tan exquisides. La donzelleta de la mar cantà més dolçament que cap d'ells, i tots li feren aplaudiment. Per un instant es sentí el cor joiós, perquè conegué que tenia la més bella veu que hi hagués en mar o en terra; però aviat començà de bell nou a pensar en el món de més en l'aire: no podia oblidar el bell príncep i el dol que ella tenia perquè era mancada d'una ànima immortal així com la d'ell. Així, doncs, lliscà enfora del palau de son pare, i, mentre a dins tot era joia i alegratge, ella segué tristament en son jardinet. De cop i volta va sentir el so d'un corn a través de l'aigua, i va pensar:

-Ara està navegant per aquí damunt; ell, a qui jo estimo més que no al pare i la mare; ell, a qui s'arrapen mos pensaments, i a les mans del qual estic disposta a remetre la felicitat de la meua vida. A tot m'arriscaré per conquerir-lo i conquerir una ànima immortal! Mentre les meves germanes dansen en el palau del meu pare, me n'aniré envers la bruixa de la mar, que sempre m'ha fet tanta de basarda: ella podrà tal volta dar-me consell i ajut.

I aleshores la donzelleta de la mar deixà el jardí i se n'anà envers els remolins braoladors darrera els quals la bruixa vivia. Mai no havia fet abans aquell camí. Per allí no hi creixen flors ni algues: només les nues arenes cendroses s'estenen envers els remolins que giravolten com a furients rodes de moldre, empenyent tota cosa que els vingui a l'abast cap a les fondàries. Li calgué passar entre aquests remolins bullents per a arribar als domenys de la bruixa; i, per una llarga estona de camí, l'únic tirany

anava entre un llot calent i borbollant que la bruixa nomenava «son fanguissar de torba». La casa d'ella era més enllà, en mig d'una bròfega selva. Tots els arbres i mates eren pòlips, mig animals i mig plantes: semblaven serpents de centenars de caps que brollessin de la sorra. Les branques eren llargs braços apegalosos, amb tentacles com a cucs cargolats, cada articulació dels quals, de l'arrel estant fins al cim de tot, era en constant moviment. S'entortolligaven estretament al voltant de qualsevol cosa que poguessin haver, i mai no la deixaven escapar. La donzelleta de la mar, d'enfora estant, n'era tota espaordida: son cor glatia cuitosament de terror, i estigué a punt de tornar-se'n; però aleshores es recordà del príncep i de l'ànima immortal dels homes, i prengué coratge. Nuà estretament sa llarga cabellera flotant al volt de sa testa, perquè els pòlips no la hi poguessin agafar; creuà les seves mans damunt el pit, i es disparà com un peix al través de l'aigua, entre els pòlips repugnants que esteniien llurs braços i tentacles sensitius envers ella. Pogué veure com cada un d'ells posseïa una cosa o altra, engrapada amb el seu centenar de braços, i que estava subjecta com si fos entre banes de ferro. Els ossos descolorits dels homes que havien mort damunt la mar i s'havien enfonsat, sotjaven entre els braços d'algun d'ells, mentre els altres aferraven timons i caixes marineres, o l'esquelet d'algun animal de la terra, i fins i tot, cosa la més horrible, una donzelleta de la mar que havien atrapat i escanyat. Després arribà a una gran clariana del bosc, on la terra era tota viscosa i enormes serpents d'aigua feien bots. Al mig d'aquesta clariana hi havia una casa, feta d'ossos dels naufragats; allí seia la bruixa, tot fent menjar un gripau a la seva boca, així com els mortals deixen menjar sucre a un canariet. Ella anomenà pollets seus els fastigosos serpents d'aigua, i els permeté d'arrossegar-se damunt son pit deforme.

-Prou sé per quina cosa heu vingut aquí- digué la bruixa. -És una gran beneiteria! Però tanmateix serà fet el que voleu, perquè us durà a la dissort, ma gentil princesa, Necessiteu alliberar-vos de la vostra cua de peix, i tenir en lloc d'ella dos puntals i caminar-hi com els éssers humans, perquè el jove príncep pugui enamorar-se de vós, i vós pugueu conquerir-lo i conquerir una ànima immortal.- Tot dient això, féu una rialla tan repulsiva, que el gripau i els serpents caigueren en terra i s'hi recargolaren.

-Arribeu en el moment just- digué la bruixa; -perquè després que s'hagi alçat el sol de demà no us podria ésser d'ajut fins que un altre any fos passat. Us faré un beuratge, i abans de la sortida del sol heu de nedar, duent-vos-el a la vora de la mar, i heu de seure a la platja i beure'l. Aleshores la vostra cua es migpartirà i s'encongirà, convertint-se en allò que els homes anomenen «belles cames», però és cosa que fa mal, com si us fendís una espasa ben aguda. Tots els que us vegin diran que s'ou la més bella filla dels homes que mai hagin reparat. Conservareu vostra passa llisquívola, no hi haurà qui balli com vós; però cada passa que doneu serà com si petgèssiu ganivets esmolats: talment us farà sang. Si tot això voleu sofrir, estic al vostre servei per ajudar-vos.

-Sí!- digué la princeseta amb veu tremolenca, pensant en el príncep i en el guany d'una ànima immortal.

-Però recordeu- digué la bruixa -que, un cop hagueu rebut forma humana, mai més no podeu ésser donzella de la mar, mai més no podeu capbussar-vos dins l'aigua per anar envers vostres germanes i el palau del vostre pare. I si no reeixíssiu a conquerir l'amor del príncep de manera que per vós oblidés pare i mare, aferrant-se a vós amb tot son cor, i fent que el sacerdot junyís les vostres mans i us fes marit i muller, no guanyareu l'ànima immortal! L'endemà al matí de les seves noces amb una altra, us cortrencareu i us convertireu en escuma de la mar.

-Ho faré- digué la donzelleta de la mar, esblaimada com la mort.

-Però a més caldrà que em doneu la meva paga- digué la bruixa; -i no és una futil·la, el que jo demano. Teniu la veu més bella de totes les que hi ha al fons de la mar, i goso dir que us penseu que amb ella el fascinaríeu; però cal que me la doneu a mi: voldré la millor cosa que posseïu a canvi de mon beuratge preciós. Necessito mesclar-hi la meva pròpia sang per fer-lo tan agut com una espasa de dos talls.

-Però, si em preneu la veu,- digué la donzelleta de la mar -què em restarà?

-La vostra bella figura,- digué la bruixa, -la vostra passa llisquívola, i els vostres ulls que parlen; i amb això és ben segur que podeu fer l'encís d'un cor humà. Bé! Heu perdut coratge? Traieu la llengüeta, i us la tallaré com a paga de la potent beguda.

-Feu- digué la donzelleta de la mar. I la bruixa posà al foc la seva caldera per bullir-hi la màgica poció.

-No hi ha res com la netedat- digué, mentre escurava l'atuell amb un manat de serpents. Després punyí son pit i féu que la negra sang gotegés dins la caldera, i el vapor prengué les formes més paoroses, abastament per a estemordir a qualsevol. A cada moment la bruixa tirava nous ingredients a la caldera; i, quan bullia, el borbolleig feia un so com de cocodrils que ploressin. A la fi el beuratge

restà a punt, i semblava aigua de la més clara.

-Veus-la aquí- digué la bruixa. I aleshores tallà la llengua de la donzelleta de la mar, que emmudí, i no pogué cantar ni parlar. -Si els pòlips us agafessin, en tornar a passar a través del meu bosc,- digué la bruixa -deixeu caure una sola gota d'aquesta aigua damunt ells, i llurs braços i dits cauran a miques.- Però la donzelleta de la mar no en va tenir necessitat, perquè, al sol esguard del líquid brillant que guspirejava a la seva mà com un estel resplendent, es feren enrera, esgarriats. Així és que ella aviat hagué passat el bosc, el fanguissar i el giravolt dels remolins.

Veié el palau de son pare. Les llums eren totes apagades a la gran sala de ball, i ben segur que tota la casa dormia; però no gosà d'entrar-hi, ara que era muda i a punt de deixar per sempre la seva contrada. Li semblà, de tanta de pena, que el cor se li trencava. Lliscà cap al jardí, i arrencà una flor de cada un dels jaços de flors de les seves germanes, tirà amb la mà besos sense fi ni compte envers el palau, i en acabat muntà a través de l'aigua blava tota fosca.

El sol no s'havia aixecat quan arribà a les envistes del palau del príncep, i desembarcà en els bells graons de marbre. La lluna resplendia clara i fulgurant. La donzelleta de la mar begué l'ardent beuratge turmentador, i li semblà que una punyent espasa de dos talls fendia son tendre cos; perdé el món d'obir, i jagué com si fos morta. Quan el sol s'aixecà damunt la mar, es deixondí i s'adonà d'un mal cruel; però davant mateix d'ella estava el jove i bell príncep, que li clavava els ulls, negres com la nit. Ella mirà amb els seus en terra, i veié que la seva cua de peix ja no hi era, i que tenia les més gentils cametes blanques que cap donzella pogués desitjar; però no duia cap abillament: així és que s'emboïllà amb sa llarga i espessa cabellera. El príncep li demanà quí era i còm havia arribat fins allí. Ella el mirà tendrament i amb una trista expressió en sos ulls d'un blau fosc, però no pogué parlar. Aleshores ell va dar-li la destra, i la menà dins el palau. Cada pas que dava, com la bruixa li havia fet saber a l'avançada, era com si petgés claus i ganivets esmolats; però ella ho comportà amb alegria: convida pel príncep, es movia tota lleugera, com una bombolla, i ell i tots els altres es meravellaven de sa graciosa passa llisquívola.

Abillada amb les sedes i mussolines de més preu, fou la més gran bellesa del palau; però era muda, i no podia cantar ni parlar. Belles esclaves revestides de sedes i or avançaren i cantaren per al príncep i els reis sos pares. Una d'elles cantà millor que totes les altres, i el príncep picà de mans i somrigué. Això entrí en gran manera la donzelleta de la mar, perquè conegué que ella solia cantar força millor. I pensà: -Oh! Tant de bo sabés que per poder trobar-me al seu costat he dat la meua veu per tota la vida!- En acabat les esclaves començaren de dansar gracioses dances ondejants al so d'una música encisera; i aleshores la donzelleta de la mar, enlairant sos bells braços blancs i alçant-se de puntetes, lliscà damunt el paviment amb una gràcia que cap de les altres dansadores no havia assolit. A cada moviment la seva gràcia i la seva formosor es feien més paleses, i sos ulls arribaven més pregonament al cor que no pas els cants de les esclaves. Tothom se'n regalà, especialment el príncep, que l'anomenà «la seva noia trobada»; i ella anà dansant i dansant, baldament cada vegada que son peu tocava en terra li semblés de petjar ganivets esmolats. El príncep digué que ella estaria sempre més a la vora d'ell, i li fou permès de dormir a l'altra banda de la seva porta, damunt un coixí de vellut.

Ell li féu fer un vestit d'home perquè pogués cavalcar al seu costat. Solien fer eixides cap als boscos embaumats, on les branques verdes els fregaven les espatlles, i els ocellets cantaven entre les fulles tendres. Ella s'enfilà a les més altes muntanyes amb el príncep; i, encara que sos peus delicats sagnaren fins a adonar-se'n els altres, ella no feia sinó riure i seguir el príncep fins a veure com els núvols es movien a sota d'ells, com un esbart ocellívol, emprenent el vol cap a les terres llunyanes.

Estatjada com era en el palau del príncep, quan, de nit, els altres dormien, ella solia eixir cap als graons de marbre: sos peus ardents es refrescaven dins l'aigua freda de la mar, i en aquelles avinenteses solia pensar en els que havia deixat a la fondària.

Una nit vingueren ses germanes de bracet. Cantaven amb tanta pena, tot nedant per l'aigua, que ella els féu senyals i elles la reconegueren, i li digueren quín dol els havia fet passar. Després la visitaren cada nit, i una nit ella veié d'allò més lluny la seva àvia velleta (que per molts anys no havia estat damunt l'aigua), i el Rei dels homes de la mar amb la corona damunt sa testa: estengueren llurs mans envers ella, però no s'arriscaren tan al caire de la terra com les germanes.

Dia per dia esdevingué més estimada del príncep. Ell l'estimava com un dolç infant bon minyó, però mai no se li acudí de fer-ne la seva reina; i tanmateix, si ella no esdevenia la seva muller, mai no podria conquerir una ànima immortal, sinó que, en arribar el matí que ell fos casat, es convertiria en escuma de la mar.

-No sóc de vós més amada que no pas qualsevol altra?- semblaven dir els ulls de la donzelleta de la mar quan ell la prenia en sos braços i li besava el front formós.

-Sí, sóu la més amada,- digué el príncep -perquè sóu la que teniu el cor més suau, i sóu la que jo més preo; i també us assembleu a una noia que vaig veure una vegada, però que no espero de tornar a veure mai més. Jo era dins un navili que naufragà, i les ones em dugueren a la platja, vora d'un temple sant on unes quantes donzelles recitaven els divinals oficis. La més jove de totes em descobrí damunt la platja i salvà la meua vida: no la vaig veure sinó dues vegades. Era l'única persona que jo pogués amar en aquest món; però vós us hi assembleu, i gairebé feu esvaïr la seva imatge dins mon cor. Ella pertany al temple sant: així és que ha estat bella fortuna la que us ha dut aquí: mai no ens separarem.

-Ai! No sap que vaig ésser jo qui salvà la seva vida!- pensà la donzelleta de la mar, -Vaig dur-lo damunt la mar, cap a la bosquíria on és el temple. Vaig estar-me entre les escumes, i vaig espiar si algú venia. Vaig veure la noia bonica, d'ell més amada que no pas jo.

I la donzelleta féu un pregon sospir, perquè no podia plorar.

-«La donzelleta pertany al temple sant», ha dit ell: mai no tornarà al món, mai més no es trobaran; i jo estic aquí amb ell, el veig cada dia. Sí: jo el serviré, l'amaré, li abandonaré la meua vida.

Però vet aquí que correu la veu que el príncep estava per casar-se amb la bella filla d'un rei veí, i per aquest motiu aparellava un esplèndid navili. Correu la veu que el príncep eixiria a fer un viatge per veure països pròxims, però en realitat per veure la filla del rei. S'emportaria un gran seguici. La donzelleta de la mar, tanmateix, mugué el cap i rigué: ella coneixia molt millor que no pas els altres les intencions del príncep. -He de fer aquest viatge- ell li havia dit; -he d'anar a veure la bella princesa: els meus pares ho demanen; però mai no m'obligaran a dur-la aquí com a muller meua; mai no podré estimar-la. No serà semblant a la bella noia del temple a qui vós teniu retirada. Si mai em calgués escollir una núvia, més aviat ho fóreu vós amb vostres ulls que parlen, ma dolça i muda noia trobada!- I besà sos llavis de rosa, jugà amb son llarg cabell, i posà son cap damunt el cor d'ella, que ja era tot somniadís de les joies humanes, i l'ànima immortal.

-No us espantarà la mar, em penso, muda filleta mia?- digué ell quan eren dins l'altívol navili que havia de menar-los a la contrada del rei veí. I li parlà de les tempestes i les calmes, dels peixos curiosos del pregon, i de les meravelles que la gent hi havia llucat; i ella somreïa en oir les seves històries, perquè sabia tota cosa del fons de la mar força millor que ningú d'altre.

De nit, a la llum de la lluna, quan tothom dormia, llevat del timoner que estava al timó, ella seia a un costat del navili, fent per manera d'atravessar l'aigua clara amb sos ulls, i s'imaginava que veia el palau de son pare, i més amunt la seva àvia velleta amb la corona d'argent en testa, tot mirant en l'aire, a través dels corrents contraris, cap a la quilla del navili. Després ses germanes se enfilaven damunt l'aigua, i la miraven tristament, cargolant llurs blanques mans. Ella els feia senyals, somreïa, i estava a punt de dir-los que tot li esdevenia al seu grat i que era sortosa, quan el vailet de cabina s'acostava i les germanes es capbussaven; però ell es creïa que les coses blanques que havia vist no eren sinó borrallons d'escuma.

Al següent matí el navili entrà al port de la ciutat magnífica del rei veí. Sonaren les campanes de l'església, i les trompetes de cada torre altívola, mentre els soldats feien parada amb banderes voleiadisses i baionetes resplendents. Hi hagué un festival cada dia, hi hagué un seguit de balls, i les recepcions vingueren l'una darrera l'altra; però la princesa no era encara present, havia de ésser portada de molt lluny (d'un temple sant, deien), on estava aprenent totes les virtuts reials.

A la fi arribà. La donzelleta de la mar estava dalerosa de veure la seva bellesa, i hagué de confessar que mai no havia contemplat més gentil criatura. Sa pell era exquisidament pura i delicada; i sos ulls confiats, del blau més pregon, resplendien en mig de les llargues pestanyes.

-Sóu vós- digué el príncep -qui em salvàreu quan jeia a la platja gairebé sens vida?- I prengué la seva enrojolada núvia contra el seu cor. -Oh! Quína excessiva felicitat!- exclamà adreçant-se a la donzelleta de la mar. -Una joia tan gran, que no havia gosat esperar-la, s'ha complert. Vós gaudireu amb la meua joia, perquè m'estimeu com ningú.

Aleshores la donzelleta de la mar besà la seva mà, i sentí com si ja fos romput el seu cor.

El matí de l'endemà de les noccs li portaria la mort i la trasmudaria en escuma.

Totes les campanes de església repicaren, i els heralds anaren per tota la ciutat pregonant les noccs. Damunt cada altar, en tota la contrada, fou cremat oli flairós en costoses llànties d'argent. Entre la gronxadissa d'encensers que feien els sacerdots, els nuvis junyiren les mans i reberen la benedicció del bisbe. La donzelleta de la mar, amb un vestit de seda i or, sostenia el ròssec de la núvia; però ses oïdes eren sordes a les melodies de la festa, sos ulls no en veïen res, de la sagrada cerimònia: pensava en la seva mort, que s'atansava, i en tot allò que havia perdut en aquest món.

Aquell mateix vespre els nuvis s'embarcaren entre el braolar del canó i els voleiaments de banderes. Un regi tendal de púrpura i or, blanament encoixinat, fou bastit al mig del navili perquè la nувial parella hi reposés en la nit tranquil·la i freda.

El vent inflà les veles, i el navili passà llisquent, i gairebé sense balandreig, damunt la mar translúcida.

En caure la fosca, llanternes de moltes colors foren enceses, i els mariners dansaren alegrement sobre coberta. La donzelleta de la mar no pogué menys de recordar-se de la primera vegada que pujà a flor d'aigua i veié la mateixa pompa i alegratge; i aquesta vegada es llançà entre els que dansaven, arremolinada, i així com l'oreneta, quan és perseguida, llisca per l'aire. Els espectadors la aclamaren, astorats: mai no havia dansat tan divinament. Sos peus delicats li feien mal com si els hi tallessin amb ganivets, però ella no ho sentia, perquè la pena del seu cor era molt més aguda. Coneixia que aquella era la darrera nit que respiraria el mateix aire que ell, i volgué contemplar la potent fondària i el blau cel estelat: l'esperava una nit interminable, sense pensament i sense somnis, ja que mai no havia tingut ànima ni havia pogut guanyar-se'n. L'alegria i revetlla dins el navili duraren fins molt més tard de la mitja nit; i ella anà rient i dansant, amb el pensament de la seva fi, tota l'estona, dins el seu cor. El príncep amanyagava la seva núvia, i ella li esbullava els rulls, negres com l'ala del corb; i amb els braços entortolligats es retiraren al tendal sumptuós. Tot esdevingué clos i callat a bord del navili: només el timoner s'estava al timó. La donzelleta de la mar posà sos braços blancs damunt una post del navili, i mirà cap a llevant en cerca de l'aurora de color de rosa: sabia que el primer raig de sol li portaria la mort. Després veié que ses germanes s'alçaven del aigua, tan esblaimades com ella. Llurs formoses i llargues cabelleres ja no voleiaven al grat de l'orató, perquè havien estat tallades.

-Les donarem a la bruixa per assolir el seu ajut perquè no hagueu de morir aquesta nit! Ens ha donat un ganivet. Veu's-lo aquí. Mireu si n'es, d'agut! Abans que surti el sol heu d'enfonsar-lo al cor del príncep; i quan la seva sang calenta esquitxi els vostres peus, ells s'ajuntaran de bell nou i creixeran fins a convertir-se en cua; sereu altre cop donzella de la mar: podreu davallar per l'aigua fins a nosaltres, i viure tres cents anys abans que sigueu trasmudada en escuma marina, morta i salabrosa. De pressa! Cal que vós o ell moriu abans que surti el sol. Nostra àvia, velleta, està tan dolorida que tot son cabell blanc li ha caigut, així com el nostre caigué sota les estisores de la bruixa. Mateu al príncep i torneu amb nosaltres! De pressa! De pressa! No veieu la llenca rosada en el cel? D'aquí a pocs moments sortirà el sol, i aleshores us caldrà morir!- I, tot dient això, feren un sospir meravellosament pregon i s'enfonsaren entre les ones.

La donzelleta de la mar retirà la cortina de púrpura del tendal, i mirà la bella núvia adormida, amb son cap damunt el sí del príncep; es decantà davant ell i besà son bell front; mirà el cel, on l'alba anava estenent-se cuitosament; mirà el ganivet punxegut; i de bell nou clavà sos ulls en el príncep, el qual, tot somniant, anomenava la seva núvia: sí, només ella era en sos pensaments. Per un moment el ganivet s'estremí en la mà que l'oprimia; després el llançà ben lluny entre les ones que ara feia rosades la llum del matí; i, allà on caigué, l'aigua borbollejà com de gotes de sang.

Un cop més mirà el príncep, amb sos ulls ja entelats per la mort; saltà per la borda i caigué, i son cos es dissolgué en escuma.

I vet aquí que el sol sortí del mar, i amb sos raigs benignes escalfà l'escuma mortalment freda: de manera que la donzelleta de la mar no sentí la fredor de la mort. Ella veié el sol brillant i damunt ella voleiaven bells éssers eteris, a cents, a través dels quals pogué veure el blanc navili i el cel rosat. Llurs veus eren melodioses, però tan fantàstiques que cap orella humana no les podia oir, com tampoc cap esguard humà no podia veure llurs figures. Lleugeres com a bombolles, voleiaven per l'aire sense ajut d'ales. La donzelleta de la mar se adonà que tenia una figura com la llur, que gradualment anava formant-se de l'escuma.

-Cap aquí me'n vaig?- va dir. I la seva veu sonà com la dels altres éssers, tan sobrenatural en sa bellesa que no cap música nostra pot reproduir-la.

-Cap a les filles de l'aire!- respongueren les altres. -Una donzella de la mar no té ànima immortal, i mai no pot aconseguir-ne sense guanyar l'amor d'un ésser humà. La seva vida eternal ha de comptar amb un poder inconegut. Tampoc no tenen les filles del aire una ànima immortal, però llurs belles accions poden crear-los-en una. Nosaltres volem envers els tròpics, on els homes són víctimes de vents xafogosos i pestilents, i hi portem oratges retornadors. Escampem arreu arreu la flaire de les flors, i duem com a ròssec la frescor i el guariment. Quan per espai de tres cents anys hem treballat a fer tot el bé que era al nostre abast, ens guanyem una ànima immortal, i prenem part en les joies eternes de la humanitat. Vós, pobra donzelleta de la mar, heu lluitat amb tot el vostre cor per allò mateix que a nosaltres ens fa lluitar. Heu sofert i patit, us heu enlairat al món dels esperits de l'aire i ara, per vostres belles accions, podeu, per espai de tres cents anys, crear-vos una ànima vencedora de la mort.

Aleshores la donzelle de la mar alçà sos braços transparents envers el sol de Nostre Senyor, i per primera vegada trencà el plor.

Dins el navili tot era, de bell nou, vida i fressa. Ella veié còm el príncep i sa bella núvia la cercaven: miraven tristament l'escuma borbolladora, com si sabessin que s'havia llançat a les ones. Invisible, ella besà la núvia damunt el front, somrigué al príncep i s'aixecà en l'aire amb els altres esperits, cap als núvols rosats que voleiaven més amunt.

-D'aquí a tres cents anys voleiarem així cap al Paradís.

-Podríem arribar-hi més d'hora- murmurà un d'ells, -Invisibles, voltegem cap endins de les cases dels homes on hi ha infants, i, cada dia que trobem un bon infant que dóna goig a sos pares i en mereix l'amor, Déu escurça el nostre temps de prova. L'infant no sap quan volem en mig de la cambra; però quan li somriem amb plaer, un any dels tres cents és deixat de banda. Però si trobem un infant dolent o mal disposat, no podem fer altra cosa que vessar llàgrimes de dol, i cada llàgrima afegeix un dia al temps de la nostra prova.

FI

End of Project Gutenberg's Contes D'Andersen, by Hans Christian Andersen

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK CONTES D'ANDERSEN ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things

you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to

the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new

computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.